

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
ADLİ TIP ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI

ÖLDÜRME SUÇLARINDA DAVA SÜRECİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

İBRAHİM DEMİR

Danışman

Prof. Dr. MEHMET YAŞAR İŞCAN

İSTANBUL, 2010

Hayatı yaşanılır kılan ve her durumda yanımda olan

eşim

Miyase'ye

TEŞEKKÜR

Bilirkişiliğin yargı sistemimizde çok önemli bir yeri olmakla birlikte ceza yargılaması sürecinde bilirkişilik ve işleyişi konusunda pek çok sorun olduğu da bir gerçektir. Ceza yargılamasının en önemli aşamalarından birini oluşturan öldürme suçlarında bilirkişilik ve bilirkişi raporlarıyla ilgili sorunları tespit etmemde tecrübesinden faydalandığım, bu çalışmayı yarıda bırakıp uzun bir aradan sonra tamamlayabilmem için geniş fikir ve birikimleriyle yanımda olan ve iş yoğunluğuma rağmen kısa bir sürede bu çalışmayı bitirmemde emeği geçen değerli hocam Prof. Dr. Mehmet Yaşar İşcan'a teşekkür borçluyum.

Düşünsel, sorgulayıcı ve teknolojik olarak gelişmiş bir eğitimden istifade etmemizi sağlayan çok değerli jüri üyelerine, meslek hayatımda da faydasını gördüğüm en azından mahkeme huzurundaki sözlü ve yazılı savunmalarda eksiklik ve yanlışlıkları anlatabilme fırsatını vererek "etkin soruşturma" yöntemlerinden bilgi sahibi olmamızı sağlayan değerli hocam Prof. Dr. Sevil Atasoy'a, hukuki konulardaki bilgi ve tecrübesiyle desteklerini esirgemeyen hocam Yrd. Doç. Dr. Tanıl Başkan'a teşekkür ederim.

İçten ve güleryüzlü tavırlarıyla öğrencilikle ilgili işlemlerdeki desteklerinin yanında kendimi aile ortamında hissetmemi sağlayan Yüksel Güven ve öğrenci işleri çalışanlarına teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu çalışmayla ilgili dosyaların incelenmesine izin veren ve bu konuda kolaylık sağlayan başta değerli hakimler olmak üzere adliye çalışanlarına, bu süreçte işyerindeki yoğunluğa rağmen bu çalışmama zaman ayırabilmeme fırsat veren Boğaziçi Elektrik Dağıtım A.Ş.'nin 1.Hukuk Müşaviri Ömer Duman ile diğer meslektaşlarıma teşekkür borçluyum.

Her konuda olduğu gibi bu çalışmayla ilgili moral ve motivasyon açısından desteğini esirgemeyen fedakar eşim Miyase ile canım kızlarım Rana ve Rüveyda'ya minnet borçluyum.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	
ÖZET	1
SUMMARY	2
BÖLÜM I	4
GİRİŞ VE AMAÇ	4
BÖLÜM II	7
BİLİRKİŞİLİĞİN TEORİK YAPISI	7
Bilirkişi Tanımı ve Hukuki Niteliği	7
Bilirkişilik Ve Benzeri Kavramlar	11
Bilirkişi ve Tanık Kavramlarının Karşılaştırması	11
Bilirkişi, Yargıç ve Tercüman Kavramlarının Karşılaştırması	12
Bilirkişide Olması Gereken Nitelikler	13
Genel Olarak	13
Uzmanlık	14
Tarafsızlık	15
Dürüstlük.....	15
Ceza Yargılamasında İspat ve İspat Vasıtası	16
Öldürme Suçları	17
Genel Olarak	17
Kasten Öldürme Suçu	18
Kasten Öldürmenin İhmâli Davranışla İşlenmesi	22
İntihara Yönlendirme Suçu	24
Taksirle Öldürme Suçu	25
Öldürme Suçlarında Bilirkişiye Olan İhtiyaç.....	27

Bilirkişiyi Görevlendirme Yetkisi Olanlar.....	28
Bilirkişiyeye Başvurulacak Haller	31
Bilirkişiyeye Başvurma Mecburiyetinin Olmaması.....	31
Bilirkişiyeye Başvurma Mecburiyeti Olan Haller	32
Gözlem Altına Alınma	32
Ölünün Kimliğini Belirleme ve Adli Muayenesi.....	34
Otopsi	35
Zehirlenme Şüphesi Üzerine Yapılacak İşlem.....	37
Sahte Para ve Değerler Üzerinde Yapılacak İncelemeler	37
Hekimlik Mesleğinin İcrası Dolayısıyla İşlenen Suçlarda.....	37
Bilirkişinin Atanması, Sayısı ve Reddi	38
Bilirkişi Atanması	38
Bilirkişi Sayısı.....	39
Bilirkişinin Reddi.....	40
Bilirkişinin Görevleri, Hakları ve Yetkileri	41
Bilirkişinin Görevleri	41
Bilirkişilik Yapma Zorunluluğu.....	41
Duruşmada Hazır Bulunma Görevi.....	42
Yemin Etme	43
Rapor Verme	43
Bilirkişinin Hakları	44
Bilirkişilikten Çekinme Hakkı	44
Ücret Hakkı	46
İtiraz Hakkı	46
Bilirkişinin Yetkileri	46

Bilirkişi İncelemesi	47
Genel Olarak	47
Bilirkişinin Bilgilendirilmesi	48
Bilirkişiye Sorular Yöneltilmesi	48
Bilirkişi Görüşünün Hazırlanması	49
Bilirkişinin Görüşünü Bildirme Şekli ve Süresi.....	49
Bilirkişi Raporunda Eksiklik ve Çelişkinin Varlığı	50
Bilirkişi Görüşünün Değerlendirilmesi	52
Bilirkişi Raporlarının Bağlayıcılığı.....	53
Bilirkişinin Görevini Yapmamasının Müeyyidesi	54
Resmi Bilirkişilik Kurumları	54
Adli Tıp Kurumu.....	57
Genel Olarak	57
Adli Tıp Kurumunun Görevleri	58
Adli Tıp Kurumunun Birimleri	58
Adli Tıp Kurumunda Bilirkişi Dinlenmesi ve Toplantılara Katılma	60
Adli Tıp İhtisas Kurulları	61
İhtisas Kurullarının Oluşumları.....	61
İhtisas Kurullarının Görevleri	64
Genel Görevleri.....	64
Özel Görevleri.....	64
İhtisas Kurullarının Çalışma Usulü	65
Adli Tıp Kurumu İhtisas Daireleri	66
İhtisas Dairelerinin Oluşumları	66
İhtisas Dairelerinin Görevleri.....	66

Morg İhtisas Dairesinin Görevleri	66
Gözlem İhtisas Dairesinin Görevleri.....	67
Kimya İhtisas Dairesinin Görevleri	67
Biyoloji İhtisas Dairesinin Görevleri	67
Fizik İhtisas Dairesinin Görevleri	68
Trafik İhtisas Dairesinin Görevleri	68
Adli Tıp Genel Kurulu	68
Genel Kurulun Oluşumu ve Çalışması.....	68
Genel Kurulun Görevleri.....	70
Adli Tıp Enstitüsü	71
Genel Olarak	71
Adli Tıp Enstitüsü'nü Oluşturan Birimler ve Bilirkişilik Faaliyetleri	72
Adli Moleküler Genetik Laboratuvarı.....	72
Adli Toksikoloji Laboratuvarı.....	73
Adli Belge İnceleme Laboratuvarı	74
Adli Mikrobiyoloji Laboratuvarı	74
Adli Patoloji Laboratuvarı	75
Adli Antropoloji Laboratuvarı	75
Adli Odontoloji Laboratuvarı.....	75
BÖLÜM III.....	76
GEREÇ VE YÖNTEM.....	76
BÖLÜM IV	78
BULGULAR.....	78
Genel Olarak	78
Yıllara Göre Öldürme Suçları	80

Olaya İlişkin Bilgiler.....	82
Suçun İşlendiği Yerler	82
Suç Unsurları.....	83
Yargılama Sürelerine İlişkin Bilgiler	84
Mahkemenin Yargılama Süresi.....	85
Yargıtay'da Geçen Süre	86
Karar Kesinleşinceye Kadar Geçen Toplam Süre.....	86
Sanıklara İlişkin Bilgiler	87
Sanık Sayısının Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	88
Mahkeme Kararlarının Sanık Sayısına Göre Dağılımı	89
Suç İşlemeden Önce Sabıkası Olan Sanıkların Dağılımı.....	90
Sanıkların Suç Tarihindeki Yaşlarının Dağılımı.....	90
Sanıkların Doğum Yerleri.....	91
Sanıklara Ait Meslek Grupları	93
Adli Tıp Kurumu Raporları.....	94
Genel Olarak	94
Raporların Geliş Süreleri.....	95
Morg İhtisas Dairesinden Raporların Geliş Süresi.....	96
Gözlem İhtisas Dairesinden Raporların Geliş Süresi.....	97
Birinci İhtisas Kurulu'ndan Raporların Geliş Süresi	97
Dördüncü İhtisas Kurulu'ndan Raporların Geliş Süresi	98
Mahkeme Kararı ile Adli Tıp Raporu İlişkisi	99
Mahkeme Kararı ile Yargıtay Kararı İlişkisi	99
Öldürme Suçlarında Mahkemelerin Adli Tiptan Sorduğu Hususlar.....	100
A.T.K. Raporlarına Yapılan İtirazlar	101

BÖLÜM V	103
TARTIŞMA VE SONUÇ	103
KAYNAKLAR	108
EKLER	114
EK 1 ÖN İNCELEME FORMU ÖRNEĞİ	114
EK 2 ESAS DOSYASINI İNCELEME FORM ÖRNEĞİ	114
ÖZGEÇMİŞ	116

ÖZET

Ceza yargılamasında en önemli sorun ispat meselesidir. Amaç gerçeğin ortaya çıkarılması olduğundan bizi bu gerçeğe götürecek ispat vasıtaları da delillerdir. Maddi gerçeğe ulaşmada en önemli delil bilimsel verilerdir. Bu nedenle özel bilgi sahibi uzman kişiler, yargıcın vereceği kararda etkili olmaktadır.

Ceza yargılamasında önemli bir yere sahip olmakla birlikte ceza hukukunun ciddi sorunları arasında olan kurumlarından biride bilirkişiliktir. Bilirkişilik müessesesinin bazen hiç uygulanmaması veya yanlış uygulanması bu müesseseyi yozlaştırılmıştır. Özellikle öldürme suçlarında, teknolojik gelişmelerden vakıf, en kısa sürede sonuca ulaşabilecek donanıma sahip kurum ve uzman bilirkişilerden daha çok yararlanma yollarının sağlanması gerçek suçluları saptamak açısından önemlidir.

Bu çalışmanın amacı ceza yargılamasında önemli bir yer tutan öldürme suçlarında mahkemelerce bilirkişilerden yeterince istifade edilip edilmediği ve alınan raporların hüküm kurmaya elverişli olup olmadığının tespiti ile bilirkişi raporlarının hazırlanma sürelerinin dava sürecine etkisini ortaya çıkarmaktır.

Bu doğrultuda, bilirkişi raporlarının mahkeme kararlarındaki etkinliğinin ve yargılama sürecine etkisinin ortaya çıkarılması amacıyla İstanbul 6. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 1998-2005 yılları arasında verdiği kararlar incelemeye tabi tutulmuştur.

Yapılan inceleme sonunda öldürme suçlarına ilişkin mahkemelerce verilen kararlar ile bilirkişi raporlarının genelde aynı yönde olduğu, raporlara yeterince itiraz edilmediği ve tartışılmadığı hususları tespit edilerek, bu suçlara ilişkin davaların makul sürelerde sonuçlanmamasında bilirkişi raporlarının geliş sürelerinin etkisi olduğu gibi yargılamaya ilişkin sorunlarında bu hususta etkisinin olduğu sonucuna varılmıştır.

SUMMARY

In criminal litigation, the most important factor is the evidence issue. Since the aim of the litigation is to reveal the facts of the case, the proof mechanism that will lead us to those facts are evidences. The most important evidence for physical facts is scientific data. It is for that reason that the experts are so influential on the judgment to be passed by the judge.

In spite of its strong position in the criminal litigation, the expert witness institution still poses an important problem in the criminal law. The facts that the Courts sometimes requested the assistance of the expert witnesses or sometimes approached this institution not properly resulted in the degeneration of these services. Especially in the homicide crimes, it will be really helpful to use those institutions and expert witnesses having technologic qualifications and equipments that would bring immediate results in the determination of actual criminals.

The purpose of this study is to determine the level of assistance provided by the expert witnesses at the request of the courts in case of homicide crimes that have a great crime rate in the criminal litigation and the level of support provided by the expert witness reports in helping the judges in their judgments and finally to reveal the effects of the preparation time of the expert witness reports in the course and finalization of litigation.

For the above mentioned purposes, I reviewed the judgments passed by the 6th High Criminal Court for Istanbul in the period 1998-2005 in order to determine the efficiency of the expert witness reports in the court judgments and their influence on the course of litigation.

As result of my studies, I determined that the line of thought alleged in the judgments relating to homicides and in the expert witness reports are generally

identical and the judges do not object to or discuss about these reports. The fact that litigation for homicides generally finalize in a large span of time is thus explained with the delayed time of submission of these reports by the expert witnesses and this is their important effect in the course of litigation.

BÖLÜM I

GİRİŞ VE AMAÇ

Toplumun geçirdiği değişim ve gelişmeler sonucu ortaya çıkan yeni bilgi birikimleri, uyuşmazlıkların çözümlenmesinde yeni yöntem ve teknikleri de beraberinde getirmektedir. Bu tür gelişmeler karşısında özel yaşam tecrübelerine ve bilgi birikimlerine duyulan ihtiyaçta o oranda artmaktadır. Toplumsal düzeni sağlama ve bireysel çıkarları koruma gereği, karşımıza çıkan her olayın iyi irdelenmesi, bilimsel metodların uygulanması ve ihtisaslaşma ihtiyacını da ortaya çıkarmıştır.

Bilimsel alandaki gelişmeler suçluların bulunması ve yargılamanın en iyi şekilde ve makul sürelerde sonuçlanması açısından önemlidir. Moleküler biyoloji alanında meydana gelen gelişmeler sayesinde, sigara izmaritleri, tırnak altı doku, boynuna geçmiş ip, kıl ve kemik gibi delillerden elde edilen DNA profili ile suçluya ulaşılabilir.

Ancak hukuk sistemi içinde bilirkişilerden tam istifade edilmemesi bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun nedeni yeniliklere ayak uyduramama, bilgi ve tecrübe sahibi ve alanında uzmanlaşmış bilirkişilerin yeterince kullanılmamasıdır.

Bu çalışmada, öncelikle dava sürecinde önemli bir yere sahip olması nedeniyle ceza yargılamasında uygulaması olan “öldürme suçlarında bilirkişilik” konusu teorik olarak Ceza Muhakemesi Kanunu ışığında ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. 1412 sayılı Ceza Muhakemesi Usul Kanunu 04.12.2004 tarihinde önemli ölçüde değiştirilmiştir. Bunun yerine 17.12.2004 tarihinde resmi gazetede yayımlanan 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu yürürlüğe girmiştir. Aynı zamanda 765 sayılı Türk Ceza Kanunu 26.09.2004 tarihinde kabul edilen ve

12.10.2004 tarihinde resmi gazete de yayımlanarak yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile değişikliğe uğramıştır.

Yapılan yeni düzenlemelerle, suç işleyenin kişisel özelliklerinin, eğitim durumlarının, psikolojik ve sosyal durumlarının cezanın belirlenmesinde rol alması amaçlanmıştır. Türk Ceza Yasasında yapılan bu değişiklikler 2005 yılından beri yürürlüktedir. Bunun sonucu gerek Türk Ceza Kanunu gerekse Ceza Muhakemesi Usul Kanununda yapılan yeni düzenlemeler ile tüm kanun madde numaraları ve birçok madde başlıkları değiştirildiğinden yararlanılan tüm kaynaklar değiştirilen yasalar ışığında titizlikle incelenerek kanun madde numaraları ve değişiklik gerekçeleri başta olmak üzere güncelleştirilerek bu çalışma tamamlanmıştır. Daha sonra Adli Tıp Kurumu, Adli Tıp Enstitüsü'nün yapısı, işleyişleri ve faaliyetleri ele alınmıştır.

Bu çalışmanın amacı özette de belirtildiği üzere öldürme suçlarında mahkemelerin bilirkişilerden ne derece istifade ettiği, alınan raporların hüküm kurmaya elverişli olup olmadığı hususlarının tespit edilerek bilirkişi raporlarının etkinliğini ve yargılamanın makul sürelerde sonuçlanması açısından sürece etkisini ortaya çıkarmaktır. Bu nedenle çalışmanın araştırma bölümünde öldürme suçlarında hangi bilirkişilerin kullanıldığı, bu bilirkişilerden yeterince yararlanılıp yararlanılmadığı ve tarafların bilirkişi tayinindeki rolleri ile raporların geliş sürelerinin incelenmesi amacıyla İstanbul 6. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 1998-2005 yılları arasında verdiği öldürme suçlarına ait olup kesinleşmiş kararlar ve bu kararlara dayanak bilirkişi raporlarının incelenmesi ile elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

Yine öldürme suçlarında kişileri suça iten sebeplerin ortaya çıkarılması amacıyla suçu işleyenlerin yaşantıları, bölgesel etkileri, meslekleri ve ekonomik

durumları gibi sosyal hayattaki yerleri incelenerek bu hususlara ilişkin elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

Ayrıca sanıkların psikolojik ve sosyal durumlarının incelenerek bu hususların suçun işlenmesindeki etkilerinin ortaya çıkarılması amacıyla yargılama sırasında buna ilişkin ne tür değerlendirmeler yapıldığı, sanıklar için özellik arz eden psikolojik ve sosyal durumlarının araştırılması ve incelenmesi için konusunda uzman bilirkişilerden yararlanılıp yararlanılmadığı araştırılmıştır.

Böylelikle bilirkişi raporlarının dava sürecindeki yerinin ve ceza yargılamasının önemli bir bölümünü oluşturan öldürme suçlarındaki etkinliğinin ortaya konması ile birlikte bilirkişilik konusunda ortaya çıkan sorunlar ve çözüm yollarının tespitine çalışılmıştır.

BÖLÜM II

BİLİRKiŞİLİĞİN TEORİK YAPISI

Bilirkişi Tanımı ve Hukuki Niteliği

Bilirkişi bir ispat sorununun çözümünde uzmanlığından yararlanan yargıca ve mahkemeye yardımcı olan kişidir (1). HUMK'un 275. Maddesinde yer alan düzenlemeye göre, çözümü özel ve teknik bilgiyi gerektiren hallerde, oy ve görüşüne başvurulmuş kişi olarak tarif edilmektedir (2). Her iki yargılama hukuku alanını kapsayan geniş bir tanımlama yapıldığında bilirkişi; bir yargılama faaliyeti sırasında, hakimin uzmanlık alanına girmeyen bir konuda, hakimi ve diğer yargılama sujelere aydınlatan ve bu vesileyle yargılamanın seyrini etkileyen, kendisine başvurulmuş alanda uzman ve bilgi sahibi olan kişidir (3).

1412 sayılı CMUK'da, 05.03.1973 tarihinde, 1696 sayılı kanunla yapılan değişiklik öncesinde, bilirkişi kavramı yerine "ehlihibre" terimi kullanılmakta idi. Bundan başka "ehlivukuf", "eksper" terimleri de bilirkişi anlamına gelmektedir. "Ehlivukuf" terimi Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunun'da kullanılmıştır.

Ceza yargısında bilirkişilik bir kurum olarak 5271 sayılı CMK'da düzenlenmiştir. Bu kanunda bilirkişiliğin hukuki kapsamını belirtmeye yetecek bir hüküm mevcut değildir. Kanun koyucu bilirkişiliğin kapsamının bilindiğini farz ederek böyle bir hükme yer vermemiş ve bilirkişiliğin çalışma yöntemini düzenleyici hükümler getirmiştir (4).

Türk Doktrinindeki bilirkişi görüşünün hukuki mahiyeti hakkında kısaca bir değerlendirme yaptığımızda ileri sürülen görüşleri şu şekilde özetleyebiliriz: Taner'e (5) göre bilirkişi mütalaası delil niteliğindedir. Bilirkişileri hakime benzetmiş olmakla beraber daha çok tanığa benzetmektedir (6). Uzmanlığa ilişkin işlerde,

hakimin kişisel bilgisi bulunsa bile bunu kullanamayacağı, bilirkişi mütalaalarına başvurması gerekeceği görüşündedir. Kantar'a (6) göre bilirkişi hem ispat vasıtası hem de yargıcın yardımcısıdır. Bilirkişi sadece bilgilendirmek suretiyle hakime yardımcı olur, yoksa, delillerin takdirine müdahale etmez. Yine Kantar (6) kendisinin, mevcut vakılardan doğru ve isabetli bir sonuç çıkarabilecek bilgi ve ihtisasa sahip olduğuna kani olduğu takdirde, yargıcın bilirkişiye başvurmaya kaideten mecbur olmadığı düşüncesindedir. Erem'e (6) göre bilirkişi, ispat vasıtası değil, hakimin yardımcısıdır. Bilirkişi görüşünün "delillerin değerlendirilmesi vasıtası" olduğunu savunmaktadır. Çoğu zaman, bilirkişiye başvurmanın tamamen hakimin takdirine bırakıldığı düşüncesindedir. Bilirkişinin genel olarak bilgi edinmek için görevlendirilmemesini, ancak belli bir olayda sonuç çıkarmak maksadıyla başvurulması gerektiğini ileri sürmektedir. Kunter (5), bilirkişinin esas olarak hakimin yardımcısı olduğunu ancak mahkemenin kolektifliği gereği taraflarında hakimin yardımcısı sayılmaları gerektiği görüşündedir. Bilirkişi görüşünü delil değil, "delilleri değerlendirilmesi vasıtası" olarak görmektedir. Bir delilin içeriğinin öğrenilmesi, belli bir ilme veya tekniğe ilişkin özel bilgiyi gerektiriyorsa, hakim bilirkişiye başvurmalıdır (7). Gürelli'ye (7) göre bilirkişi, sadece hakimin yardımcısı olmayıp tüm yargılama makamlarının yardımcısıdır. Gürelli, bilirkişinin yaptığı tespitlere göre, bilirkişi raporunu bazen delil bazen de delilleri değerlendirme aracı saymaktadır. Örneğin, bilirkişi bir cesedin kanında karbon monoksit olduğunu söylüyorsa, bilirkişi beyanı bir delildir (8). Buna karşın kendi teknik bilgisini bir olguya uygulayarak sonuç çıkartıyorsa, örneğin bıçak darbesinin ölüme sebebiyet verip vermeyeceğini söylüyorsa, o zaman da bir delili değerlendirme aracıdır (8). Hangi konuda olursa olsun özel bilgiye ihtiyaç duyulan hallerde yargılama makamı, bilirkişinin yardımını isteyebilmelidir. Bu konudaki kararlara bakıldığında; Yargıtay

1. Ceza Dairesi'nin 03.01.1991 tarihli, 1991/391 E., 1991/559 K., sayılı kararında, bilirkişi görüşünün delil olmayıp, delil hakkında bir izahat, yani delillerin değerlendirilmesi vasıtası olduğu belirtilmiştir.

Yukarıda özetlemeye çalışıldığı gibi doktrinde bilirkişilik hakkında görüş birliği bulunmamaktadır. Bazılarına göre bilirkişi mütalaaları delildir, bazılarına göre değildir; yine görülüyor ki kimine göre hakim şahsi bilgisinin mevcut olduğu konularda bilirkişiye başvurmaya mecburdur, kimine göre böyle bir mecburiyeti yoktur.

Neticede, bilirkişilik sadece hakimın yardımcısı değil diğer yargılama makamlarının da yardımcısıdır. Bilirkişinin atanması hususunda hakimın dışında cumhuriyet savcısı da yetkili kılınmıştır. 5271 sayılı CMK'nın 63. Maddesinin 3. Fıkrasına göre soruşturma evresinde cumhuriyet savcısı da bu madde de gösterilen yetkileri kullanabilir. Ayrıca duruşma hazırlığı devresinde sanıkta bilirkişi davet ettirebilme imkanına sahiptir. Sanığa verilen bu imkan, "Sanığın savunma delillerinin toplanması istemi" başlıklı 5271 sayılı CMK'nın 177. Maddesinin 1. Fıkrasında yer alır. Buna göre sanık, tanık veya bilirkişinin davetini veya savunma delillerinin toplanmasını istediğinde, bunların ilişkin olduğu olayları göstermek suretiyle bu husustaki dilekçesini duruşma gününden en az beş gün önce mahkeme başkanına veya hâkime verir. Görülüyor ki sanığın da tanık ve bilirkişi davet ettirebileceği hükme bağlanmıştır. Bu da bilirkişiliğin sadece hakimın yardımcısı olmadığına bir kanıttır.

Sonuç olarak, yargılama makamları eser ve izleri ancak bilirkişi görüşünden öğrenebiliyorlarsa, o halde bilirkişi görüşü delil sayılır (7). Durum böyle olmayıp, bilirkişinin yardımı sadece deneyim kurallarının uygulanmasıyla bazı sonuçların çıkarılmasından ibaret kalıyorsa, o takdirde yargılama makamlarına yardımcı olma

görevini yapar ve delil sayılmaz. Oysa bilirkişi raporunun delil olarak kabulünü gerektiren hükme kanunda rastlamak mümkündür. Yargılamada deliller arasında sayılan tanık hakkındaki hükümlerin bilirkişiler hakkında da uygulanacağına dair 1412 sayılı CMUK'nın 65. Madde hükmü 5271 sayılı CMK ile de tekrarlanmıştır. Buna göre bilirkişiliğin kendisi bir delil olmamakla birlikte, bilirkişi incelemesi sonucu elde edilen delil, iz, eser ve emare delildir (9). Buna göre bilirkişilik, delillere ulaşmak için bir araçtır da denebilir.

Değişiklikten önceki 1412 sayılı CMUK'nın 66. Maddesinin 1. Fıkrasındaki “çözümü özel veya teknik bilgiyi gerektiren hallerde bilirkişinin rey ve mütalaasının alınmasına karar verilir” hüküm ile bilirkişi belli bir konuda bilgisi olan kişi olarak tanımlanmış iken, değişiklikten sonraki 5271 sayılı CMK'nın 63. Maddesinin 1. Fıkrasındaki “çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hallerde bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına karar verilir” hükmüne **uzmanlık** kelimesi eklenmiştir.

Bilirkişi, özel veya teknik bilgiye sahip bulunan bir kişi olarak tanımlandığında teknisyenler içinde bilirkişidir denebilir. Ancak teknisyen olmak bilirkişinin tanımı için yeterli değildir. Çünkü bilirkişi sadece bir saptamada bulunmayıp aynı zamanda bir takdirde bulunur, bir değerlendirme de yapar (9). Görüldüğü gibi, bilirkişi öncelikle belli bir konuda bilgi ve birikimleri olan uzman bir kişidir. Bilirkişi özel ve teknik bilgisiyle elde ettiği tespitler hakkında uzmanlık bilgisiyle de bilimsel ilke ve kuralları da uygulayarak sonuçlar çıkarır ve değerlendirmeler yapar.

Bilirkişilik Ve Benzeri Kavramlar

Bilirkişi ve Tanık Kavramlarının Karşılaştırması

Bilirkişi, olayın akabinde yargılama makamları tarafından özel ve teknik bilgisinden yararlanmak maksadıyla, yargılama sırasında ve bu olay hakkında yardımına başvurulmuş kimsedir (10). Tanık, olay esnasında bizzat görgüsü olup, bu durumu kendi şahsi bilgisine dayanarak yargıya intikal ettirmesi için kendisine müracaat edilen kimsedir. Yani tanık dava konusu olaylarla ilgili görgü ve gözlemini aktarır (11). Bilirkişi ise hakimin talebi üzerine gözlem yapar, mütalaa hazırlar. Özel bilgisini uygulamak suretiyle mütalaa vermesi ve yerine bir başkasının görevlendirilmesinin (12) imkan dahilinde olması açısından bilirkişi tanıktan ayrılmaktadır. Herkes tanık olabileceği halde bilirkişilik uzmanlığı gerektirir. Diğer bir farkta, bilirkişinin reddi söz konusu olduğu halde, tanıklar reddedilemez.

Bilirkişi bizzat olayla ilgili olarak gözlemlerde bulunarak mahkemeye bildirmişse tanığın fonksiyonuna benzer bir iş yapmış olur ve delil özelliğini kazanır. Bu bağlamda “Tanık Bilirkişi” kavramı, tanıklığın bilirkişiliğe engel olamayacağı olgusundan kaynaklanmaktadır. “Tanıklık, bilirkişi olmaya mani değildir” cümlesi 1412 sayılı CMUK’nın 67. Maddesinin 2. Fıkrasında açıkça belirtilmekte idi. Bu kanunda yapılan değişiklikle bu ibare kaldırılmış olmakla birlikte tanıklığın bilirkişiliğe engel olamayacağı hususunu 5271 sayılı CMK’nın 69. Maddesinde yer alan bilirkişinin reddi sebeplerinden de çıkarabilmek mümkündür. Tanık bilirkişi, değerlendirilmesi özel bilgi ile yapılması mümkün olan bir olayı, olay cereyan ederken gözlemlenmiş olan kimsedir (10). Özel bilgiye sahip olan kimse herhangi bir sebeple aynı zamanda bu olayı görmüşse, bu kişi, olayın ispatı amacıyla dinlendiğinde, geçmiş olayı nakledeceği için tanık, aynı zamanda özel bilgisini uygulayıp bir değerlendirme yapma durumunda olduğu için bir bilirkişidir. Bu

kimsenin yerine tanık olarak başkasını getirebilmek mümkün olmadığından, reddi de söz konusu olamayacağından bu kimseye tanıklar hakkındaki hükümleri uygulamak gerekir (13). Böyle bir durumda şahsın, davaya konu aynı olayla ilgili olarak bilirkişilik yapmasına engel bir durum yoktur.

Bilirkişi, Yargıç ve Tercüman Kavramlarının Karşılaştırması

Bilirkişi bazı hallerde yargıcın yardımcısı durumundadır. Bilirkişi genel tecrübe kurallarını bildirir, özel bilgi sahibi olmasından dolayı gözleyebileceği olguları tespit eder ve bilimsel kuralları uygulayarak sonuç çıkarır.

Bilirkişinin görevi bu saydığımız işlevlerle sınırlıdır. Bu bakımdan yargıcın ve mahkemenin bir bilirkişinin raporunun inandırıcı ve doyurucu olup olmadığı hususunda denetleme yetkisi vardır. Yargıç veya mahkeme bilirkişi tarafından saptanan olguları ve varılan sonuçları denetlemeden bilirkişi raporunu vereceği karara dayanak yapması yanlış olur (10).

Ceza yargılamasında sanığın savunmasını sağlamanın ilk şartı, onun duruşmada olup biteni anlamasını sağlanmaktır. Türk yasalarında tercümanlara ilişkin ayrıntılı bir düzenleme bulunmamaktadır. 1412 sayılı CMUK'nın 252. Maddesinde tercüman bulundurulacak durumlar anlatılmakta idi (14). Ancak ceza yargısında tercümanlık kurumunu (14) ve işlevini düzenleyen hükümler içermemekte idi. Böyle bir eksikliğin giderilmesi amacıyla 5271 sayılı CMK'nın 202. Maddesinde bir düzenleme yapılmıştır. Değişiklikten önceki maddeyle aynı "Tercüman bulundurulacak haller" başlığını içeren CMK'nın 202. Maddesinin 1. Fıkrasında yer alan "Sanık veya mağdur, meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmiyorsa; mahkeme tarafından atanan tercüman aracılığıyla duruşmadaki iddia ve savunmaya ilişkin esaslı noktalar tercüme edilir" şeklinde düzenleme getirilmişse de önceki

maddeyle paralel bir düzenleme olduğu görülecektir. Tercümanlık kurumunu ve işlevini düzenleyen hükümlere 5271 sayılı yasada da yer verilmemiştir.

Tercümanın bilirkişi sayılıp sayılmayacağı konusuna gelince bu hususta farklı görüşler vardır. Bunlardan biri tercüman mahkemenin yardımcısı olmakla birlikte bilirkişi sayılmamaktadır. Çünkü tercüman hüküm vermek hususunda mahkemeye yardım etmemektedir. Diğer görüş, tercüman hüküm vermek hususunda mahkemeye yardım etmektedir. Mahiyeti itibarıyla tercüman dil konusunda bir bilirkişidir ve bu konu ile ilgili olarak kanunda yeni düzenleme yapıncaya kadar, bilirkişilik hakkında mevcut hükümlere tabi tutulmalıdır. Uygulamada tercüman bilirkişilikten sayılmaktadır. Yargıtay 1. Ceza Dairesi'nin 22.09.1992 tarih, 1992/1780 E., 1992/1918 K. sayılı kararında "tercüman-bilirkişi" terimi kullanılmıştır.

Sanık veya mağdur, sağır veya dilsiz gibi engelli ise bu işaretlerden anlayan tercüman aracılığı ile savunması alınır. Engelliler için duruşmadaki iddia ve savunmaya ilişkin esaslı noktalar, anlayabilecekleri biçimde anlatılır. Bilirkişiler gibi tercümanında işe başlamadan önce kimliği tespit edilir, yemin ettirilir ve kendisine yapacağı iş anlatılır (2). Kimlik tespiti, yemin ettirilmesi gibi hususlar duruşma tutanağına geçirilir ve imzası alınır. Yemin konusunda yasal düzenleme bulunmasına rağmen, uygulamada bilirkişiye yemin verilmesi unutulmakta, yapılan itirazlar üzerine bunun yerine getirilmesi için bilirkişiler hakkında zorla getirme kararı verilmektedir.

Bilirkişide Olması Gereken Nitelikler

Genel Olarak

Kanunlarımızda bilirkişilerde bulunması gereken nitelikler konusunda açık bir tarif veya düzenleme bulunmamaktadır. Herhangi bir konuyu bildiği sanılan,

varsayılan, davaya konu olay ile ilgili bir diplomaya sahip olan ya da o konunun içerisinde çalışmaları yeterli görülen kişi mahkemelerce yetkili bilirkişi olarak tayin edilmektedir (15). Bunun sonucu olarak günümüzde bilirkişiliğin gerekli ağırlıkta kullanılmadığı ve inandırıcılığını yitirdiği görülür. Bu nedenle bilirkişi tayin edilirken bilirkişide olması gereken vasıflar göz önünde bulundurulmalıdır. Bilirkişide olması gereken nitelikler uzmanlık, tarafsızlık ve dürüstlük olarak sıralanabilir.

Uzmanlık

Bilirkişi bir sorunun çözümünde uzmanlığından yararlanan kişidir. Hangi alanda uzman ise o konuda mahkemeye yardımcı olur. Bilirkişide olması gereken unsurlar arasında bulunan uzmanlık terimi yeni düzenleme ile 5271 sayılı CMK'nın 63. Maddesinde bilirkişi tanımı içerisinde yerini almıştır. Bilirkişi özel bir bilgiye sahip olmalı ve bu bilgisini kullanarak davaya konu olayla ilgili beyanda bulunmalıdır (16). Uygulamada, ilgililer genellikle kolluk tarafından doktora sevk edilmekte ve muayeneleri yaptırılıp raporları alınmaktadır. Yargıtay çeşitli kararlarında yeterli bilgiye sahip bulunmayan bilirkişilerin görüşlerine istinaden hüküm tesisini bir bozma sebebi saymıştır. Örneğin, Yargıtay 6. Ceza Dairesi'nin 5.2.1963 tarih ve 732/810 sayılı kararında "Bilirkişi seçilen şahsın yeterli ve ihtisas sahibi bulunup bulunmadığı gösterilmeden hüküm tesisi bozmayı gerektirir" denmiştir. Uzmanlık gerektirmeyen, hakim veya savcının hukuki bilgisi ile çözebileceği bir konuda bilirkişiye başvurması 5271 sayılı CMK'nın 63. Maddesine aykırı olduğu gibi hakim veya savcının görevini yapmaması sonucunu doğurur.

5271 sayılı CMK'nın 63. Maddesi ilke olarak bilirkişinin hangi hallerde atanabileceğini göstermektedir. Çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bir bilgiyi

gerektiren hallerde bilirkişi atanabilecektir. Bu açıdan bakıldığında günümüzde bilirkişinin oy ve görüşünün alınması gereken durumlar çok geniştir. Bu durumlar gelişen ve sürekli yenilenen teknolojik ve sosyolojik gelişmelere paralel olarak genişlemektedir. Psikiyatri, toksikoloji, bilimsel polis, biyoloji, kimya, muhasebe, mimari, mekanik, arkeoloji ve Türkiye’de eski harfler gibi uzmanlığı gerektiren alanları bu hususlara örnek olarak sayılabilir ve bunlar genişletilebilir.

Gürelli (17), aynı ehliyete sahip kişilerden en ehlini seçmek konusunda, bilirkişinin konu hakkında özel araştırma veya çalışması bulunmasını tercih sebebi olacağını belirtmiştir. Aynı zamanda yabancı uyruklu kişilerinde Türk mahkemelerinde bilirkişilik yapabileceğini, buna gerekçe olarak aktedilen adli yardım anlaşmalarını göstermektedir.

Tarafsızlık

Bilirkişi, uzman olmanın yanında bu bilgisini tarafsız bir şekilde kullanılmalıdır. Bilirkişinin tarafsız olup olmadığı hususunu kimin kontrol edeceği 5271 sayılı CMK’nın 63. Maddesinden çıkarılabilir. Zira bilirkişi seçme yetkisine sahip olan hakim ve mahkeme, bilirkişide bulunması gereken şartları ve vasıfları kontrol etmekle de görevlidir. Ayrıca, 5271 sayılı CMK’nın 62. Maddesinde belirtilen tanıklara ilişkin hükümlerin bilirkişiler hakkında da uygulanır şeklindeki atıf gereği tanık olmaya engel hali bulunanlar bilirkişilik yapamazlar (17).

Dürüstlük

Aldığı görevi tarafsız yapma gereğinin bir uzantısı olarak bilirkişi, aynı zamanda görevini dürüstlükle yapmak mecburiyetindedir. Kasten gerçeğe aykırı görüş vermek suçtur. “Gerçeğe aykırı bilirkişilik veya tercümanlık” başlıklı 5237

sayılı TCK'nın 276. Maddesinin 1. Fıkrası bilirkişinin gerçeğe aykırı mütalaada bulunması halinde, hapis cezasına hükmolunacağını belirtir. Değişiklikten önceki 765 sayılı TCK'nın 290. Maddesinde de hapis cezasına ilişkin hükmün adliye huzuruna davet olunarak hakikate aykırı oy ve görüş bildiren bilirkişiye de uygulanacağı hükmü yer almakta idi (17).

Ceza Yargılamasında İspat ve İspat Vasıtası

Bilindiği üzere, bir uyuşmazlığın çözülebilmesi için her şeyden önce, uyuşmazlığın konusunu teşkil eden maddi olayın tespiti gerekir. Taraflar genellikle maddi olayın nasıl meydana geldiği hususunda uyuşmazlık halindedirler. Ceza yargılamasında yargılama makamı, sadece tarafların getirdiği ispat vasıtaları ve onların değerlendirilmesine ait görüşleri ile yetinmeyip bizzat kendisinde gerçeği araştırmak ve bulmak için gerekli faaliyetlerde bulunmak durumundadır (18). Bunun içinde serbest ve vicdani delil sistemi gereği yargılama makamı gerçeği bulmaya yarayabilecek her türlü eser, iz ve emarelerden yararlanabilir. Tabiatıyla iddia ve savunma makamları da ispat ameliyesine katılacaklardır.

Ceza yargılamasının en önemli sorunu ispat meselesidir. Yargılamada gaye gerçeğin ortaya çıkarılmasıyla nihai hedefe ulaşmaktır. Nihai hedefe götürecek ispat vasıtaları da delillerdir. İspat vasıtası, olaya ilişkin gerçeği yeniden inşa ederken kullanılan malzemeyi de teşkil eden iz ve eserlerdir. Bu iz ve eserlere delil denir (18). Ceza yargılaması, gerçeğin ortaya çıkartılarak nihai hedefe ulaşmak için çeşitli araçlara sahiptir. Bu nedenle ceza yargılamasında her şey delil olarak kabul edilir (19). Maddi gerçeğe ulaşmada yargılama esnasında hakimnin en büyük yardımcısı bilimsel veriler olacaktır. Bu nedenle özel bilgi sahibi uzman kişiler, yargıcın vereceği kararda etkili olmaktadır. Ceza yargılamasında delil serbestliği ilkesi gereği,

delilleri serbestçe takdir etme yetkisine sahip olan hakim, bilirkişi raporu ile bağı olmasa da teknik ve özel bilgiyi gerektirene konularda verilen raporu yeterli görmediği takdirde aynı bilirkişiden yahut tayin edeceği başka bir bilirkişiden yeniden rapor alması ve bunun sonucunda delilleri takdir ile hüküm kurması gerekir.

Sonuç olarak, iddia makamı tüm delillerini mahkemeye sunmak suretiyle maddi olaya ilişkin bir tez ileri sürer, savunma makamı da gerektiğinde iddia makamının delillerini çürütmek üzere kendi savunma delillerini oluşturur. İddia ve savunma makamlarının delillerinin yanında yargılama makamı da gerektiğinde ceza yargılamasının resen tahkik ilkesi gereği bizzat delil araştırmasını da yaparak maddi olayın çözümü hususundaki kanaatini oluşturur.

Öldürme Suçları

Genel Olarak

Öldürme suçları, 5237 sayılı yeni TCK’da kasten öldürme, ihmâl suretiyle öldürme ve taksirle öldürme suçları ile intihar yönlendirme suçları hayata karşı işlenen suçlar başlığı altında toplam 5 maddede düzenlenmiştir.

Öldürme suçları, değişiklikten önceki 765 sayılı eski TCK’da adam öldürmek cürümleri başlığı altında TCK’nın 448 ile 455. Maddeleri arasında düzenlenmişti.

Değişiklikten önceki 765 sayılı TCK’da 8 maddede düzenlenen bu suçların yeni TCK’da toplam 5 madde de düzenlenmesinin nedeni, 765 sayılı TCK’nın 449 ve 450. Maddelerinde yer alan ağırlaştırıcı sebeplerin, 5237 sayılı TCK’nın 82. Maddesinde toplanmasının yanı sıra, 765 sayılı TCK’nın 451. Maddesinde yer alan “birleşik hallerde ölüme sebebiyet” haline dair hüküm ile 453. Maddede düzenlenmiş bulunan namus için çocuk öldürme suçuna yeni yasada yer verilmemiş olmasıdır. Bunun yanında 765 sayılı eski TCK’nın 452. Maddesinde yer alan kastı aşan adam

öldürme suçu bu bölümden alınarak, “vücut dokunulmazlığına karşı suçlar” bölümünün, neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama başlığı altında 5237 sayılı yeni TCK’nın 87. Maddesinin 4. Fıkrasında düzenlenmiştir.

Öldürme suçlarına ilişkin olarak eski ve yeni kanun karşılaştırıldığında bazı farkların olduğu dikkat çeker. Öncelikle bu suç için eski yasada “adam öldürme” tabiri kullanılmış iken yeni yasada “öldürme” tabiri tercih edilmiştir. Bununla birlikte eski yasada bir kimsenin öldürülmesi ifadesinden bahsedilirken, yeni yasada “bir insanın öldürülmesi” ifadesi kullanılmıştır. Bu çalışma öldürme suçları ile ilgili olduğundan suçu işleyenin kastına göre kasten öldürme veya taksirle öldürme suçlarından bahsetmek gerekir.

Kasten Öldürme Suçu

Kasten öldürme suçu, bir kişinin başka bir kişiyi bilerek ve isteyerek yaptığı öldürmeye elverişli bir hareketle ölüm neticesinin gerçekleşmesi sonucunda oluşan suçtur.

Bu suç 5237 sayılı TCK’nın 81. Maddesinde “Bir insanı kasten öldüren kişi, müebbet hapis cezası ile cezalandırılır” şeklinde düzenlenmiş bulunmaktadır. Kasten öldürme suçunun unsurları bakımından, eski kanun ile yeni kanun arasında herhangi bir fark bulunmamakla birlikte cezanın artırıldığı görülmektedir. Bu bağlamda eski yasadaki farklı olarak, faile verilecek ceza alt ve üst sınırlar arasında süreli hürriyeti bağlayıcı ceza olarak değil yeni yasa ile sabit ceza olarak müebbet hapis cezası öngörülmüştür. Bununla, yaşam hakkına verilen önem vurgulanmıştır.

Bir fiilin kasten işlenmesi, gerek elverişli hareketin icra ediliş şekli gerekse ortaya çıkacak sonucun fail tarafından bilinerek ve isteyerek gerçekleştirilmesini

ifade eder. Öldürme suçunda insanın yaşam hakkına son verilmesi ve failin bu yöndeki iradesi bu suçun unsurlarını belirleyen etkenlerdir.

Kastın belirlenmesinde, olay öncesi, sırası ve sonrasındaki failin davranışları ölçü olarak ele alınmalıdır. Bu halde, fail ile ölen yada mağdur arasındaki ilişkinin önceye dayalı bir husumetten kaynaklanıp kaynaklanmadığı, suçta kullanılan aletlerin suçu oluşturacak neticeyi gerçekleştirmeye elverişli olup olmadığı, olay teşebbüs aşamasında kalmışsa failin davranışlarına kendiliğinden mi yoksa herhangi bir engelleyici dış sebebin etkisi ile mi son verdiği, suç aletinin kullanılış biçimi, ölene ya da teşebbüs aşamasında kalmışsa mağdura yönelik hareketler gözetilerek failin kastı ortaya çıkarılır.

Bu suçta korunan hukukî menfaat yaşama hakkıdır. Öldürme suçu doğrudan doğruya kamu adına kovuşturulan suçlardan olup herhangi bir şikâyete gerek yoktur. Bu suçun işlendiğini öğrenen kolluk derhal olaya müdahale etmeli ve acele önlemleri almalıdır.

Öldürme suçunun faili herkes olabilir (20). Ancak, fail ile ölen arasında bazı akrabalık bağının olması hali, hukukumuzda cezayı etkileyen bir neden olarak kabul edilmiştir. Öldürme suçunun maddî unsurunu, yaşam hakkına son verilmesini sağlayacak nitelikte elverişli hareketlerin yapılmasıyla ölüm sonucunun gerçekleşmesi oluşturur.

Kasten öldürme suçunun manevî unsuru ise fail tarafından bilerek ve isteyerek bu suçun işlenmesidir. Suçun oluşumu için genel kast yeterli olup öncelikle kişinin hayatını yok etmeye yönelik bir hareketin olması gerekir. Öldürmek için kullanılan aletlerin yada hareketin bu suçun niteliği üzerinde önemli bir etkisi yoktur. Yumruk, tekme, tokat, bıçak gibi araçlardan biriyle eylemin gerçekleşmesi yeterlidir.

Kasten öldürme suçunda cezayı ağırlaştırıcı nedenler 5237 sayılı TCK'nın 82.

Maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre kasten öldürme suçunun;

- 1) Tasarlayarak,
- 2) Canavarca bir hisle veya eziyet çektirerek,
- 3) Yangın, su baskını, tahrip, batırma veya bombalama ya da nükleer, biyolojik veya kimyasal silâh kullanmak suretiyle,
- 4) Üstsoy veya altsoydan birine ya da eş veya kardeşe karşı,
- 5) Çocuğa ya da beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,
- 6) Gebe olduğu bilinen kadına karşı,
- 7) Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle,
- 8) Bir suçu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak veya işlenmesini kolaylaştırmak ya da yakalanmamak amacıyla,
- 9) Bir suçu işleyememekten dolayı duyduğu infialle,
- 10) Kan gütme saikiyle,
- 11) Töre saikiyle,

İşlenmesi hâlinde, ceza arttırılır ve fail ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır.

Eski ve yeni yasada düzenlenen kasten öldürme suçunun ağırlaştırıcı sebepleri

karşılaştırıldığında, önceki yasada yer alan adam öldürme suçunun;

- 1) Babalık, analık, evlatlık, üvey ana, üvey baba, üvey evlat, kayınbaba, kaynana, damat ve gelinler hakkında adam öldürme suçunun işlenmesi,
- 2) Zehirlemek suretiyle işlenmesi,
- 3) Birden fazla kimseler aleyhine işlenmesi,

dolayısıyla cezanın artırıldığı hallere yeni yasada yer verilmemiştir. Bunun sebebi, basit kasten öldürme suçunun cezasının artırılmış olmasıdır.

Bu durumda, yakın akrabaya karşı işlenen kasten öldürme suçu ancak üstsoy, altsoy, eş veya kardeşe karşı işlendiği takdirde bir ağırlaştırıcı neden olur. Kasten öldürme suçunun zehirlemek suretiyle işlenmesi halinde ise basit kasten öldürme suçu uygulanacak, birden fazla kimselerin öldürülmesi durumunda ise gerçek içtima kuralları uygulanarak her mağdur için ayrı ayrı 5237 sayılı TCK'nın 81. Maddesi gereğince ceza tayini yoluna gidilecektir. Bu halde, faile uygulanacak olan ceza gerçek içtima kuralları dolayısıyla daha ağır olmaktadır.

5237 sayılı TCK ile getirilen yeni düzenlemelere ilişkin bir diğer husus, eski yasada yer almamakla beraber yeni yasada getirilen nitelikli hallere ilişkindir.

Bunlar;

- 1) Bombalama ya da nükleer, biyolojik veya kimyasal silah kullanmak suretiyle,
- 2) Çocuğa ya da beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,
- 3) Gebe olduğu bilinen kadına karşı ve
- 4) Töre saikiyle, kasten öldürme suçunun işlenmesi yeni düzenlemeyle getirilen ağırlaştırıcı nedenlerdir.

Burada güdülen amaç, çocuk olması veya ileri yaşı, hastalığı, malûllüğü veya ruhî veya fizik güçsüzlüğü nedeniyle kendini korumaktan âciz bir kimseye karşı fiilin işlenmesi, gerek faildeki ahlâkî kötülüğün mefruz çokluğu gerek fiilin işlenmesindeki kolaylık nedeniyle suçun işlenebilmesidir (21).

Diğer bir nitelikli hal olan suçun gebe kadına karşı işlenmesindeki önemli unsur, failin kadının gebe olduğunu bilmesidir. Bilindiği gibi, normalde hamile

kadının öldürülmesi, failin ayrıca çocuğun düşmesi amacını taşımadığı hallerde, tek bir suç oluşturmaktadır. Halbuki, madde gerekçesinde de belirtildiği üzere, “suçun gebe kadına karşı işlenmesi hâlinde iki hayata son verilmektedir. Bu nedenle, belirtilen durumda faile daha ağır ceza verilmesi öngörülmüştür. Failin söz konusu nitelikli unsur dolayısıyla sorumlu tutulabilmesi için, mağdurun gebe olduğunu bilmesi gerekir. Yani suçun bu nitelikli unsuru açısından failin doğrudan kastla hareket etmesi gerekir” (22).

Töre saikiyle öldürme suçunun işlenmesi ise, kan gütme gibi, kötü geleneklerden kaynaklanan ve failerin genellikle koca, baba, kardeş gibi yakın erkek akrabaların; mağdurların ise kadın olduğu suçların daha ağır cezalandırılarak önlenmesi amacıyla kanuna eklenmiştir. Ancak bu konuda töre saikinin tespiti önemli bir husus olarak karşımıza çıkar (23).

Kasten öldürme suçunun ağırlaştırıcı halleriyle ilgili olarak son olarak belirtilmesi gereken husus, eski yasadan farklı olarak kasten öldürme suçu için öngörülmüş olan cezanın ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası olduğudur. Ayrıca, yeni yasada eski yasadan farklı olarak öldürme suçunun hafifletici nedenleri düzenlenmemiştir.

Kasten Öldürmenin İhmâli Davranışla İşlenmesi

Bu suç 765 sayılı eski TCK’da yer almamakta olup, 5237 sayılı TCK’nın 83. Maddesi ile getirilen yeni bir düzenlemedir.

Bir kişinin yaptığı hareket sonucu ölüm olayının gerçekleşeceğini bildiği bir konuda kasten ihmâl göstererek bir başkasının ölümüne neden olmasıdır (20).

Yeni TCK’nın 83. Maddesine göre, “bir kimsenin yükümlü olduğu belli bir icraî davranışı gerçekleştirmemesi dolayısıyla meydana gelen ölüm olayından

sorumlu tutulabilmesi için, bu neticenin oluşumuna sebebiyet veren yükümlülük ihmalinin icraî davranışa eşdeğer olması gerekir”. Bunun için de failin;

- 1) Belli bir icraî davranışta bulunmak hususunda kanunî düzenlemelerden veya sözleşmeden kaynaklanan bir yükümlülüğünün bulunması,
- 2) Önceden gerçekleştirdiği davranışın başkalarının hayatı ile ilgili olarak tehlikeli bir durum oluşturması gerekir.

Bu düzenlemeye göre, belli bir yükümlülüğün ihmâli ile ölüme neden olan fail hakkında, o suça verilecek olan temel ceza yerine indirimli ceza verilebileceği gibi, cezada indirim de yapılmayabilir.

Madde metninde düzenlenen yukarıdaki açıklamalara göre, bir kimsenin “ihmâlî davranışla sebebiyet verdiği ölüm olayından sorumlu tutulabilmesi için, neticeyi önlemek hususunda soyut bir ahlakî yükümlülüğün varlığı yeterli değildir; bu hususta hukukî bir yükümlülüğün varlığı gereklidir (22).

Buna göre, olaya müdahale etmek için ihmâli görülen (olumsuz hareket eden) kişi, ölen kişiyi kurtarmak için özel bir fedakârlık yapmak zorunda ise cezalandırılmaz.

Yardımdan kaçınan kişinin müdahale etme konusunda yasalar veya sözleşmelerden doğan bir yükümlülüğü varsa ve bu yükümlülük yerine getirilmemişse fail, ihmal suretiyle adam öldürme suçundan sorumlu tutulur.

Örneğin, bir sağlık kuruluşunda görev yapan doktor, durumu acil olan bir hastaya zamanında müdahale etmez ve sonuçta hasta ölürse sorumlu tutulur. Çünkü burada doktorun belli bir icrai davranışta bulunma yükümlülüğü vardır.

İntihara Yönlendirme Suçu

İntihar suçu 5237 sayılı yeni TCK'nın 84. Maddesinde, başkasını intihara azmettirme, teşvik etme, başkasının intihar kararını kuvvetlendirme ya da başkasının intiharına herhangi bir şekilde yardım etme şeklinde ayrı ayrı düzenlenmiştir.

Değişiklikten önceki 765 sayılı TCK'nın 454. Maddesi, maddede kullanılan ikna ve yardım ifadeleri ve maddenin uygulanması için intihar edenin ölümünü gerektirmesi sebebiyle uygulama alanı bulamamıştır. Maddenin uygulanma kabiliyeti olmadığından ek olarak bazı unsurlara da yer verilmek suretiyle bu suça ilişkin yeniden düzenleme yapılmıştır.

Öncelikle, 765 sayılı TCK'dan farklı olarak sadece intihar kararının alınmasını sağlamak değil, alınmış kararın kuvvetlendirilmesi ve teşviki de madde kapsamına alınmıştır. Ayrıca intihar hususunda yardımın herhangi bir şekilde olabileceği düşüncesinden hareketle, ihmali hareketlerle de yardım edilmesinin cezalandırılmasına getirilen düzenlemelerle imkan tanınmıştır.

Bu suç, herhangi bir şikayete gerek olmadan doğrudan doğruya kamu adına kovuşturulan suçlardandır. İntihar suçunu oluşturan eylem, bir kimsenin intihar etmesi olayı olmayıp, bu suçu oluşturan fiiller bir başkasını intihara azmettirme, teşvik etme, başkasının intihar kararını kuvvetlendirme ya da başkasının intiharına herhangi bir şekilde yardım etme şeklindedir.

Ancak, madde gerekçesinde de belirtildiği üzere intiharı önleme konusunda hukukî yükümlülüğü olanların, bir intihar olgusuyla karşı karşıya olmasına rağmen, bu intihar girişimini engellememesi, bu girişim karşısında kayıtsız davranması; intihara ihmâlî davranışla yardım olarak nitelendirilir (22). Ancak, bunun için kişinin intiharı önleme konusunda hukukî bir yükümlülüğü bulunmalıdır.

Taksirle Öldürme Suçu

Taksirle öldürme suçu, 5237 sayılı yeni TCK'nın 22. Maddesinde yer alan tanımdan da hareketle “öldürme kastı olmadan, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla bir fiil sonucu ölüm olayının gerçekleşmesi ile oluşan suç” olarak tanımlanabilir.

Taksir nedeniyle sorumluluğun söz konusu olabilmesi için fiili işleyen yetenekleri, algılama gücü, tecrübeleri, bilgi düzeyi gibi durumlar ile içinde bulunduğu koşullar altında, objektif olarak var olan dikkat ve özen yükümlülüğünü öngörebilecek ve yerine getirebilecek durumda olması gereklidir. Bütün bu yeteneklere sahip olduğu halde dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranarak bu suça dair neticenin gerçekleşmesine neden olması halinde sorumluluk söz konusu olur. Bilinçli taksir durumunda failin cezası arttırılır.

Bu suça ilişkin yapılan değişiklik sonucu 5237 sayılı TCK'nın 85. Maddesi, “taksirle bir insanın ölümüne neden olan kişi, hapis cezası ile cezalandırılır” hükmünü içermektedir.

Değişiklikten önceki 765 sayılı eski kanunumuzda tedbirsizlikle ölüme sebebiyet başlığı altında, taksirle öldürme suçu taksirin şekilleri sayılarak belirlenmekte idi. Yeni düzenlemede ise doğrudan taksir kelimesi kullanılmak suretiyle taksirle öldürme suçu ortaya konmuştur.

Taksirin tanımı ise 5237 sayılı TCK'nın 22. Maddesinde yapılmıştır. Buna göre, taksir, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeden gerçekleştirilmesidir.

Uygulamada sıkça rastlanan 765 sayılı TCK'nın 455. Maddesinin son fıkrasındaki kusurun derecesine göre cezanın indirilmesine olanak tanıyan hükme yeni yasada yer verilmemiştir. Bu hükme karşılık, 5237 sayılı TCK'nın 22.

Maddesinin 4. fıkrasında düzenleme yapılmıştır. Buna göre, sadece öldürme ve yaralama fiilleri bakımından değil, bütün taksirli suçlar bakımından cezanın kusura göre indirilmesine imkan tanınmıştır.

Bu husustaki 22. Madde gerekçesini aynen aktarmak faydalı olur.

“Taksirle işlenen suçlardan dolayı kusurluluk, bir değerlendirmeye ancak olay hâkimi tarafından yapılabilir. Bu nedenle, taksirden dolayı kusurluluğun matematiksel olarak ifadesi mümkün değildir. Ancak, normatif değerlendirmeyle hâkim tarafından belirlenen kusurluluk göz önünde bulundurulmak suretiyle, suçun cezasında belli bir oranda indirim yapılabilir.

Taksir dolayısıyla kusurun belirlenmesi normatif bir değerlendirmeyle mümkün olmakla birlikte, somut olayda dikkat ve özen yükümlülüğünün ihlâl edilip edilmediğinin belirlenmesi açısından bilirkişi incelemesi yaptırılabilir. Örneğin ölümle sonuçlanan bir ameliyat sırasında hastaya yapılan tıbbi müdahalenin tekniğine uygun olarak yapılmış olup olmadığının belirlenmesi açısından bilirkişi incelemesine gerek bulunduğu muhakkaktır. Keza, ölüm veya yaralanma ile sonuçlanan bir trafik kazasında, sürücülerin trafik kurallarına uyup uymadıklarının, hangi trafik kuralının ne suretle ihlâl edildiğinin, trafiğe çıkarılan aracın teknik bakımından herhangi bir arızasının olup olmadığının belirlenmesi açısından da bilirkişi incelemesi yapılabilir. Ancak, bu durumlarda, bilirkişinin yapacağı inceleme, işin tekniği ile sınırlı olmalıdır. Bunun dışında, bilirkişi tarafından münhasıran hâkimin yetkisinde bulunan kusurluluk konusunda herhangi bir değerlendirme yapılmamalıdır. Aksi yöndeki tutum, bilirkişilik görevinin sınırını aşmayı ve hâkimin yerine geçmeyi ifade eder.

Hâkim, bu teknik veriler çerçevesinde somut olayda failin kusurlu olup olmadığını takdir edecektir. Failin kusurlu bulunması durumunda, kusurun ağırlığı ve

diğer sebepleri de göz önünde bulundurmak suretiyle suçun kanuni tanımındaki cezanın alt ve üst sınırı arasında bir cezaya hükmedecektir” (24).

Yine 5237 sayılı TCK'nın 22. Maddesinin 6. Fıkrasındaki düzenlemeye göre, taksirli hareket sonucu meydana gelen ölüm neticesinde failin kişisel ve ailevi durumu bakımından, cezaya hükmedilmesini gereksiz kılacak derecede mağdur olmasına neden olmuşsa ceza verilmez.

Kusurlu hareketi ile yakınlarının ölümüne ve yaralanmasına neden olan kişinin, meydana gelen netice sonucunda kişisel ve ailevi durumu açısından cezaya hükmedilmesini gereksiz kılacak derecede kendisinin de mağdur olmasına yol açtığından cezalandırılmaması amaçlanmıştır. Aynı zamanda bu suça dair olayın gerçekleştiği çevrenin sosyal ve ekonomik yapısı, failin eğitim ve kültür düzeyi, meşguliyeti gibi hususlar dikkate alındığında maddenin amacı doğrultusunda cezasızlık durumu ortaya çıkabilmektedir.

Buna karşılık bilinçli taksirle bir insanın ölümüne neden olan kişiye verilecek ceza artırılacaktır.

Öldürme Suçlarında Bilirkişiye Olan İhtiyaç

Yargılamaya iştirak eden makamları temsil eden sujelerin çok karmaşık ve çeşitlilik arz eden uyuşmazlıkların çözümü için sundukları olaya konu delilleri manalandıracak tecrübe ve yeterli bilgiye sahip bilirkişilere olan ihtiyaç ve bunlardan yararlanma önemli bir husustur. Yargılama makamlarının bir ispat vasıtasını değerlendirebilmek için bilirkişilere müracaatı kaçınılmaz olmaktadır.

Bunlardan biri de öldürme suçlarında karşımıza çıkmaktadır. Genellikle öldürme suçlarında, kimin tarafından öldürüldüğü açıkça belli olmayan yani sanığı birden fazla olan vakalarda olay yerinde inceleme yapılması, kimin silahında çıkan

kurşunun maktüle isabet edebileceğinin saptanması için bilirkişi görüşünün alınması, gerçek suçluları saptamak açısından çok önemlidir (25). Ceza yargılamasında davaların büyük çoğunluğunda özellikle araştırma konumuz olan öldürme suçlarının tamamında bilirkişiye ihtiyaç olduğu açıktır. Dikkat edildiğinde öldürme suçlarının çoğu müessir fiil içeriklidir. Olayların çoğunda taraflar fiziksel şiddete maruz kalmaktadırlar. Kişiler üzerinde bulunabilecek iz ve belirtiler, bilimsel metotlarla incelenip dökümantasyonunun yapılması ile delil niteliği kazanırlar. Uygulamada “taraf bilirkişiliği” de denilen ve yasada mevcut olan sistemin işletilebilir hale getirilmemesi, bu tür bilimsel delillere ulaşmayı engellemektedir.

Bilirkişiyi Görevlendirme Yetkisi Olanlar

Ceza Muhakemesi Kanunu anlamında, seçilme yada tayin usulleri açısından iki farklı bilirkişi vardır. Birincisi, hakimin tayin ettiği, ikincisi ise taraflarca seçilen bilirkişidir.

Davanın taraflarınca, yani sanık veya savcı tarafından seçilen bilirkişi için, hakimin seçtiği bilirkişiden ayırmak amacıyla “teknik müşavir” gibi farklı isim kullananlar olduğu gibi (26), iki tarafında tayin ettiği bilirkişilerin görevlerinin aynı olması sebebiyle farklı isim kullanmaya gerek görmeyen yazarlarda mevcuttur. Ceza Muhakemesi Kanunu bu konuda tek bir terim kullanmayı uygun görerek “bilirkişi” terimini kullanmıştır.

Ceza Muhakemesi Kanununda bir taraf olarak sanığın bilirkişi davet etmesi, son soruşturma aşamasında söz konusu olmaktadır. Oysa, 1985 tarihine kadar sanık ilk soruşturma aşamasında da bilirkişi davet edebiliyordu. 21.05.1985 tarihinde, 3206 sayılı kanunla ilk soruşturmaya ilişkin hükümler kaldırılınca sanığında bu yetkisi elinden alınmış oldu.

Son soruşturmada sanığın bilirkişi davet etmesi imkanının yanında, hakimin duruşma hazırlığı aşamasında resen bilirkişi davet etme yetkisi 5271 sayılı CMK'da düzenlenmiştir (27). Duruşma hazırlığında yeniden keşif ve muayene yapma yetkisi ile tanık ve bilirkişi dinleme yetkisi de verilmiş, duruşma başladıktan sonra soruşturma aşamasında eksik yapıldığı anlaşılan işlemleri yapma yetkisi davanın bir duruşmada bitirilmesi amacıyla kabul edilmiştir. Yasanın getirdiği önemli yenilik mahkeme başkanı veya hakime iddianamede yer almayan başkaca ispat araçlarının toplanmasına karar verme yetkisinin kabul edilmesidir. Böylece dosyanın duruşma hazırlığı aşamasında olgunlaşarak davanın ilk duruşmada bitirilmesi amaçlanmaktadır.

Son soruşturmada, taraflar da bilirkişilerini doğrudan doğruya davet ettirebilme imkanına sahiptir. Sanık, duruşma devresinde istediği bilirkişiyi mahkemeye müracaatla veya müracaat etmeden getirebilir (27). Bu husus 5271 sayılı CMK'nın 177. Maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre sanık, tanık veya bilirkişinin davetini veya savunma delillerinin toplanmasını istediğinde, bunların ilişkin olduğu olayları göstermek suretiyle bu husustaki dilekçesini duruşma gününden en az beş gün önce mahkeme başkanına veya hâkime verir (28). Hakim dilekçeyi hemen inceleyip sanığın talebine ilişkin kararını vererek bu kararı sanığa bildirecektir.

5271 sayılı CMK'nın 178. Maddesi ile mahkemeye müracaat etmeden bilirkişi getirilmesi ve aynı zamanda bilirkişi için müracaat edipte reddi halinde yine bilirkişi daveti düzenlenmiştir. Buna göre, mahkeme başkanı veya hâkim, sanığın veya katılanın gösterdiği tanık veya uzman kişinin çağrılması hakkındaki dilekçeyi reddettiğinde, sanık veya katılan o kişileri mahkemeye getirebilir. Bu kişiler duruşmada dinlenir.

Yine 5271 sayılı CMK'nın 179. Maddesi ise sanığın doğrudan doğruya davet ettiği bilirkişilerin isimlerini, ikametgahlarını, cumhuriyet savcısı'na zamanında bildirmesi gereği ve savcının bilirkişi davet etmesi hususlarını içermektedir (27). Yine son soruşturma safhasıyla ilgili olarak taraflarca seçilen bilirkişi hakimden seçtiği bilirkişiden farklı olmadığından, bu bilirkişilere de yemin ettirilir.

Bilirkişi duruşmada mutlaka dinlenmelidir. Maddi gerçeğe ulaşma bakımında bu durum son derece önemlidir. Bilirkişinin dinlenmesi ve açıklamaya davet edilmesi usulüne 5271 sayılı CMK'nın 201. Maddesinde yer verilmiştir. Ancak bunun çapraz sorgu şeklinde gerçekleşmesi gerekir (29). İşte 201. Madde bu yönüne yer vermiştir. Bu madde ile cumhuriyet savcısı, katılan, sanık ve avukatların hakimden söz isteyerek, tanıklara, katılana, bilirkişilere ve duruşmaya çağırılmış diğer kişilere, doğrudan soru yöneltebilecekleri kabul edilmiştir. Yine sanık ve katılanın da hakim aracılığı ile aynı kişilere soru yöneltebilmeleri olanaklı kılınmıştır. Aynı kişilere sorulan sorulara itiraz-karşı gelme-hakkı tanınmıştır. Bu düzenlemeye rağmen bilirkişinin yazılı rapor vermesini öngören 5271 sayılı CMK'nın 67. Maddesi ile bilirkişinin dinlenmesini öngören 201. Maddesi ahenk içinde değildir (29).

Sonuç olarak, bilirkişinin atanması yetkisi hakime ait olmakla birlikte, savcının, katılanın, vekilinin, şüphelinin veya sanığın, müdafinin veya kanuni temsilcinin istemi üzerine de hakim tarafından atanabilir. Bu husustaki düzenlemeyi içeren 5271 sayılı CMK'nın 63. Maddesinden de anlaşılacağı üzere bilirkişi tayini konusunda hakim yetkili kılınmışsa da son söz hakimindir (30). Taraflar da 5271 sayılı CMK'nın 178 ve 179. Maddeleri gereği doğrudan doğruya bilirkişi davet ettirebileceklerine göre, hakim bu konudaki yetkisi nisbi bir mahiyet arz etmektedir. 5271 sayılı CMK'nın 178. Maddesinde yer alan "mahkeme başkanı veya hakim, sanığın veya katılanın gösterdiği tanık veya uzman kişinin çağırılması hakkındaki

dilekçeyi reddettiğinde, sanık veya katılan o kişileri mahkemeye getirebilir. Bu kişiler duruşmada dinlenir” hükme göre hakimin reddetmesi halinde dahi mahkemeye bilirkişi getirilebilmektedir.

Bilirkişiy e Başvurulacak Haller

Bilirkişiy e Başvurma Mecburiyetinin Olmaması

Bilirkişiy e başvurmanın temelinde hakimin, önüne gelen davaya bakmaktan kaçınamayacağı kuralı ile teknik ve özel bilgiyi gerektiren konularda uzman olmaması ve olması da gerekmeyeceği yatmaktadır (31). Kural olarak, hakimin bilirkişiy e başvurması zorunlu değildir.

Bilirkişiliğin esas işlevi, bir uyuşmazlığın çözümünde uzmanlığını kullanarak hakime yardımcı olmak olduğuna göre, hakimin de hukukçu olarak hukuk alanında uzman kişi olması hasebiyle hukuki konularda bilirkişiy e başvurması düşünülemez. Bu durum 5271 sayılı CMK'nın 63. Maddesinde “çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hallerde bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına re'sen karar verilebilir. Ancak hakimlik mesleğinin gerektirdiği genel ve hukuki bilgi ile çözülmesi olanaklı konularda bilirkişi dinlenemez” hükmü ile yer almaktadır (9). Buna rağmen uygulamada hemen her konuda hakimlerin bilirkişiy e başvurdukları görülmektedir.

Yargıtay CGK bir kararında, bilirkişi incelemesine göre karar verilmesi gereken bir davada, bilirkişi incelemesinin mümkün olmaması halinde bu durumun, mahkeme kararını varsayımdan ibaret kılacağını ifade etmiştir. Adı geçen karar “çözümünecek sorun, tabancası ele geçirilip üzerinde bilirkişi incelemesi olanağı bulunmadığı halde, sanığa 6136 sayılı yasaya muhalefet suçundan ceza verilip verilmeyeceğine ilişkindir. Bu durumda, ele geçmeyen ve üzerinde bilirkişi

incelemesi yaptırılması olanağı bulunmayan silahın kullanıma ve atışa elverişli olduğu, en azından kuşkulu bulunmaktadır. Mahkeme kabulü varsayımdan ibarettir” hükmünü içermektedir (32).

Yargıtay 9.CD’nin 16.01.1975 tarih ve 75/5 sayılı “Bilirkişiye, ancak özel ve uzmanlık isteyen işlerde başvurulur. Bunun dışında olursa, hakimin görevini yapmaması ve başkasına yaptırması mahiyetini taşır ki kabul edilemez” kararı ile hakimin görevine giren konularda bilirkişi dinlenemeyeceği ifade edilmektedir (33).

Bilirkişiye Başvurma Mecburiyeti Olan Haller

Ceza Muhakemeleri Kanunu aslında, hakimin bilirkişiye başvurmasını ihtiyari saymış olmasına rağmen, bazı hallerde bunu mecburi kılmıştır. Bilirkişiye başvurmanın mecburi olduğu hallerde bilirkişiye müracaat etmeksizin uyuşmazlık çözülemez. Aksi halde bu durum hukuka aykırılık oluşturur.

Türk hukukunda, gözlem altına alınma, ölünün kimliğini belirleme ve adli muayene, otopsi, zehirlenme, sahte para ve değerler üzerinde yapılacak incelemeler (kalpazanlık) ile hekimlik mesleğinin icrası dolayısıyla işlenen suçlarda bilirkişiye başvurmak mecburidir.

Gözlem Altına Alınma

Gözlem altına alınma 04.12.2004 tarihinde kabul edilen 5271 sayılı ceza muhakemesi kanunu ile getirilmiş yeni bir tabirdir. Değişiklikten önceki düzenlemede sanığın şuurunun tetkiki ifadesi kullanılmakta idi. Ceza Muhakemesi Kanunu, sanığın gözlem altına alınmasını onun haklarının korunması ve güvence altında tutulması açısından önemli saymış ve bu konuyu özel bir madde ile düzenlemiştir. Sanık gözlem altına alınarak tedavi ve muhafaza hükümlerinin

uygulanması ile sanığın cezai ehliyetinin olup olmadığının tespiti yapılır (34).

Aslında sanığın şuurunun tetkikine ilişkin mecburiyet 1412 sayılı CMUK'un 66. Maddesinin 4. Fıkrasından kaynaklanmakta idi. "Tedavi ve muhafazaya hükmolunması veya Ceza Kanunu'nun 47. Maddesinin uygulanması bakımından, bilirkişi tetkikatı yaptırmaya hakimler mecburdur" ifadesini içeren düzenleme 5271 sayılı ceza muhakemesi kanunu ile kaldırılmıştır. Burada atıfta bulunulan TCK'nın 47. Maddesi akıl hastalığı olan kimseye verilecek cezanın indirilmesine ilişkin idi. Yine 1412 sayılı yasanın sanığın şuurunun tetkiki başlığını içeren 74. Maddesinin 1. Fıkrasındaki "tedavi ve muhafazaya hükmolunması veya Ceza Kanununun 47. Maddesinin uygulanması bakımından yapılan incelemede..." ifade benzer bir düzenleme içermekte idi.

5271 sayılı yasanın gözlem altına alınma (değişiklikten önceki tabirle sanığın şuurunun tetkiki) başlığını içeren CMK'nın 74. Maddesinin 1. Fıkrasındaki "fiili işlediği yolunda kuvvetli şüpheler bulunan şüpheli veya sanığın akıl hastası olup olmadığını, akıl hastası ise ne zamandan beri hasta olduğunu ve bunun, kişinin davranışları üzerindeki etkilerini saptamak için; uzman hekimin önerisi üzerine resmî bir sağlık kurumunda gözlem altına alınmasına, karar verilebilir" hükmü ile hem 1412 sayılı CMUK'nın hem 66. Maddesinin 4. Fıkrası hem de 5271 sayılı CMK'nın 74. Maddesinin 1. Fıkrasındaki benzer düzenlemeyi bir araya getirmiştir.

Her ne kadar gözlem altına alınma ile ilgili 5271 sayılı yasa ile getirilen yeni düzenlemede 1412 sayılı CMUK'nın 66. Maddesinin 4. Fıkrasındaki "tedavi ve muhafazaya hükmolunması veya Ceza Kanunu'nun 47. Maddesinin uygulanması bakımından, bilirkişi tetkikatı yaptırmaya hakimler mecburdur" hüküm gibi açık bir zorunluluk olmasa da 5237 sayılı Ceza Kanunu'nun 57. Maddesi ile getirilen düzenlemede bu zorunluluk mevcuttur. Maddede akıl hastalarına özgü güvenlik

tedbirleri düzenlenmiştir. Buna göre, fiili işlediği sırada akıl hastası olan kişiler, yüksek güvenilirlikli sağlık kurumlarında koruma ve tedavi altına alınırlar.

Yargıtay, gözlem altına alınacak sanığın muayenesini yapacak bilirkişinin akıl hastalıkları uzmanı olmasını şart koşturmaktadır. Bilirkişiye doğrudan doğruya sanığın bilincine ilişkin sorular sorulabileceği gibi, hakim bilirkişiye, bilinç incelemesi için gözlem altına alınmasına gerek olup olmadığını sorması da mümkündür (35). Maddede de belirtildiği üzere, sanığın gözlem altına alınması için uzman hekimin önerisi üzerine, savcı ve müdafinin de görüşlerinin alınması gerekir. Hazırlık soruşturmasında sulh ceza yargıcısı, son soruşturma da mahkeme tarafından sanığın bir resmi kurumda gözlem altına alınmasına karar verilebilir.

5271 sayılı yasa gözlem süresinin 3 haftayı geçemeyeceğini düzenlemiştir. Bu sürenin yetmeyeceği anlaşılırsa resmi sağlık kurumunun istemi üzerine, her defasında üç haftayı geçmemek üzere ek süreler verilebilir. Fakat, sürelerin toplamı üç ayı geçemez.

Ölünün Kimliğini Belirleme ve Adli Muayenesi

Ölünün kimliğini belirleme ve adli muayene 5271 sayılı ceza muhakemesi kanunu ile getirilmiş yeni bir tabirdir. Değişiklikten önce ölünün muayenesi ve otopsi aynı madde de düzenlenmiş idi. 5271 sayılı ceza muhakemesi kanunu otopsiyi ayrı bir madde de düzenlemiştir.

Bilirkişi incelemesinin zorunlu olduğu konulardan biri de ölünün kimliğini belirleme ve adli muayenesinin yapılması hususudur. 5271 sayılı CMK'nın 86. Maddesinde yer alan düzenlemede ölü muayenesinden veya otopside önce ölünün kimliği her suretle ve özellikle kendisini tanıyanlara gösterilerek belirlenir ve elde edilmiş bir şüpheli veya sanık varsa, teşhis edilmek üzere ölü ona da gösterilebilir.

Ölünün adli muayenesinde, bir ölü dıştan muayene edilerek, tıbbi belirtiler ve ölünün tıbbi kimliği ile ölüm zamanı ve ölüm sebebi tespit edilir. Bu muayene, cumhuriyet savcısının huzurunda ve bir hekim tarafından yapılır.

Otopsi

Otopsi 1412 sayılı kanunda ölünün muayenesi ile birlikte aynı madde de düzenlenmiş idi. Ancak 5271 sayılı ceza muhakemesi kanunu ayrı bir madde de düzenlemiştir. Ölünün muayenesinde tıbbi belirtiler, ölüm zamanı ve ölüm nedenini belirlemek için tüm bulgular saptanırken, otopsi bir ölünün uygun oldukça, baş göğüs ve karnının açılmasını gerektiren bir muayene biçimidir (36).

5271 sayılı CMK'nın 87. Maddesinde düzenlenen otopsi, cumhuriyet savcısının huzurunda biri adli tıp, diğeri patoloji uzmanı veya diğeri dallardan birisinin mensubu veya biri pratisyen iki hekim tarafından yapılır. Zorunluluk duyulan hallerde tek hekim de otopsi yapar. Ancak zorunluluk nedeni otopsi raporunda açıkça belirtilir. 5271 sayılı CMK'nın 87. Maddesinin 3. Fıkrasında otopsi işleminin ölüyü, son hastalığında tedavi eden hekime yaptırılmayacağı kuralı yer alır. Ancak bu hekimin otopsi sırasında hazır bulunması ve hastalığın seyri hakkında bilgi vermesi istenebilir.

Gömülen ölünün muayenesine veya üzerinde otopsi yapılmasına lüzum görüldüğü takdirde ölünün mezardan çıkarılmasına hazırlık soruşturmasında savcı, kovuşturma evresinde mahkeme tarafından izin verilir.

“Yeni doğanın cesedinin adli muayenesi veya otopsi” başlıklı 5271 sayılı CMK'nın 88. Maddesi ile yeni doğmuş çocuğun ölüsü üzerinde yapılacak incelemeler düzenlenmiştir. Buna göre doğum sırasında veya doğumdan sonra yaşam bulgularının varlığı ve olağan süresinde doğup doğmadığı ve biyolojik olarak

yaşamını rahim dışında sürdürebilecek kadar olgunlaşmış olup olmadığı veya yaşama yeteneği bulunup bulunmadığı saptanır.

Uzmanlarca “ölünün muayenesi ve otopsi” başlıklı 1412 sayılı CMUK’nın 79. Maddesinin 2. Fıkrasında geçen “adli tabip” kavramındaki amacın “adli tıp uzmanı” olması gerektiği belirtilmiş idi (37). Yine 1412 sayılı CMUK’nın 79. Maddesinde “patolog” kelimesinin kullanılmış olması ve bununda bir uzmanlığı gerektirmesi, bu değerlendirmenin haklılığını göstermekte idi. Bu eleştiriler doğrultusunda 5271 sayılı CMK’nın otopsiyi düzenleyen 87. Maddesi ile getirilen yeni düzenlemede adli tıp ve patoloji uzmanı cümleleri kanunda yerini almıştır.

Adam öldürme fiilleri nedeniyle hazırlık soruşturması sırasında adli muayene, otopsi ve keşif işlemleri, uygulamada savcılar tarafından yerine getirilmektedir. Ceset üzerinde mutlaka ölü muayene ve otopsi işlemleri yapılır. Düzenlenecek tutanakta tüm bulguların sırasıyla ve açık bir şekilde yazılması zorunludur. Tutanağın başına eğer, sadece muayene yapılacaksa ölü muayene tutanağı, yok eğer otopsi işlemi de yapılacaksa, ölü muayene ve otopsi raporu şeklinde yazılması gerekmektedir.

Özellikle öldürme olaylarında vücuttaki üç boşluk açılarak içindeki lezyonlar tespit edilmelidir. Ancak uygulamada kısmi otopsi yapılmakta, üç boşluğun açılmasının genellikle ihmal edildiği görülmektedir. Kimi zaman ise üç boşluk açıldığı halde organların görünüş ve tanımı yapılmadan sadece baş, göğüs ve karın açıldı ve patolojik bir bulguya rastlanılmadı şeklinde kısa tanımlamalar yapılmaktadır. Tam anlamıyla incelemenin yapılmaması, bu eksik incelemelere zamanında itiraz edilmemesi veya itirazların karşılanmaması gibi haller ileride mezar açmalara neden olur.

Zehirlenme Şüphesi Üzerine Yapılacak İşlem

Zehirlenme şüphesi olan hallerde ölü üzerinde veya başka yerlerde bulunmuş olan şüpheli maddeler bir kimyager yada bu konuda çalışmalarda bulunan resmi kurumlar tarafından incelenir. Ölünün vücudunun bozulmaması şartıyla vücuttan parçalar alınır ve inceleme yapılır (38). Bu inceleme için organlardan parça alınırken, görünen şekli ile organın tahribatı tanımlanır. 5271 sayılı CMK'nın 89. Maddesine göre Cumhuriyet savcısı veya mahkeme, bu incelemenin, hekimin katılımıyla veya onun yönetiminde yapılmasına karar verebilir. Bu şartlarda inceleme tamamlandıktan sonra zehirlenmenin neden kaynaklandığının net olarak rapora yansımaları gerekir.

Sahte Para ve Değerler Üzerinde Yapılacak İncelemeler

1412 sayılı yasada geçen "kalpazanlık" terimi yerine 5271 sayılı ceza muhakemesi kanunu "sahte para" terimini kullanarak daha anlaşılır olmasını amaçlamıştır. 5271 sayılı CMK'nın 73. Maddesine göre para ve devlet tarafından çıkarılan tahvil ve hazine bonosu gibi değerler üzerinde işlenen sahtecilik suçlarında, elkonulan para ve değerlerin hepsi üzerinde yapılacak bilirkişi incelemesi bunları tedavüle çıkaran makamlar tarafından yapılır (39). Yabancı paralar üzerinde yapılacak incelemeler hususunda yetkili Türk makamlarının görüşleri alınır. Türkiye'de paraları tedavüle çıkaran makam Merkez Bankası'dır. Bu nedenle bu konuda bilirkişilik incelemesini Merkez Bankası yapmaktadır.

Hekimlik Mesleğinin İcrası Dolayısıyla İşlenen Suçlarda

1219 sayılı Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrası Hakkındaki Kanunun 75. Maddesine göre mesleklerinin icrası ve bu kanun ile düzenlenen kişilerin sanatlarının icrası sırasında işlenen suçlarda Yüksek Sağlık Şurası'na başvurulması

emredilmektedir (37).

Bilirkişinin Atanması, Sayısı ve Reddi

Bilirkişi Atanması

Kural olarak, bilirkişi tayinine hakim yetkilidir. 5271 sayılı CMK'nın 63. Maddesine göre çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hallerde bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına re'sen, cumhuriyet savcısının, katılanın, vekilinin, şüphelinin veya sanığın, müdafinin veya kanuni temsilcinin istemi üzerine karar verilebilir. Ancak, soruşturma evresinde cumhuriyet savcısı da aynı yetkileri kullanabilir.

Görüldüğü üzere bilirkişi atanması hakime aittir. Bundan kasıt, hazırlık tahkikatında sulh hakimi, son soruşturma sırasında duruşma mahkemesidir (40). Bilirkişi seçiminin ve dinlenmesinin talimatla ve istinabe yoluyla yapılması da mümkündür.

Tarafların Bilirkişi Talebi

Bilirkişi görüşünün alınması kararı hakim tarafından resen veya yetkili olduğu durumlarda tarafların isteği üzerine verilir. Taraflara bilirkişi talep etme yetkisini 5271 sayılı CMK'nın 63. Maddesi verir. Bununla birlikte "sanığın savunma delillerinin toplanması istemi" başlıklı 5271 sayılı CMK'nın 177. Maddesine göre de sanık, tanık veya bilirkişi davet edilmesini talep edebilir (41).

Sanığın bu talebinin reddi halinde "çağırılması reddedilen tanığın ve uzman kişinin doğrudan mahkemeye getirilmesi" başlıklı 5271 sayılı CMK'nın 178. Maddesine göre sanık veya katılan o kişileri mahkemeye getirebilir yada bilirkişiden aldığı hukuki mütalaayı sunabilir (41). Bu kişiler duruşmada dinlenir.

Sanığa bilirkişi yardımından yararlanma imkanı veren 5271 sayılı CMK'nın 177 ve 178. Maddelerinin kıyasen uygulanmak suretiyle sanığın daha hazırlık soruşturması sırasında bu önemli haktan yararlanması mümkündür (41). Bu husus sadece savunma hakkının tam olarak kullanılması bakımından değil ceza yargısının amacı olan maddi gerçeğe ulaşma açısından da önemlidir (41). Zaten 5271 sayılı CMK'nın 63. Maddesinin 3. Fıkrasına göre bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına ilişkin yetkiyi soruşturma evresinde cumhuriyet savcısı da kullanabilmektedir.

Bilirkişi Sayısı

5271 sayılı yasa ile yapılan değişiklikten önceki 1412 sayılı CMUK'nın 66. Maddesinin 1. Fıkrasına göre bilirkişinin atanması ve üçten fazla olmamak üzere sayısının tespiti hakime ait idi. Buna karşılık 5271 sayılı CMK'nın 63. Maddesinin 2. Fıkrası ile getirilen yeni düzenlemede bilirkişinin atanması ve gerekçe gösterilerek sayısının birden çok olarak saptanması, hakim veya mahkemeye aittir. Yani önceki düzenlemede bilirkişi sayısının üçten fazla olamayacağına ilişkin hüküm değiştirilerek bu sınır kaldırılmıştır. Ancak değişiklikten önceki uygulamada da genellikle üç kişilik bilirkişi heyeti aranmakta, üçten az bilirkişi tarafından inceleme yapılması arzu edilmemekte idi (41). Bu tutumun bilirkişilik kurumunu yozlaştırdığı görülmektedir. Sırf üç kişilik bir bilirkişi heyetinin oluşturulabilmesi için uzman olmayan kişiler de kurula alınmaktadır (41). Üç bilirkişinin seçilmesi durumunda amaç, üç ayrı görüş değil, üç bilirkişiden tek bir görüş almaktır (42).

Bilirkişinin seçilmesi ve sayısının tespiti hususunda, Yargıtayın bir kararında; "Bilirkişinin seçimi ve adedinin saptanması işi, hükme bağlayacak mahkemeye aittir. Aksine bir karar olmadıkça mahkeme talimatında belirlenen müessese dışından seçilen bilirkişilerin raporunun hükme dayanak yapılması, yasaya aykırıdır" hükmü

yer alır (43).

Bilirkişinin Reddi

Ceza muhakemesi kanunu, bilirkişilerin hakim reddini gerektiren sebeplerle reddedilebileceğini düzenlemiştir.

Buna göre bilirkişilerin tarafsızlığının sağlanması amacıyla hakimler ile aynı sebeplerden dolayı reddi söz konusu olabilmektedir. 5271 sayılı CMK'nın 69. Maddesine göre hakim reddini gerektiren sebepler, bilirkişi hakkında da geçerlidir. Cumhuriyet savcısı, katılan, vekili, şüpheli veya sanık, müdafii veya kanuni temsilci, ret hakkını kullanabilirler.

Bu durumda 5271 sayılı CMK'nın 22 ve 24. Maddelerinde hakim bakımından sayılan yasaklık nedenleri bilirkişiler için red nedeni olur. Bunun haricinde hakim için red nedeni olan ve 5271 sayılı CMK'nın 25. Maddesinde belirtilen "tarafsızlığını şüpheye düşürecek sebeplerden dolayı hakim reddi" bilirkişi için de geçerli olacaktır.

Ancak hakim reddinde süre söz konusu iken bilirkişilerin reddi için bir süre öngörülmemiştir. Bilirkişinin reddi süreyle sınırlı olmadığından bilirkişi raporunu verdikten sonra reddi mümkündür.

Her bilirkişi ayrı ayrı reddedilmelidir. Bilirkişinin reddi istemini davayı görmekte olan hakim veya mahkeme inceler. Soruşturma evresinde savcı tarafından kabul edilmeyen ret istemi sulh ceza hakimince incelenir. Ret isteminin kabul veya reddine ilişkin karara karşı adi itiraz yolu açıktır.

Bilirkişinin Görevleri, Hakları ve Yetkileri

Bilirkişinin Görevleri

Bilirkişilik Yapma Zorunluluğu

Bir konuda uzman olan kişi kural olarak bilirkişilik yapmak zorunda değildir. Bu kural, tanığın aksine bilirkişinin yerine başkasının ikame olunmasının mümkün olmasından kaynaklanır (44). Hazır bulunma zorunluluğu bilirkişilik yapmak mecburiyetinde olanlar için vardır. Kural bilirkişilik yapmanın zorunlu olmamasıdır. Ancak, “bilirkişiliği kabul yükümlülüğü” başlıklı 5271 sayılı CMK’nın 65. Maddesi istisnai olarak bilirkişiliği kabule mecbur olanları belirtmiştir. Buna göre;

- 1) Resmi bilirkişilikle görevlendirilmiş olanlar ve 5271 sayılı CMK’nın 64. Maddesinde belirtilen il adli yargı adalet komisyonları tarafından her yıl düzenlenen bir listede yer alan gerçek veya tüzel kişiler,
- 2) İncelemenin yapılması için bilinmesi gerekli fen ve sanatla iştigali meslek edinenler,
- 3) İncelemenin yapılması için gerekli mesleği yapmaya resmen yetkili olanlar, bilirkişilik görevini kabule mecburdurlar (44). Bu kişiler taşıdıkları resmi sıfatlar dolayısıyla bilirkişilik yapmak zorundadır.

Kanunların belirli konularda görevlendirdiği resmi bilirkişiler öncelikle atanır. Ancak yetkili mercii bu bilirkişilerce sunulan görüş ve oydan tatmin olmazsa listeden ve liste dışından yeni bilirkişi atayabilir.

Bilirkişiliği kabule mecbur olanlar, davet edildikleri halde hazır bulunmazlarsa, tanıklar gibi, hakim veya mahkeme tarafından zorla getirilirler. Bu husus 5271 sayılı CMK’nın 62. Maddesinde yer alan “tanıklara ilişkin hükümlerden bilirkişilerle ilgili ceza muhakemesi kanununda düzenlenen maddelere aykırı olmayanlar bilirkişiler hakkında da uygulanır” hükmü ile yapılan atıftan kaynaklanır.

Bilirkişinin savcı tarafından görevlendirildiği hallerde ise zorla getirilmesi emredilemez. Fakat, savcılık davete uymayan bilirkişi hakkında görevi ihmal sebebiyle soruşturma başlatılabilir (45).

Duruşmada Hazır Bulunma Görevi

Değişiklikten önceki yasada yer almayan bilirkişilere ait bu görev 5271 sayılı CMK'nın 68. Maddesi ile düzenlenmiştir. Aslında buna benzer bir hüküm 1412 sayılı CMK'nın 249. Maddesinde yer almakta idi. Buna göre, bilirkişi raporu ile ilgili açıklanması gereken hususlar olduğunda raporu düzenleyenlerin sözlü ve yazılı görüşleri alınma imkanı olmasına rağmen tarafların bu hususta talepte bulunma imkanları düzenlenmemiştir. Yeni düzenleme ile taraflarda bilirkişileri açıklamada bulunmak üzere duruşmaya davet etme imkanına kavuşmuş oldular.

Buna göre “mahkeme, her zaman bilirkişinin duruşmada dinlenmesine karar verebileceği gibi, ilgililerden birinin istemesi halinde de açıklamalarda bulunmak üzere duruşmaya çağırabilir. Yaptıkları açıklamalardan sonra mahkeme başkanı veya hâkim, çekilmelerine izin vermedikçe, bilirkişiler duruşma salonunda kalırlar; ancak salona teker teker alınıp birbirinden ayrı olarak dinlenmeleri zorunlu değildir. Cumhuriyet savcısının, katılanın, vekilinin, şüphelinin veya sanığın, müdafinin veya kanunî temsilcinin istemi üzerine bilimsel mütalaa hazırlayan uzmanın duruşmada dinlenmesi hususunda da aynı hükümler uygulanır”.

Bu düzenleme ile ceza yargılamasında sözlülük, tartışmalılık esas alındığından bu çerçevede bilirkişilerin duruşmada açıklama yapmak üzere çağırılması amaçlanmıştır.

Yemin Etme

Bilirkişi, mütâalasını bildirmeden veya bu konuda hazırladığı raporu vermeden önce, bilim ve tekniğe uygun olarak ve tarafsız bir şekilde görüş beyan edeceğine dair, vicdani üzerine yemin eder. 5271 sayılı CMK'nın 64. Maddesinin 5. Fıkrasında yer alan düzenlemeye göre, listelere kaydedilen bilirkişiler, il adli yargı adalet komisyonu huzurunda “Görevimi adalete bağılı kalarak, bilim ve fenne uygun olarak, tarafsızlıkla yerine getireceğime namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim” sözlerini tekrarlayarak yemin ederler. Bu kişilere görevlendirildikleri her işte yeniden yemin verilmez.

Listelerde yer almamış bilirkişiler, görevlendirildiklerinde kendilerini atamış olan mercii huzurunda yemin ederler. Kural olarak bilirkişiyi yargıç atadığından, kendisine o yemin verdirir. Ancak, hazırlık soruşturmasında gecikmede sakınca bulunan durumlarda, savcı da bilirkişiye başvurabileceğinden o da yemin verdirebilecektir (46). Centel'e (45) göre, savcının yemin önermemesi gerekir. Bu durum savcının son soruşturmada bizzat getirdiğı ve teknik müşavir olarak adlandırılan bilirkişi için de söz konusudur.

Yargıtay kararlarında özellikle, bilirkişi raporlarında yemin işleminin tamamlanmış olması üzerinde durulduğu görülmektedir. Yargıtayın bir kararında, “cumhuriyet savcısı işin gecikmesinde zarar bulunacağı görüşünü benimsediğine göre, dinlediğı bilirkişiye yemin verdirmesi gerekir” hükmü yer alır (47).

Rapor Verme

Bilirkişinin kendisine verilen görev hususunda inceleme yapması gerekebileceğinden genellikle kendilerine süre tanınır ve bilirkişi kendisine sorulan konu üzerindeki bilimsel görüşünü yazılı olarak bildirir. Ancak, hemen görüş

bildirilmesi mümkün olan hallerde, sözlü mütalaa ile de yetinilebilir ve bu durumda sözlü sunulan mütalaa zapta geçirilerek imza ettirilir (48).

Bilirkişi raporunu kendisine tanınan süre içerisinde sunmakla yükümlüdür. 5271 sayılı CMK'nın 66. Maddesinin 1. Fıkrasına göre bu süre, işin niteliğine göre 3 ayı geçemez. Ancak özel sebeplerin varlığı halinde bu süre, bilirkişinin istemi üzerine, en çok 3 ay daha uzatılabilir. Aynı maddenin 2. Fıkrasına göre, belirlenen süre içerisinde raporunu vermeyen bilirkişi hemen değiştirilebilir.

5271 sayılı CMK'nın 67. Maddesinin 1. Fıkrasına göre incelemeleri sona erdiğinde bilirkişi yaptığı işlemleri ve vardığı sonuçları açıklayan bir raporu, kendisinden istenen incelemeleri yaptığını ayrıca belirterek, imzalayıp ilgili mercie verir veya gönderir. Mühür altındaki şeyler de ilgili mercie verilir veya gönderilir ve bu husus bir tutanağa bağlanır. Maddenin 2.fıkrasında ise birden çok atanmış bilirkişiler değişik görüşleri yansıtmışlarsa veya bunların ortak sonuçlar üzerinde ayrık görüşleri varsa, bu durumu gerekçeleri ile birlikte rapora yazarlar. Bilirkişi raporunda, hâkim tarafından yapılması gereken hukukî değerlendirmelerde bulunulamaz.

Cumhuriyet savcısı, katılan, vekili, şüpheli veya sanık, müdafii veya kanunî temsilci, yargılama konusu olayla ilgili olarak veya bilirkişi raporunun hazırlanmasında değerlendirilmek üzere ya da bilirkişi raporu hakkında, uzmanından bilimsel mütalaa alabilirler. Sadece bu nedenle ayrıca süre istenemez.

Bilirkişinin Hakları

Bilirkişilikten Çekinme Hakkı

Bilirkişilikten çekinme, bilirkişi olarak dinlenemeyenlere ilişkin düzenleme 5271 sayılı CMK'nın 70. Maddesinde yer almaktadır. Bu madde de yer alan

“tanıklıktan çekinmeyi gerektirecek sebepler bilirkişiler hakkında da geçerlidir. Bilirkişi, geçerli diğer sebeplerle de görüş bildirmekten çekinebilir” şeklindeki düzenleme ile tanıklıktan çekinmeyi gerektiren sebeplerle bilirkişilikten de çekinilebileceği kabul edilmiştir. Yasa bilirkişilikten çekinme hususunda ayrı bir düzenleme yapmayarak tanıklara ilişkin hükümlere atıfta bulunmuştur.

Tanıklıktan çekinme sebeplerini düzenleyen 5271 sayılı CMK’nın 45.

Maddesine göre, “şüpheli veya sanığın nişanlısı, evlilik bağı kalmasa bile şüpheli veya sanığın eşi, şüpheli veya sanığın kan hısımlığından veya kayın hısımlığından üstsoy veya altsoyu, şüpheli veya sanığın üçüncü derece dahil kan veya ikinci derece dahil kayın hısımları, şüpheli veya sanıkla aralarında evlâtlık bağı bulunanlar” tanıklıktan çekinebildiklerine göre yapılan atıf nedeniyle bilirkişilerde bu sayılan hallerde bilirkişilik yapmaktan çekinebilirler.

Yine tanıklar için uygulanan ve 5271 sayılı CMK’nın 48. Maddesinde yer alan “kendisini veya 45. Maddenin 1. Fıkrasında gösterilen kişileri ceza kovuşturmasına uğratabilecek nitelikte olan sorulara cevap vermekten çekinebilir” hükmün yapılan atıftan dolayı bilirkişiler için de uygulanması kabul edilmelidir. O halde:

- 1) Bilirkişi sıfatıyla dinlenmeleri, mensup oldukları dairece memuriyet menfaat ve icaplarına hâle vereceği beyan olunan devlet memurları,
- 2) Meslek sırrı gerektirdikçe müdafiler, hekimler, ebeler,
- 3) Devlet sırrı gerektirdikçe devlet memurları,
- 4) Vereceği görüş, kendisinin veya belli derecede yakınlarının ceza takibine uğramasına yol açabilecek kişiler, bilirkişilikten çekinmeye mecburdurlar (bkz. CMK 45, 46, 48).

Ücret Hakkı

5271 sayılı CMK'nın 72. Maddesine göre bilirkişiye, inceleme ve seyahat giderleri ile çalışmasıyla orantılı bir ücret ödenir. Değişiklikten önceki kanunda ücret tarifesiinden bahsedilmesine rağmen uygulamada böyle bir tarife yoktu (49). Yeni düzenleme ile tarife kelimesi madde metninden çıkarılmıştır. Buna göre, bilirkişi ücreti, ekonomik koşullara, belirli ölçütlere göre hakim tarafından tespit edilir. Bilirkişinin ücrete hak kazanabilmesi için görevini tamamlamış olması gerekir.

İtiraz Hakkı

Bilirkişilerin kendilerine ilişkin hakimlik kararları aleyhine itiraz kanun yoluna başvurma yetkileri vardır. Yine üçüncü şahıslara ilişkin mahkeme kararları hakkında itiraz mümkün olduğundan, yargılanacak uyuşmazlığın taraflarından olmayan, yani üçüncü kişi durumunda olan bilirkişinin mahkeme kararı aleyhine itiraz yoluna gitmesi de mümkündür.

Bilirkişinin Yetkileri

Bilirkişinin sahip olduğu yetkiler, 5271 sayılı CMK'nın 66. Maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre bilirkişi gerek görürse raporunu düzenlemek için ve kendisine yardımcı olmak amacıyla tanıkları dinleyebilir ve sorguya çekebilir. Bundan başka, sanığın sorgusunda ve tanıklar dinlenirken hazır bulunabilir ve sanıklara soru sorabilir. Ayrıca kısmen veya tamamen dosyayı inceleyebilir. Tüm bu işlemleri yargıç yapar ve bilirkişinin bunlardan faydalanmasını sağlar (49).

Bu yetkileri başlıklar halinde sıralayacak olursak:

- 1) Dosyayı kısmen veya tamamen incelemek,
- 2) Tanıkların dinlenmesinde hazır bulunmak ve bu sırada tanıklara soru

sormak,

- 3) Sanığın sorguya çekilmesinde hazır bulunmak ve sanığa soru sormak,
- 4) Kendilerine taalluk eden kararlar aleyhine kanun yolu davası açmak aynı zaman da bilirkişiler için bir yetkidir.

Bununla birlikte bilirkişi, vazifesini başka bir bilirkişiye devredemez.

Bilirkişi fiilin suç olup olmadığı yolunda veya suçun niteliğine ilişkin görüş bildiremez. Bu hususları çözme yetkisi yasalar çerçevesinde yargıca aittir.

Bilirkişi İncelemesi

Genel Olarak

Hakim gerekli görürse, bilirkişinin yapacağı incelemenin sevk ve idaresini kendisi yapar. Bu sevk ve idare yetkisi, bilirkişinin cevaplandıracağı sorular hakkında iyice aydınlatılmasını, bilirkişinin dikkatini gerekli görülen noktalara çekmek amacıyla inceleme sırasında hazır bulunmayı da kapsamaktadır. Ancak, inceleme sırasında yargıcın bulunması şart değildir (50). Gürelli'ye (51) göre, savcının da bilirkişi tayin etmeye yetkili olduğu durumlar da, lüzum üzerine bilirkişi incelemelerini sevk ve idareye yetkili olması gerekir.

Bilirkişi incelemesi keşif suretiyle de olabilir. Keşif sırasında, tekniğe ve ihtisasa ilişkin bir meselenin de çözümü gerekiyorsa, keşifte bilirkişi de hazır bulundurulur. Bu şekilde yapılan incelemelerde bilirkişiler hakkındaki kurallar burada da uygulanır (52).

5271 sayılı CMK'nın 84. Maddesine göre, keşif yapılması sırasında şüpheli, sanık, mağdur ve bunların müdafii ve vekili hazır bulunabilir. Gürelli (53), burada ki "keşif" ifadesini bilirkişi incelemesi olarak ele alıp ve bu şekilde geniş yorumlamanın faydalı olacağını belirtmektedir. Bilirkişi bu konuda başkalarının

yardımlını alıp, istişare de bulunabilir, ancak, vereceği görüşün tek sahibi ve sorumlusu kendisi olur.

Bilirkişinin Bilgilendirilmesi

Bilirkişi seçimi yapıldıktan ve seçilen bilirkişinin davete icabet edip, kimliğinin tespitinden sonra yapılması gereken ilk iş, hangi hususta oy ve görüşüne müracaat edildiğinin kendisine bildirilmesidir. Yani, her şeyden önce bilirkişi yapacağı işin mahiyeti hakkında bilgilendirilmelidir (54). Bunun sebebi, bilirkişinin kendisine tevdi edilen mesele hakkında ihtisas sahibi olup olmadığı konusunda karar vermek imkanının kendisine sağlanmasıdır. Dolayısıyla işin mahiyeti hakkındaki açıklamalar, meselenin çözümüne yetecek kadar bilgi vermek şeklinde değil, sorunun kendi ihtisas alanına girip girmediği konusunda bir fikir verebilecek kadar olmalıdır.

Bilirkişiye Sorular Yöneltilmesi

Bilirkişiye ya bir konu hakkında soyut olarak sorular sorulur ve bilirkişi öğrendiği bilgileri kullanarak soruya cevap verir. Ya da bilirkişiden, inceleme konusu olan şey üzerinde kendi teknik bilgilerini kullanarak belirli hususları tespit etmesi istenir (55). Örnek olarak, “maktule saplanan bıçak kalp duvarını zedelemiştir” gibi. Ya da bilirkişiden ulaştığı olgulardan bilimsel sonuçlar çıkarması istenir. Örnek, “kalp damarına dayanan bıçak darbesi maktulün ölümüne sebebiyet vermiştir” gibi (55).

Yargıtay kararlarında sıkça rastladığımız bir mesele de “yaraların tek bir bıçak vuruşu ile mi, yoksa ayrı ayrı vuruşlarla mı oluştuğu” (56) şeklindeki hususlar, daha işin başında tetkik edilmelidir.

Bilirkişi Görüşünün Hazırlanması

Bilirkişi görüşünün hazırlanması sırasında taraflar bulunmazlar. Bilirkişinin, görüşünü hazırlarken bazı noktalara dikkat etmesi gerekir. Bilirkişi raporunda yargılama makamları ile ortaklaşa sahip oldukları kabul edilebilecek olan hayat tecrübelerine mümkün olduğu kadar fazla yer vermelidir (57). Bu nedenle, anlaşılır olması için günlük dil kullanılmalıdır. Kullanmak zorunda kaldığı terimleri ise açıklamak yoluna gitmelidir.

Bilirkişi görüşünü bildirirken, yargılama makamlarınca kendisine sorulan hususları tekrar etmekle işe başlamalıdır ki çözümü gereken mesele hakkında, bir yanlış anlamamanın var olup olmadığı anlaşılabilir (57). Bundan sonra bilirkişi, meselenin çözümüne matuf olmak üzere ne gibi analizler yapmış olduğunu, bu arada dosyayı inceleyip incelememediğini, tarafları dinleyip dinlemediğini, teknik incelemeler yapmış ise ne gibi metodları kullandığını ve gerekçelerini ayrıntılı bir şekilde belirtmelidir (52). Rapor alanında klasikleşmiş görüşlere dayanmalı ve kesin sonuç içermelidir (57). Ancak, kesin sonuca varmak mümkün değilse bu durumu da gerekçelendirmelidir. Sonuç, adli soruşturma neticesinde ortaya çıkabilecek çeşitli ihtimallere göre değişebiliyorsa bu da rapor da gösterilmelidir. Raporun tarafların sayısınca sunulması zorunlu değildir. Tek nüsha olarak sunulması yeterlidir (57).

Bilirkişinin Görüşünü Bildirme Şekli ve Süresi

Bu konuda ki düzenleme 5271 sayılı CMK'nın 67. Maddesinde yer almaktadır. Buna göre, incelemeleri sona erdiğinde bilirkişi yaptığı işlemleri ve vardığı sonuçları açıklayan bir raporu, kendisinden istenen incelemeleri yaptığını ayrıca belirterek, imzalayıp ilgili mercie verir veya gönderir. Mühür altındaki şeyler de ilgili mercie verilir veya gönderilir ve bu husus bir tutanağa bağlanır.

Birden çok atanmış bilirkişiler değişik görüşleri yansıtmışlarsa veya bunların ortak sonuçlar üzerinde ayrık görüşleri varsa, bu durumu gerekçeleri ile birlikte rapora yazarlar. Bilirkişi raporunda, hâkim tarafından yapılması gereken hukukî değerlendirmelerde bulunulamaz.

Bilirkişi incelemeleri tamamlandığında, yeni bilirkişi incelemesi yapılması veya itirazların bildirilmesi için istemde bulunabilmelerini sağlamak üzere cumhuriyet savcısına, katılana, vekiline, şüpheliye veya sanığa, müdafine veya kanunî temsilciye süre verilir. Bu kişilerin istemleri reddedildiğinde, üç gün içinde bu hususta gerekçeli bir karar verilir.

Cumhuriyet savcısı, katılan, vekili, şüpheli veya sanık, müdafii veya kanunî temsilci, yargılama konusu olayla ilgili olarak veya bilirkişi raporunun hazırlanmasında değerlendirilmek üzere ya da bilirkişi raporu hakkında, uzmanından bilimsel mütalaa alabilirler. Sadece bu nedenle ayrıca süre istenemez.

Son soruşturma aşamasının duruşma devresinde sözlülük kural olduğundan, rapor vermiş olan bilirkişinin dinlenmesi de kuraldır (58). Bilirkişinin bir resmi daire olması halinde, düzenlenmiş olan raporun okunması ile yetinmek bir zorunluluktur.

Bilirkişi Raporunda Eksiklik ve Çelişkinin Varlığı

Ceza yargısında maddi gerçeğe ulaşmanın bir yolu da bilirkişi raporunun yargıç açısından aydınlatıcı ve doyurucu olması gerekir. Raporun yetersiz ve çelişkili olması yargıcı tatmin etmeyebilir. Bilirkişi raporu inandırıcı ve gerekçeli olmalıdır. Bu nedenlerle bilirkişi görüşünün yargıç açısından bağlayıcı olmaması gerekir (59).

Buna göre 5271 sayılı CMK'nın 66. Maddesinde yer alan düzenlemede, belirlenen süre içinde raporunu vermeyen bilirkişi hemen değiştirilebilir. Bu durumda bilirkişi, o ana kadar yaptığı işlemleri açıklayan bir rapor sunar ve görevi

sebebiyle kendisine teslim edilmiş olan eşya ve belgeleri hemen geri verir. Bu bilirkişi, 5271 sayılı CMK'nın 64.maddesinde belirtilen listelerden çıkarılabileceği gibi; gecikme dolayısıyla uğranılmış zararları ödemesine de karar verilebilir.

Gerekli olması halinde, bilirkişi, mağdur, şüpheli veya sanığa mahkeme başkanı, hâkim veya Cumhuriyet savcısı aracılığı ile soru sorabilir. Ancak, mahkeme başkanı, hâkim veya cumhuriyet savcısı, bilirkişinin doğrudan soru sormasına da izin verebilir. Muayene ile görevlendirilen hekim bilirkişi, görevini yerine getirirken zorunlu saydığı soruları, hâkim, cumhuriyet savcısı ve müdafî bulunmadan da mağdur, şüpheli veya sanığa doğrudan doğruya yöneltebilir.

Yargıcın, yeterli görmediği bilirkişi raporunun tamamlanmasını istemesi durumu “ek rapor” talep edildiğini gösterir. Yargıç aynı amaçla bir başka bilirkişiye de başvurabilir (59). Bu yola gidildiğinde, bir başka uzman kişinin olayı aydınlatmasını istemektedir. Bu da ceza yargılamasında kolektifliği sağlar. Böylece raporlar arasındaki çelişkinin üçüncü bir raporla ortadan kaldırılması sağlanır.

Uygulamada Yargıtay kararları büyük ölçüde bu sonucu ortaya koymaktadır. Yargıtay'ın bir kararında, “hükme esas alınan bilirkişi raporu ile dosyadaki diğer raporlar arasındaki çelişkiler nedeniyle, dosyanın tümünün önceki bilirkişiler dışında oluşturulacak, konunun en az üç kişilik bilirkişi kuruluna incelettirilip, alınacak raporun sonucuna göre, sanıkların hukuki durumlarının tayin ve takdir edilmesi gerekir” hükmü yer alır (60).

Yine uygulamada sıkça görülen ve ek rapor taleplerinin başvurulduğu bir hususta sanığın farik ve mümeyyiz olup olmadığı hususudur. Bu konuda bilirkişiler, düzenledikleri raporlarda, hangi bulgulara dayanarak karara vardıklarını belirtecek biçimde gerekçe göstermesi, düşüncelerin kuşku ve tereddüt doğuracak nitelikte olmamasına özen göstermeleri gerekir.

Yine Yargıtay, 2659 sayılı Adli Tıp Kurumu Kanunu gereğince; Adli Tıp İhtisas Kurullarının çelişik ve kanaat verici nitelikte olmayan kararları için Adli Tıp Genel Kurulu'na başvurmamayı bozma sebebi saymış ve kararlarında; mahkemelerin, bu kurula başvurmasının engellenemeyeceğini belirtmiştir (61).

Bilirkişi Görüşünün Değerlendirilmesi

Bilirkişi raporunu değerlendirme ve bunun hükme dayanak yapılması yetkisi yargılama makamlarına aittir. Fakat, raporun değerlendirilmesi açısından yargılama makamı ile iddia ve savunma makamlarının imkan ve yetkileri birbirinden farklıdır (57). Yargılamanın taraflarını oluşturan iddia ve savunma makamları, bilirkişi görüşünü, kendileri doğrudan doğruya değerlendirip, bu konudaki düşüncelerini yargılama makamlarına bildirirler. Dolayısıyla yargılama makamı, bu şekilde yargılamanın diğer taraflarının da görüşlerinden faydalanma imkanı bulur. Ancak, bu iki tarafın değerlendirmeleri sonuç açısından farklılık arzeder. Yargılama makamının görüşü bir anlamda nihai hüküm olup, diğer tarafların değerlendirmesi sadece bir görüşten ibaret kalır.

Raporu değerlendirmekle görevli makamlar, bilirkişinin söz konusu meseleyi ele almış olup olmadığına, gerekli araştırmaları yapıp yapmadığına, dayanak oluşturduğu gerekçeler ile vardığı sonuç arasında mantıki bir bağ kurup kurmadığına, olaylarla varılan sonucun uygunluk arz edip etmediğine, genel mantık ve evrensel bilgi esaslarına uyup uymadığına dikkat etmelidirler (52).

Yargıç hüküm kurarken bilirkişi raporuna isnat etmişse, vardığı hükümde sadece bilirkişi raporuna atıfla yetinmemeli, raporda beyan edilen gerekçeleri, gerekçe olarak benimsediğini ifade etmelidir. Bunun belirtilmesi 5271 sayılı CMK'nın 230. Maddesinin bir gereğidir. Yargıtay, kararlarında; inandırıcı

gerekçelere dayanmama, varsayımlara dayanma, şüpheyeye yer olması, ihtimale dayalı görüş bildirilmesi hallerini raporun yeterli görülmemesi sebepleri olarak belirtmiştir (52). Yargıtay bir kararında, “Bilirkişi incelemesinin yeterli olup olmadığına karar verecek kişi hakimdir. Adli Tıp Kurumu Başkanının kişisel düşüncesine dayalı raporu kabul edilerek ve sanığın akıl hastası olup olmadığına ilişkin olarak ortaya çıkan kuşuklar giderilmeksizin karar verilmesi doğru değildir” diyerek raporu eksik bulmuştur (62).

Bilirkişi Raporlarının Bağlayıcılığı

Ceza Yargılamasının kabul ettiği sistemlerden biri olan delillerin serbestçe değerlendirilmesi, diğer bir adıyla vicdani delil sistemi gereği, hakim bilirkişi görüşlerini serbestçe takdir edecektir.

Kanunlarda, kesin olduğu belirtilen resmi kurumların kararları bile mahkemelerin delilleri serbestçe takdiri hususundaki yetkilerini sınırlamaz. Bu durum 2659 sayılı Adli Tıp Kurumu Kanunu’nun 23.maddesinde “Adli Tıp Genel Kurulu kararları nihai olmakla beraber mahkemelerin delilleri serbestçe takdir hususundaki yetkilerini kısıtlamaz” şeklinde yer almaktadır. Bu kararlar Adli Tıp Kurumu bakımından nihai olup, bir daha resmi bilirkişi tarafından ele alınmaz. Öyle ise, bu kararların taalluk ettiği meseleler, başka bir bilirkişiye gerektiği takdirde yeniden tetkik ettirilebilir. A.T.K. Kanunu buna engel değildir (63). Ancak değişiklikten önceki 1412 sayılı CMUK’nın 66. Maddesine göre, belli hususlar hakkında oy ve görüşlerini beyan ile kanun tarafından görevlendirilmiş bilirkişi varsa, özel sebepler olmadıkça başkası tayin edilemez. Bu hüküm 5271 sayılı kanunla kaldırılmıştır. Dolayısıyla, başka bilirkişiye başvurmayı haklı gösterecek özel sebepler olmasa dahi mahkemeler, Adli Tıp Kurumu kararlarından sonra, başka

bilirkişiden görüş alabileceklerdir.

Bilirkişinin Görevini Yapmamasının Müeyyidesi

Gelmek zorunda olup da uygun çağrıya rağmen gelmeyen ya da gelip de görüş beyan etmeyen veya yemin etmeyen bilirkişiler hakkında tanıklara ilişkin hükümler uygulanır. Bilirkişilere uygulanacak hükümler başlıklı 5271 sayılı CMK'nın 62. Maddesinde yapılan atıf gereği, CMK'nın 44. Maddesindeki tanıklara ilişkin düzenleme bilirkişiler içinde uygulanır. Buna göre usulüne uygun olarak çağrılıp da mazeretini bildirmeksizin gelmeyen tanıklar zorla getirilir ve gelmemelerinin sebep olduğu giderler takdir edilerek, kamu alacaklarının tahsili usulüne göre ödettirilir. Zorla getirilen tanık evvelce gelmemesini haklı gösterecek sebepleri sonradan bildirirse aleyhine hükmedilen giderler kaldırılır.

5271 sayılı CMK'nın 60. Maddesindeki düzenlemeye göre ise, yasal bir sebep olmaksızın tanıklıktan veya yeminden çekinen tanık hakkında, bundan doğan giderlere hükmedilmekle beraber, yemininin veya tanıklığının gerçekleştirilmesi için dava hakkında hüküm verilinceye kadar ve her hâlde üç ayı geçmemek üzere disiplin hapsi verilebilir. Kişi, tanıklığa ilişkin yükümlülüğüne uygun davranması halinde, derhâl serbest bırakılır. Bu hüküm bilirkişiler içinde söz konusudur.

Resmi Bilirkişilik Kurumları

Yasalarda, görüş bildirmek üzere görevlendirilmiş resmi bilirkişilerin varlığı düzenlenmiştir. 1412 sayılı CMUK'nın 66. Maddesinin 3. Fıkrasına göre "belli hususlar hakkında rey ve mütalaalarını beyan ile kanun tarafından görevlendirilmiş resmi bilirkişi varsa hususi sebepler olmadıkça başkası tayin edilemez" hükmü yer almakta idi. Bu emredici hüküm, resmi bilirkişiye müracaat mecburiyeti olması

halinde bilirkişinin seçiminde hakimın serbest olduğu kuralına istisna teşkil etmekte idi. Bu maddenin karşılığı olan ve 5271 sayılı CMK'nın 63. Maddesinde yer alan düzenlemede ise bu hükmün madde metninden çıkarıldığını görmekteyiz.

Ancak, 5271 sayılı CMK'nın 64. Maddesinin 3. Fıkrasındaki “kanunların belli konularda görevlendirdiği resmi bilirkişiler öncelikle atanırlar” hükmüne göre resmi bilirkişilerin atanmasındaki zorunluluk kaldırılmış olup, sadece öncelik hakkı tanınmıştır. Dolayısıyla, resmi bilirkişilerce sunulan görüş veya oydan tatmin olunmazsa yetkili merciiler listeden veya liste dışından yeni bilirkişiler atayabileceklerdir. Bu husus madde gerekçesinde de aynen ifade edilmiştir.

Buna göre, getirilen yeni düzenleme ile resmi bilirkişilik görevini yürütenler sunacakları raporların en azından itirazı kabul olması ve hükme dayanak oluşturmaması sebebiyle ve başka bilirkişilere müracaat edilebilmesi nedenleriyle raporlarını düzenlerken daha titiz ve oy ve görüşlerinde tutarlı olmaya çalışacaklardır.

Kanunlarımızda, görüş bildirmek üzere görevlendirilmiş resmi bilirkişilerden konumuzla ilgili olarak bazıları şunlardır:

1. Adli Tabipler,

Tababeti Adliye Kanunu'nun 4. Maddesine göre, resmi tabiplerin olmadığı veya geçerli mazereti sebebiyle görevlerinin başında olmadığı hallerde serbest tabipler onların yapmakla görevli oldukları işleri yerine getirmekle yükümlüdürler.

2. Adli Tıp Kurumu,

2659 sayılı A.T.K. Kanunu'nun 1. Maddesine göre, A.T.K.; adalet işlerinde bilirkişilik yapmak üzere Adalet Bakanlığı'na bağlı olarak kurulmuştur. Gerekli görülen yerlerde kuruma bağlı ihtisas daire ve şubeleri kurulabilir. Kurum,

mahkemeler tarafından gönderilen adli tıp ile ilgili konularda bilimsel ve teknik görüşlerini bildirmeye mecburdur.

3. Adli Tıp Enstitüsü,

4. 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı ve İcrasına dair Yasa'nın 75. Maddesi, bu sanatların yapılması sırasında işledikleri suçlarda Yüksek Sağlık Şurasına başvurmayı emretmektedir.

5. Umumu Hıfzısıhha Kanunu'nun 22. Maddesine göre, hükümet tabibi olmayan yerlerde Belediye Tabipliği Nizamnamesine göre, bu tabipler hükümet tabiplerinin görevli oldukları işleri yapmakla yükümlüdürler.

6. Umumu Hıfzısıhha Kanunu'nun 10. Maddesi gereğince, hekimlik mesleğinin icrasından kaynaklanan adli meselelerde Yüksek Sağlık Şurası.

7. Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Polis Laboratuvarları,

8. Devlet Hastaneleri Sağlık Kurulları,

9. Üniversite Tıp Fakülteleri Adli Tıp Anabilim Dalları,

10. Ruh Sağlığı Hastalıkları Hastanesi Sağlık Kurulları,

11. Jandarma Genel Komutanlığı Narkotik Analiz Laboratuvarı,

12. Maden Tetkik Arama Enstitüsü,

13. T.C.Merkez Bankası,

14. Darphane,

15. Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu.

Kriminal polis laboratuvarlarında uyuşturucu ve patlayıcı madde analizleri ile birlikte, balistik, grafoloji ve sahtecilik konularında inceleme ve analizler yapılmaktadır.

Maden Tetkik Arama Enstitüsü laboratuvarlarında kıymetli taş ve madenlerle ilgili özellikle kaçakçılık olaylarında değerli eşyaların kimyasal analizleri yapılmakta, cinsi vasfı tayin olunmaktadır (64).

Adli Tıp Kurumu

Genel Olarak

Ceza usul hukukunda bilirkişilik ve özellikle resmi bilirkişilik dendiğinde adli tıp ve Adli Tıp Kurumundan bahsedilmesi yararlı olacaktır. Hukuk sistemindeki, özellikle ceza hukukunda ve tıbbi bilimlerdeki gelişmelere paralel olarak tıbbi bilimler içerisinde bir adli tıp dalı doğmuştur (65). Adli Tıp; “tıbbi bilgilerin bu bilgilerle aydınlatılması kabil olduğu hallerde hukuk ve suç olaylarına tatbiki” şeklinde tanımlanmıştır (66). Adli tıp müessesesi, tarihsel süreç içerisinde çeşitli gelişimlerden sonra 14 nisan 1982 tarihinde 2659 sayılı yasayla (adli tıp kurumu kanunu) adli tıp kurumu olarak bugünkü çağdaş haline dönüşmüştür.

En son olarak, A.T.K. Kanunu’nda 4810 sayılı kanunla, 19.02.2003 tarihinde değişiklik yapılmıştır. Buna göre A.T.K., 4810 sayılı kanunundaki düzenlemeye göre, adalet işlerinde bilirkişilik görevi yapmak, adli tıp uzmanlığı ve yan dal uzmanlığı programları ile görev alanına giren konularda diğer adli bilimler alanlarında sempozyum, konferans ve benzeri etkinlikler düzenlemek ve bunlara ilişkin eğitim programları uygulamak üzere Adalet Bakanlığı’na bağlı olarak kurulmuştur (67).

Yasanın 2. Maddesinde Adli Tıp Kurumu’nun görevleri düzenlenmiştir.

Adli Tıp Kurumunun Görevleri

A.T.K. Kanununun 2. Maddesindeki düzenlemeye göre, adli tıp kurumunun görevleri şunlardır;

1) Mahkemeler ile hakimlikler ve savcılıklar tarafından gönderilen adli tıp ile ilgili konularda bilimsel ve teknik görüş bildirmek,

2) Adli tıp uzmanlığı ve yan dal uzmanlığı eğitimini tıpta uzmanlık tüzüğü çerçevesinde vermek,

3) Adli tıp ve adli bilimler alanlarında çalışmalar yürütmek üzere seminer, sempozyum, konferans ve benzeri etkinlikler düzenlemek, bunlara ilişkin eğitim programları uygulamak ve ilgili kurum, kuruluş ve kurulların hazırlayacakları adli tıpla ilgili eğitim programlarının yapılmasına ve yürütülmesine yardımcı olmak,

4) Adli tıp hizmetlerinin görülmesi sırasında yapılması zorunlu sağlık hizmetlerini vermek.

Değişiklikten önceki düzenlemede görev olarak sadece, “mahkemeler ile hakimlikler ve savcılıklar tarafından gönderilen adli tıp ile ilgili konularda bilimsel ve teknik görüş bildirmek” yer almakta iken, yeni düzenlemede görev alanının genişletildiği görülmektedir.

Adli Tıp Kurumunun Birimleri

A.T.K. Kanununun 3. Maddesine göre, Adli Tıp Kurumunu oluşturan birimler şunlardır;

1) Adli Tıp Kurumu Başkanlığı,

2) Başkanlar Kurulu,

3) Genel Kurul,

4) İhtisas Kurulları,

- 5) İhtisas Daireleri,
- 6) Grup Başkanlıkları,
- 7) Şube Müdürlükleri.

A.T.K. Başkanlığı İstanbul'dadır. Taşra Teşkilatı olarak faaliyette olan Grup Başkanlıkları ise Ankara, İzmir, Bursa, Adana, Antalya, Trabzon, Malatya, Diyarbakır, Erzurum, Edirne, Kayseri, Samsun, Kocaeli ve Denizli'de bulunmaktadır. Ancak bunlardan Diyarbakır, Erzurum, Edirne, Kayseri, Samsun, Kocaeli ve Denizli Grup Başkanlıkları Şube Müdürlüğü olarak faaliyet göstermektedir.

Taşra Teşkilatı olarak faaliyette olan Şube Müdürlükleri ise, Eskişehir, Elazığ, Konya, Afyon, Aydın, Zonguldak, Mersin, Gaziantep, Kütahya, Niğde, Muğla, Çanakkale, Çorum, Kırıkkale, Isparta, Balıkesir, Nevşehir, Sivas, Rize, Yozgat, Van, Kastamonu, Batman, Ağrı, Bitlis, Ordu, Sakarya, Karabük, Bingöl, Uşak, Tokat, Siirt, Giresun, Manisa, Osmaniye, Burdur, Hatay, Tekirdağ, Bolu, Hakkari, Kars ve Şanlıurfa'da bulunmaktadır.

İstanbul içinde faaliyette olan Şube Müdürlükleri ise, Küçükçekmece, Eyüp, Büyükçekmece, Fatih, İstanbul, Şişli, Kartal, Gaziosmanpaşa, Üsküdar, Kadıköy, Bakırköy, Beyoğlu Pendik, Ümraniye, Beykoz, Sultanbeyli, Beşiktaş ve Sarıyer'de bulunmaktadır.

Adli Tıp Kurumu Başkanlığı, adli tıp uzmanı bir başkan ve en az birisi adli tıp uzmanı olmak üzere iki başkan yardımcısı ile hizmetin gerektirdiği yönetmelikte belirtilen birim ve müdürlüklerden oluşur.

Adli Tıp Başkanlar Kurulu, Adli Tıp Kurumu başkanının başkanlığında, başkan yardımcıları, adli tıp ihtisas kurulları başkanları ve kurum merkezinde bulunan adli tıp ihtisas daireleri başkanlarından oluşur. Ancak başkan yardımcıları ve

adli tıp ihtisas daireleri başkanları oylamaya katılamaz.

Bu kurullar arasında çalışma konumuz açısından özellikle bizi ilgilendiren ihtisas kurulları ile ihtisas dairelerinin görevleridir. Uygulamada ki önemi açısından bunlara değinilecektir.

Adli Tıp Kurumunda Bilirkişi Dinlenmesi ve Toplantılara Katılma

A.T.K. Kanununun 24. Maddesinde yer alan düzenlemeye göre, Adli Tıp Genel Kurulu ve Adli Tıp İhtisas Kurulları ile Adli Tıp İhtisas Daireleri, inceledikleri konularla ilgili olarak Adli Tıp Kurumunda bulunmayan tıp ve diğer uzmanlık dallarında Adli Tıp Kurumu dışından uzmanların bilirkişi olarak davet edilmesine karar verebilirler. Uzman kişiler oy hakları olmamakla beraber görüşlerini bir raporla Adli Tıp Genel Kurulu, Adli Tıp İhtisas Kurulu veya Adli Tıp İhtisas Dairesi Başkanlığına bildirirler.

Bilirkişilere yönetmelikteki esaslara göre Adli Tıp Genel Kurulu, Adli Tıp İhtisas Kurulu ve Adli Tıp İhtisas Dairesi Başkanlığınca yaptıkları çalışmaya uygun ücret takdir olunur.

Adli Tıp Genel Kurulu, Adli Tıp İhtisas Kurulları ile Adli Tıp İhtisas Daireleri, inceledikleri konularla ilgili olarak kendi kurul veya dairelerinde bulunmayan, Adli Tıp Kurumundaki diğer kurul veya dairelerde bulunan uzmanların davet edilmesine karar verebilirler. Uzman kişiler, o olayla ilgili toplantıya katılır ve oy kullanırlar.

Beşinci Adli Tıp İhtisas Kurulunun görev alanına giren işlerle ilgili ölüm olaylarında; Birinci Adli Tıp İhtisas Kurulu toplantısına, Birinci Adli Tıp İhtisas Kurulu başkanının daveti üzerine Beşinci Adli Tıp İhtisas Kurulunun o olayla ilgili uzman üye veya üyeleri katılır ve oy kullanırlar.

Gözlem İhtisas Dairesinde gözleme tabi kişiler hakkında, Dördüncü Adli Tıp İhtisas Kurulunca da karar verilmesi hallerinde; Gözlem İhtisas Dairesi Başkanı veya vekili Dördüncü Adli Tıp İhtisas Kurulu toplantısına katılır ve oy kullanır.

A.T.K. Kanununda 4810 sayılı yasa ile yapılan değişiklikten önce bu maddenin kenar başlığı “Kurum Dışından Bilirkişi Dinlenmesi” idi. Yeni düzenlemede de benzer başlık kullanılmış olmakla birlikte maddenin kapsamı genişletilmiştir. Kurum dışından davet edilen bilirkişilerin “toplantılara katılma” imkanı önceki düzenlemede olmamasına rağmen, yapılan değişiklikte bu imkan kendilerine sağlanmıştır.

Maddenin de kenar başlığına uygun olarak, sadece Adli Tıp Kurumunda bulunmayan tıp ve diğer uzmanlık dallarında Adli Tıp Kurumu dışından uzmanların bilirkişi olarak davet edilmesine imkan veren bu düzenlemenin kapsamı daha da genişletilerek bu imkanın taraflara da teşmili suretiyle onlarında kendi bilirkişilerini davet ettirip bu kurumdaki çalışmalara katılımı sağlanmalıdır.

Adli Tıp İhtisas Kurulları

İhtisas Kurullarının Oluşumları

Adli Tıp Kurumunda altı ihtisas kurulu bulunur. A.T.K. Kanununun 7. Maddesindeki düzenlemeye göre, her ihtisas kurulu, bir başkan ve adli tıp uzmanı iki üye ile aşağıdaki üyelere oluşur.

Birinci Adli Tıp İhtisas Kurulu, bir başkan ve iki adli tıp uzmanı üye yanında birer;

- 1) Tıbbi Patoloji,
- 2) İç Hastalıkları,
- 3) Kardiyoloji,

- 4) Genel Cerrahi,
- 5) Beyin ve Sinir Cerrahisi,
- 6) Anesteziyoloji ve Reanimasyon,
- 7) Kadın Hastalıkları ve Doğum,
- 8) Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanlarından oluşur.

İkinci Adli Tıp İhtisas Kurulu, bir başkan ve iki adli tıp uzmanı üye yanında birer;

- 1) Radyoloji,
- 2) Göz,
- 3) Kulak Burun Boğaz Hastalıkları,
- 4) Genel Cerrahi,
- 5) Göğüs Cerrahi,
- 6) Kalp ve Damar Cerrahi,
- 7) Plastik, Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi,
- 8) Nöroloji,
- 9) Ortopedi ve Travmatoloji uzmanlarından oluşur.

Üçüncü Adli Tıp İhtisas Kurulu, bir başkan ve iki adli tıp uzmanı üye yanında birer;

- 1) Ortopedi ve Travmatoloji,
- 2) Genel Cerrahi,
- 3) Nöroloji,
- 4) İç Hastalıkları,
- 5) Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları,
- 6) Göğüs Hastalıkları,
- 7) Enfeksiyon Hastalıkları Uzmanlarından oluşur.

Dördüncü Adli Tıp İhtisas Kurulu, bir başkan ve iki adli tıp uzmanı üye yanında;

- 1) Ruh Sağlığı ve Hastalıkları için iki,
- 2) Çocuk psikiyatrisi için bir,
- 3) Nöroloji için bir uzmandan oluşur.

Beşinci Adli Tıp İhtisas Kurulu, bir başkan ve iki adli tıp uzmanı üye yanında birer;

- 1) Tıbbi Mikrobiyoloji,
- 2) Tıbbi Farmakoloji,
- 3) Tıbbi Biyokimya,
- 4) Analitik Kimya,
- 5) Allerji Hastalıkları
- 6) İmmünoloji,
- 7) Tıbbi Genetik,
- 8) Enfeksiyon Hastalıkları,
- 9) Halk Sağlığı Uzmanlarından oluşur.

Altıncı Adli Tıp İhtisas Kurulu, bir başkan ve iki adli tıp uzmanı üye yanında birer;

- 1) Kadın Hastalıkları ve Doğum,
- 2) Radyoloji,
- 3) Üroloji,
- 4) Ruh Sağlığı ve Hastalıkları,
- 5) Çocuk Psikiyatrisi,
- 6) Adli Antropoloji,
- 7) Çocuk Cerrahisi Uzmanlarından oluşur.

İhtisas Kurullarının Görevleri

Genel Görevleri

Bu kurulların genel görevleri, A.T.K. Kanunu'nun 16. Maddesinde açıkça belirtilmiştir. Bu kanunun kapsamına giren işlerde;

- 1) Bilirkişilerce,
- 2) Fizik ve Trafik İhtisas Dairelerinin tıpla ilgili olmayan raporları hariç olmak üzere adli tıp ihtisas dairelerince,
- 3) Adli Tabip veya adli tıp uzmanlarınca verilip de mahkemeler, hakimlikler ve savcılıklar tarafından yeterince kanaat verici nitelikte bulunmayan ve aralarında çelişki olduğu belirlenen raporları inceleyip bilimsel ve teknik görüşlerini bildirmek.

Özel Görevleri

İhtisas Kurullarının özel görevleri ise, A.T.K. Kanunu'nun 16. Maddesinde belirtilmiştir. Buna göre;

Birinci Adli Tıp İhtisas Kurulu, ölümle ilgili işler ile diğer kurulların görevlerine girmeyen işler hakkında bilimsel ve teknik görüşlerini bildirmekle görevlidir.

İkinci Adli Tıp İhtisas Kurulu, müessir fiiller hakkında bilimsel ve teknik görüşlerini bildirmekle görevlidir. Değişiklikten önce mevcut olan “genel adap ve aile düzeni aleyhine işlenen cürümler hakkındaki görüş bildirme” görevi yeni düzenleme ile bu kurulun görev alanından çıkarılmıştır.

Üçüncü Adli Tıp İhtisas Kurulu, İkinci Adli Tıp İhtisas Kurulunun görevine girmeyen sosyal sigortalar ve iş kanunları ile ilgili olaylar, maluliyetler, meslekte kazanma gücü kaybı, meslek hastalıkları ve mesleki kusurlar, hürriyeti bağlayıcı

cezaların infazının ertelenmesi, sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebepleri ile belirli kişilerin cezalarının hafifletilmesi veya kaldırılmasına ilişkin işlemler hakkında bilimsel ve teknik görüşlerini bildirmekle görevlidir.

Dördüncü Adli Tıp İhtisas Kurulu, Türk Ceza Kanununun 31 ve 33.Maddelerinin cezai ehliyet veya bunu kaldıran veya hafifleten sebepler ile hukuki ehliyetin tespiti, yine Türk Ceza Kanununun 188, 190, 191 ve 194. Maddelerinde yazılı uyuşturucu maddeleri kullanan kimselerin alışkanlığı ile ilgili iptila derecesinin belirlenmesine ilişkin işlemlerin yürütülmesi konusunda görevlidir.

Beşinci Adli Tıp İhtisas Kurulu, zehirlenmeler ile allerji ve immünolojiye, ilaç kimyasına, alışkanlık yapan diğer maddelere ilişkin işler, nesebin belirlenmesine ilişkin işler, halkın sağlığına, yenecek ve içilecek şeylere ilişkin cürümler, uyutucu ve uyuşturucu maddeler, gıda ve ilaçlara ilişkin işler hakkında bilimsel ve teknik görüşlerini bildirmekle görevlidir.

Altıncı Adli Tıp İhtisas Kurulu, genel ahlak ve aile düzeni aleyhine işlenen cürümler, nesep cürümleri, çocuk düşürme veya düşürtme cürümleri, cinsel iktidar tespiti ile fiile karşı koyup koyamayacağı hususlarının tespitine ve yaş belirlenmesine ilişkin işlemler hakkında bilimsel ve teknik görüşlerini bildirmekle görevlidir.

A.T.K. Kanununda yapılan değişiklikten önce İkinci İhtisas Kurulu'nun görevinde olan "genel ahlak ve aile düzeni aleyhine işlenen cürümler hakkında bilimsel ve teknik görüşlerini bildirmek" işi İkinci İhtisas Kurulunun görev alanından çıkarılarak Altıncı İhtisas Kurulunun görev alanı içinde sayılmıştır.

İhtisas Kurullarının Çalışma Usulü

A.T.K. Kanununun 23. Maddesinin (B) şıkında ihtisas kurullarının çalışma usulleri belirlenmiştir. Buna göre, Adli Tıp İhtisas Kurulları başkanının

başkanlığında işin niteliğine göre en az dört üye ile toplanır ve oy çokluğu ile karar alır. Oyların eşitliği halinde başkanın bulunduğu taraf oy çokluğunu sağlamış sayılır. Üyelerden birinin özürü olması veya yokluğu halinde eksiklik diğer kurullardan alınacak üye ile tamamlanır. Şu kadar ki tetkik edilecek konu, ilgili uzman üye hazır bulunmadıkça müzakere edilemez.

Yargıtay uygulamasında ihtisas kurullarının yeterli sayı ile toplanmaması veya uzman üye bulunmadan yapılan müzakere sonucu verilen raporların hükme esas alınması bozma nedeni olarak değerlendirilmektedir (68).

Adli Tıp Kurumu İhtisas Daireleri

İhtisas Dairelerinin Oluşumları

Adli Tıp Kurumu ihtisas daireleri, Morg, Gözlem, Kimya, Biyoloji, Fizik ve Trafik İhtisas Daireleri Başkanlıkları ile Adli Tıp Kurumu Uygulama Yönetmeliğinde belirtilen şubelerden oluşur.

Her adlî tıp ihtisas dairesinde konu ile ilgili uzman bir daire başkanı ile yeteri kadar uzman ve idarî personel bulunur. Adlî tıp ihtisas dairelerinin çalışma esas ve usulleri yönetmelikte gösterilir.

İhtisas Dairelerinin Görevleri

İhtisas dairelerinin görevleri A.T.K Kanununun 17 ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir.

Morg İhtisas Dairesinin Görevleri

A.T.K. Kanununun 17. Maddesine göre, Morg İhtisas Dairesi, mahkemeler ile hakimlikler ve savcılıklar tarafından gönderilen cesetler ve ceset kısımları ile

canlılara ait doku ve biyolojik materyal üzerinde her türlü incelemeleri yapar ve sonucunu bir rapor ile tespit eder.

Morg dairesine getirilen ve otopsinin sonuçlanması ile hüviyetinin tespitinden sonra morg dairesiyle ilgisi kalmayan ve yakınlarınca alınmayan veya araştırmalar sonucu kimsesiz olduğu anlaşılan ceset veya kısımları, adlı tahkikatla ilgisi kalmamış olması ve aksine vasiyet bulunmaması şartıyla, en az altı ay süreyle muhafaza edilmek ve bilimsel araştırma için kullanılmak üzere ilgili yükseköğretim kurumlarına verilebilir. Ceset veya kısımlarının, bilimsel araştırma amacıyla yükseköğretim kurumlarına verilmesiyle ilgili işlemler yönetmelikle düzenlenir.

Gözlem İhtisas Dairesinin Görevleri

A.T.K. Kanununun 18. Maddesine göre, Gözlem ihtisas Dairesi, mahkemeler ve hakimliklerce gözleme tabi tutulmasına karar verilenleri gözleme tabi tutmak ve gözlem sonucunu bir raporla tespit etmekle görevlidir.

Kimya İhtisas Dairesinin Görevleri

A.T.K. Kanununun 19. Maddesine göre, Kimya İhtisas Dairesi, mahkemeler ile hakimlikler ve savcılıklar tarafından gönderilen toksikolojik, gıdai, sınai, narkotik, ilaç ve diğer çeşitli maddeler ile alkolometrik analizler yapmak ve sonucunu bir raporla tespit etmekle görevlidir.

Biyoloji İhtisas Dairesinin Görevleri

A.T.K. Kanununun 20. Maddesine göre, Biyoloji İhtisas Dairesi, mahkemeler ile hakimlikler ve savcılıklar tarafından gönderilen her türlü biyolojik örnek ve biyolojik örnek taşıması muhtemel materyalin mikrobiyolojik, hematolojik,

serolojik ve genetik yönden incelemelerini yapar ve sonucunu bir raporla tespit etmekle görevlidir.

Fizik İhtisas Dairesinin Görevleri

A.T.K. Kanununun 21. Maddesine göre, Fizik İhtisas Dairesi, mahkemeler ile hakimlikler ve savcılıklar tarafından gönderilen silah, mermi, yazı (grafolojik-daktiloskopik), fotoğraf, resim, imza, imza niteliğini taşıyan parmak izleri ile radyolojik, radyoizotop, klimatolojik, diğer fiziksel materyal ve olaylarla ilgili olarak incelemeler yaparak sonucunu bir raporla tespit etmekle görevlidir.

Trafik İhtisas Dairesinin Görevleri

A.T.K. Kanununun 22. Maddesine göre, Trafik İhtisas Dairesi, mahkemeler ile hakimlikler ve savcılıklarca gönderilen trafik olayları ile ilgili konularda gerekli muayene ve incelemeler yapmak ve sonucunu bir raporla tespit etmekle görevlidir.

Adli Tıp Genel Kurulu

Genel Kurulun Oluşumu ve Çalışması

Genel Kurulun oluşumu A.T.K. Kanununun 6. Maddesine düzenlenmiştir. Buna göre, Adli Tıp Genel Kurulu, Adli Tıp Kurumu başkanının başkanlığında, adli tıp ihtisas kurulları başkan ve üyelerinden oluşur. Genel Kurulda görüşülen konu, daha önce kurum merkezinde veya taşradaki adli tıp ihtisas dairelerinde karara bağlanmış ise, Adli Tıp Genel Kuruluna kurum merkezindeki ilgili ihtisas dairesi başkanı, yokluğunda vekili iştirak eder ve oylamaya katılır. Genel Kurul için yeteri kadar raportör bulundurulur.

Çalışma esaslarına gelince, Adli Tıp Genel Kurulu, Adli Tıp Kurumu başkanının başkanlığında adli tıp ihtisas kurulları başkan ve üyeleri ile 6. Maddenin 2. Fıkrası uyarınca Genel Kurula katılması gereken adli tıp ihtisas dairesi başkan veya vekilinin iştiraki ile toplanır.

Genel kurula ihtisas kurulları başkan ve üyelerinin en az üçte ikisinin iştiraki zorunludur.

Kararlar çoğunlukla alınır. Başkanın yokluğunda başkan yardımcısı, onun da yokluğunda en kıdemli ihtisas kurul başkanı genel kurula başkanlık eder.

İhtisas kurullarından genel kurula havale edilmiş dosyalar hakkında raportör üyenin raporunu okuyup, gerekli açıklamayı yapmasından sonra, o işle ilgili bulunan kurul başkanı, yok ise kurul temsilcisi olan kıdemli üye, ya da kurul başkanının uygun göreceği diğer bir üye kurul görüşünü açıklar.

İkinci maddede sayılan yargı organlarınca gerekli görülen konuların genel kurulda görüşülmesi hallerinde, konu genel kurul raportörleri tarafından hazırlanarak kurula sunulur. kurul başkanı izahat verdikten sonra konu hakkında tartışma açılır.

Konu ihtisas kurullarından hangisini ilgilendiriyor ise başkan ve üyeleri o oturuma çoğunlukla iştirak etmek zorundadır. incelenecek konunun uzman üyesi bulunmadıkça bu konuda müzakere açılmaz.

Adli Tıp Kurumu genel kurulu ve ihtisas kurulları lüzum görüldüğü hallerde kararını vermeden önce incelediği konu ile ilgili bulunan evrakın onanmış örneklerini mahallinden isteyebileceği gibi aslı üzerinde de inceleme yapması, zorunlu olduğunda bunları da isteyebilir.

Adli Tıp Kurumu genel kurulu ve ihtisas kurulları ile ilgili kişileri gerektiğinde muayene ve bunları usulüne göre dinleyebilir. her türlü tetkikatı yapar ve yaptırabilir.

Adlî tıp genel kurulu kararları nihai olmakla beraber mahkemelerin delilleri serbestçe takdir hususundaki yetkilerini kısıtlamaz.

Genel Kurulun Görevleri

Adli Tıp Genel Kurulu'nun görevleri A.T.K. Kanununun 15. Maddesine göre 15. şu şekilde düzenlenmiştir. Buna göre Genel Kurul;

- 1) Adlî Tıp İhtisas Kurulları ve İhtisas Daireleri tarafından verilip de mahkemeler, hakimlikler ve savcılıklarca kapsamı itibariyle yeterince kanaat verici nitelikte bulunmadığı, sebebi de belirtilmek suretiyle bildirilen işleri,
- 2) Adlî Tıp İhtisas Kurullarınca oy birliğiyle karara bağlanamamış olan işleri,
- 3) Adlî Tıp İhtisas Kurullarının verdiği rapor ve görüşleri arasında ortaya çıkan çelişkileri,
- 4) Adlî Tıp İhtisas Kurulları ile İhtisas Dairelerinin rapor ve görüşleri arasında ortaya çıkan çelişkileri,
- 5) Adlî Tıp İhtisas Kurulları ile Adlî Tıp İhtisas Dairelerinin ve Adlî Tıp Şube Müdürlüklerinin rapor ve görüşleri arasında ortaya çıkan çelişkileri,
- 6) Adlî Tıp İhtisas Kurulları ile Adlî Tıp Kurumu dışındaki sağlık kuruluşlarının verdikleri rapor ve görüşler arasında ortaya çıkan çelişkileri, konu ile ilgili uzman üyelerin katılımıyla inceler ve kesin karara bağlar.

Kanun metninde yer alan “kesin karara bağlar” cümlesi hiçbir şekilde mahkemeyi bağlar şeklinde anlaşılmalıdır. Buradaki kesin karardan kasıt, daire ve

kurullardan sonra sorunların çözümünde nihai merciin Adli Tıp Kurumu Genel Kurulu olduğudur.

Adli Tıp Enstitüsü

Genel Olarak

İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, 30.3.1983 tarih ve 18003 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 2809 sayılı Kanunun 11.maddesi ile kurulmuştur. 1986/87 akademik yılından bu yana, kendi bina, derslik ve laboratuvarlarında adli bilimlerin değişik alanlarında en üst düzeyde lisans eğitim ve öğretim veren enstitü, aynı zamanda gerek resmi gerekse özel başvurulara bilirkişilik hizmeti vermektedir (69).

İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü'ne bağlı olarak kurulmuş olan Adli Tıp Enstitüsü, adli bilimler ve çağdaş kriminalistik eğitimi verilen tek yüksek öğrenim kurumudur. Tıp bilimleri, fen bilimleri ve sosyal bilimler anabilim dallarına Kimya, Biyokimya, Kimyagerlik, Kimya Mühendisliği, Gıda Mühendisliği, Eczacılık, Biyoloji, Tıbbi Biyoloji, Moleküler Biyoloji ve Genetik, Mikrobiyoloji, Fizik, Fizik-Astronomi, İstatistik Bölümü, Makine Mühendisliği, Matematik Bölümü, Jeoloji, Coğrafya Bölümü, Sosyal Antropoloji, Kara Harp Okulu, Polis Akademisi, Hukuk Fakültesi, Psikoloji, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, İletişim, Siyasal Bilgiler, Sosyal Hizmetler, Sosyoloji, Felsefe, Sosyal Antropoloji, İş İdaresi, İşletme, Tekstil Bölümü, Sağlık Bilimleri Yüksekokulu, Hemşirelik Yüksekokulu gibi lisans dallarından öğrenci alan Adli Tıp Enstitüsü'nde yalnız yüksek lisans ve doktora eğitimi yapılır.

Ayrıca adli tıp ve adli bilimler alanındaki konularda faaliyette bulunarak, suçun ve suçlunun ortaya çıkartılması amacıyla kullanılan çağdaş kriminalistik

teknikleri hakkında uzmanlaşmış hakim, savcı, avukat ve emniyet mensuplarını yetiştirir.

Tıp, fen ve sosyal bilimler alanlarında lisans eğitimi görmüş kişileri, kendi mesleki faaliyetleri içerisinde, gerçek adaletin ortaya çıkarılması için bilgi ve beceri ile donatır (69). Adli Tıp Enstitüsü'nün adli bilimler alanında verdiği eğitimin disiplinler arası niteliği, onu dünyadaki benzerleri arasında çok özel bir konuma yerleştirmiştir.

Adli Tıp Enstitüsü'nde lisansüstü eğitimin yanı sıra adli bilimlerin çoğu alanına bilimsel çalışmalarıyla katkıda bulunmaktadır. Disiplinli ve özverili kadroların faaliyetleri ulusal ve uluslararası platformlarda, bilimsel kongre, panel ve seminerlerde sürekli olarak yer almaktadır.

Adli Tıp Enstitüsü, ayrıca Avrupa Adli Bilimler Ağı (ENFSI)'nin üyesidir.

Adli Tıp Enstitüsü'nü Oluşturan Birimler ve Bilirkişilik Faaliyetleri

Adli Tıp Enstitüsü'nde eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetleriyle birlikte mahkemelere, savcılıklara ve özel başvurulara bilirkişi olarak hizmet sunulmaktadır.

Fen bilimleri alanında adli moleküler genetik, adli toksikoloji, adli belge inceleme laboratuvarları hizmet verirken, tıp bilimleri alanında adli mikrobiyoloji, adli patoloji, adli antropoloji ve adli odontoloji laboratuvarları hizmet vermektedir.

Adli Moleküler Genetik Laboratuvarı

Enstitü'de bilirkişilik faaliyetlerinin başında, bu merkezde yürütülen nesep yani annelik, babalık ve akrabalık tayinine ve biyolojik kalıntılardan (kan, kemik, sperm, idrar vb.) kimlik tespitine ilişkin çalışmalar gelir. Sanığın olay yerinde, ölen ya da mağdur üzerinde bırakmış olabileceği kan, sperm, tükürük, kıl ve idrar gibi

biyolojik materyalleri incelenip adli vakaların aydınlatılarak suç failinin belirlenmesi için faaliyet göstermektedir. Merkez’de DNA düzeyinde genetik incelemelerde kemik, kıl, kan, tükürük gibi biyolojik kalıntılardan yola çıkarak kişilerin kimliğinin saptanması amaçlanmaktadır.

Ülkemizde gerek yöntemin standardizasyonunun sağlanması gerekse toplumumuzda var olan mutasyonlarla ilgili çalışmalar İ.Ü. Adli tıp Enstitüsünde sürdürülmektedir (70).

Günümüze dek yapılan birçok çalışma, şiddet olaylarına karışmış insanlar içerisinde erkek suç oranının büyük bir çoğunluğa sahip olduğunu göstermiştir. Verilere göre şiddet olaylarının %93’ü, cinsel saldırıların ise %99’u erkekler tarafından işlenmektedir. Bu durum adli amaçlı Y kromozomu DNA çalışmalarının, suçların aydınlatılmasında ne denli önemli bir parametre olduğunu göstermektedir (70). Bu alandaki gelişmelere paralel olarak bilimin ve tekniğin kullanılmak suretiyle yapılan çalışmaların adli olayların aydınlatılması açısından ne denli önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu alanda yapılan çalışmalar neticesinde, saç kepeğinden, kullanılmış diş fırçasından hatta parmak izinden hareketle elde edilebilen DNA moleküllerimiz laboratuarlarda bilgi verici bir barkod haline gelebilmektedir (70). Böylece genetik alanındaki her türlü gelişmelerden yararlanılarak suç ve suçun önlenmesi hususunda yargının hizmetine sunulması adına her türlü imkanın adli bilimcilerin emrine sunulması gerekmektedir.

Adli Toksikoloji Laboratuvarı

Gerek zehirlenme vakalarında gerekse yaşayan insanların kan, idrar, kıl gibi materyallerinde, ya da ölen insanların bunların haricinde iç organ parçalarında veya

sıvılarında toksit madde, alkol ya da narkotik madde bulunup bulunmadığı hususlarında araştırma ve inceleme faaliyetinde bulunan bilim dalıdır.

Enstitü'de toksikoloji alanındaki çalışmalar, özel analitik teknolojiler kullanılarak kan, idrar, ter, saç ve kıllarda uyutucu-uyuşturucu aranmasına yoğunlaşmıştır. İnsan bedeninde zarar oluşturan delil niteliğindeki her türlü toksik maddenin toplanması, analizi ve yorumlanmasının yapıldığı bu birim henüz alt yapı çalışmalarını sürdürmektedir.

Adli Belge İnceleme Laboratuvarı

Adli Tıp Enstitüsü bünyesinde bilirkişilik hizmeti vererek adalete hizmet eden bir diğer birimde adli belge inceleme alanında faaliyet göstermektedir.

Belgelerin ve üzerlerinde bulunan yazı ve imzaların gelişmiş teknolojik koşullarda incelenmesi sonucunda, bu belgelerin gerçek belge olup olmadığı, üzerinde bir tahrifat yapıp yapılmadığı, yazı ve/veya imzaların sorulan kişilerin el ürünü olup olmadığı gibi konular çözümlenmeye çalışılır. Belgeleri ve üzerindeki el yazısı ile imzaları inceleyen bu birim uluslararası kriterleri kullanarak çalışmalarını yürütmektedir.

Birimin kuruluş amaçlarından biri de belge incelemesinde kullanılan yöntemlerin Türkiye genelinde standartlaştırılması ve bu alanda hizmet veren bilirkişiler arasında yöntem birliğinin sağlanmasıdır.

Adli Mikrobiyoloji Laboratuvarı

Otopsi esnasında ölenden alınan örneklerin mikrobiyolojik incelemesini yapan, gıda ve sıvılarda kontaminasyon bulunup bulunmadığını araştıran bilim dalıdır.

Bu bilim dalının faaliyetleri çerçevesinde adli seroloji, bakteriyoloji, parazitoloji, entomoloji konularında delillerin incelenmesi ve değerlendirilmesi yapılmaktadır.

Adli Patoloji Laboratuvarı

Otopsi esnasında cesetten alınan organların makroskopik incelemelerini ve otopsi sonrasında olmak üzere alınmış örneklerin mikroskopik incelemelerini yaparak, bu bilimin amaçlarına yönelik bulguları saptayan bilim dalıdır.

Adli Antropoloji Laboratuvarı

Bu birimin başlıca çalışma alanını eski ve yeni insan iskelet kalıntılarının kimliklendirilmesi ve ölüm sebebinin belirlenmesi oluşturur. Kimliklendirmede yaş, boy ve vücut yapısı tahmini ile ırk ve cinsiyet tayini yapılmaktadır.

Adli Antropolojik araştırmalar ayrıca kişiye özgü karakterlerin tespiti, sağlık durumu, travmalar hakkında fikirler verebilir. Yüzü yeniden yapılandırma ve güvenlik kameralarında görülen imaj analizi de inceleme konuları arasındadır. Bu birimin araştırmacıları çalışmalarını hem ülkemizde ve hem de yabancı toplumlar üzerinde yaptıkları araştırmalarla yürütmektedir.

Adli Odontoloji Laboratuvarı

Adli diş hekimliği de denen bu bilim dalında, diş ve diş etlerinin özellikle yanmış, parçalanmış, bozularak tanınmaz hale gelmiş cesetlerin kime ait olduğunu tespit ederek adli vakalar aydınlatılmaktadır. Ayrıca ölen ya da yaşayan kişilerin yaş tayini ve zehirlenme vakalarında hangi zehir kullanıldığı hususlarında araştırma ve inceleme faaliyetinde de bulunmaktadır.

BÖLÜM III

GEREÇ VE YÖNTEM

Ceza yargılamasında gerçeğin ortaya çıkarılması için önemli bir yere sahip bilirkişi raporlarının mahkeme kararları ile genelde aynı yönde olduğu, yani hakimlerin bilirkişiden gelen raporlara bağlı kalarak karar verdikleri, raporların yeterince tartışılmadığı bilinmektedir.

Bu nedenle, ceza yargılamasında, özellikle öldürme suçlarında bilirkişi raporlarının hakimin kararına ve yargılama sürecine etkisinin ortaya çıkarılması amacıyla İstanbul 6. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 1998-2005 yılları arasında verdiği öldürme suçlarına ilişkin kararlar ve karara dayanak bilirkişi raporları incelenmiştir.

Buna göre, İstanbul 6. Ağır Ceza Mahkemesinin 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004 ve 2005 yıllarında verdiği 3085 adet karar, öncelikle Ek 1'deki forma göre karar kartonlarından suç çeşitleri ayırt edilerek öldürme suçlarına ulaşıldı. Tablo 1'de görüldüğü gibi bu suçlardan sadece ölümle neticelenen olaylara ilişkin kararlar inceleme konusu yapılmak üzere değişik suç çeşitlerine ait toplam 3085 adet karardan 97 adet kararın öldürme suçlarına ilişkin olduğu tespit edildi. Daha sonra her yıla ilişkin esas defterleri incelenerek öldürme suçlarına ilişkin olduğu tespit edilen 97 adet karardan kesinleşen ve kesinleşmeyen kararlar tefrik edildi.

Buna göre, öldürme suçlarına ilişkin 97 adet karardan kesinleştiği tespit edilen 87 adet karara ait esas dosyalarına mahkeme arşivinden ulaşılmaya çalışıldı. Bu suçlara ilişkin toplam 97 adet karardan 10 tanesi kesinleşmediği için inceleme dışı bırakılırken, incelemeye tabi tutulan 87 adet karardan 12 tanesinden bir kısmı yerlerinde bulunamadığı, bir kısmı da başka mahkemelere gönderildiği için incelenememiştir.

Sonuçta incelemeye tabi tutulan öldürme suçlarına ilişkin 75 adet karara ait esas dosyaları ve bu dosyalarda yer alan Adli Tıp Raporları önceden hazırlanan ve cevabını bulmaya çalıştığımız Ek 2'de yer alan soru formuna göre incelenmiştir.

Bu dosyaların incelemesinde olaya ilişkin bilgiler, sanıklara ilişkin bilgiler, mahkemenin ve tarafların olayın tam çözümünün sağlanması amacıyla gerçek verilere ulaşmak için sorduğu sorular ve raporların sonuçları, raporların geliş süresi, rapora yapılan itirazlar, mahkeme kararlarının rapora uygunluğu ve ek rapor istekleri olup olmadığı araştırıldı.

Ayrıca ceza yargılamasının en önemli sorunlarında biri olan yargılama faaliyetinin çok uzun süreleri kapsamı nedeniyle bunun sebeplerinin ortaya çıkarılması için yargılamada geçen sürelerin tespitine de çalışılmıştır.

Buna göre, mahkeme kararına kadar geçen sürenin hesabında iddianame tarihinden mahkemenin karar tarihine kadar geçen süre; Yargıtay'da geçen sürenin hesabında temyiz tarihinden ilgili Yargıtay dairesinin karar tarihine kadar geçen süre ile raporların gelme süresinin hesabında Adli Tıp Kurumu'na yazılan müzekkereler ile rapor tarihleri arasında geçen süreler esas alınmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Genel Olarak

Bu çalışma ile 1998-2005 yılları içerisinde mahkemece verilen değişik suçlara ait toplam karar sayısı, bu kararların içerisinde bulunan öldürme suçlarına ait toplam karar sayısı ile ayrı ayrı her yıla ait olmak üzere öldürme suçlarının değişik suç çeşitleri içindeki oranı Tablo 1’de görüldüğü gibi tespit edildi.

Karar kartonlarında ve esas defterlerinde yapılan inceleme sonucu, 1998-2005 yıllarında (2005 yılının ilk 6 ayı dahil) verilen toplam 3085 adet değişik suçlara ait kararlardan 97 adet kararın öldürme suçlarına ilişkin olduğu, 2988 adet kararın diğer suçlara ait olduğu, öldürme suçlarının toplam suç çeşitleri içerisinde % 3.2’lik bir orana karşılık geldiği Tablo 1’de görülmektedir.

Yine yapılan incelemede, kesinleştiği tespit edilen 87 adet karadan 12 tanesinin yerlerinde bulunamadığı veya başka mahkemelere gönderildiğinden inceleme dışı bırakılması neticesinde, incelenen dosyalarla incelenmesi gereken dosyalar karşılaştırıldığında, % 100 incelenmesi gereken 87 adet dosyadan incelenen 75 adet dosyanın % 86.2’ye karşılık geldiği, % 13.8’e karşılık gelen 12 adet dosyanın incelenemediği Tablo 1’de görülmektedir.

Ayrıca mahkemece verilen kararların temyiz edilmesi sonucu 62 adet dosyanın Yargıtaya gönderildiği, buna göre incelenen 75 adet dosyadan % 82.7’si Yargıtay incelemesinden geçerek, %17.3’ünün temyiz edilmeden kesinleştiği tespit edilmiştir.

Tablo 1. İstanbul 6. Ağır Ceza Mahkemesinin 1998-2005 yılları arasında esastan karara bağladığı sayı olarak ceza davalarının ve ayrıntılı olarak öldürme suçlarının karar kartonlarından ve esas defterinden incelenen sonuçları.

	1998		1999		2000		2001		2002		2003		2004		2005		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Dosya (karar) sayısı	270	100	240	100	406	100	458	100	427	100	405	100	427	100	452	100	3085	100
Diğer suçlar	250	92.6	229	95.4	395	97.3	437	95.4	415	97.2	395	97.5	420	98.3	447	98.9	2988	96.8
Öldürme suçları	20	7.4	11	4.6	11	2.7	21	4.6	12	2.8	10	2.5	7	1.7	5	1.1	97	3.2
Öldürme suçlarında kesinleşen dosya sayısı	20	100	11	100	11	100	20	95.2	12	100	6	60	4	57.1	3	60	87	89.7
Öldürme suçlarında kesinleşmeyen dosya sayısı	-	-	-	-	-	-	1	4.8	-	-	4	40	3	42.9	2	40	10	10.3
Öldürme suçlarında incelenen dosya sayısı	19	95	8	72.7	9	81.8	17	85	10	83.3	6	100	4	100	2	66.7	75	86.2
Öldürme suçlarında incelenemeyen dosya sayısı	1	5	3	27.3	2	18.2	3	15	2	16.7	-	-	-	-	1	33.3	12	13.8
İncelenen dosyalardan temyiz edilmeyenlerin sayısı	4	21	1	12.5	2	22.2	2	11.8	1	10	2	33.3	1	25	-	-	13	17.3
İncelenen dosyalardan temyiz edilenlerin sayısı	15	79	7	87.5	7	77.8	15	88.2	9	90	4	66.7	3	75	2	100	62	82.7

Yıllara Göre Öldürme Suçları

Yıl 1998’de verilen toplam 270 adet değişik suçlara ait karardan 20 adet kararın öldürme suçlarına ait olduğu, öldürme suçlarının bu yılda karara bağlanan toplam suç çeşitleri içerisinde % 7.4’lük bir orana karşılık geldiği Tablo 1’de görüldüğü gibi tespit edilmiştir.

Yıl 1999’da verilen toplam 240 adet değişik suçlara ait karardan 11 adet kararın öldürme suçlarına ait olduğu, öldürme suçlarının diğer suç çeşitleri içerisinde % 4.6’lık bir orana karşılık geldiği Tablo 1’de görülmektedir. 1998 yılına kıyasla öldürme suçlarına ilişkin vakaların büyük oranda azaldığı görülmektedir.

Yıl 2000’de verilen toplam 406 adet değişik suçlara ait karardan 11 adet kararın öldürme suçlarına ait olduğu, öldürme suçlarının bu yıla ait toplam suç çeşitleri içerisinde % 2.7’lik bir orana karşılık geldiği, bir önceki yıla kıyaslandığında öldürme suçlarına ait verilen karar sayılarında bir değişme olmamasına rağmen diğer suçlar açısından büyük bir artış yaşandığı tespit edilmiştir.

Yıl 2001’de verilen toplam 458 adet karardan 21 adet kararın öldürme suçlarına ait olduğu, öldürme suçlarının bu yıla ait toplam suç çeşitleri içerisinde % 4.6’lık bir orana karşılık geldiği Tablo 1’de görüldüğü gibidir. İnceleme neticesinde 1999 ve 2000 yıllarına kıyasla öldürme suçlarına ait verilen karar sayılarında % 100’lük bir artış olmasına rağmen 1998 yılındaki karar sayısı ile hemen hemen aynı olduğu görülmektedir. Yine 2001 yılında diğer suçlara ilişkin verilen kararlar açısından da bir artış olduğu görülmektedir.

Yıl 2002’de verilen toplam 427 adet değişik suçlara ait karardan 12 adet kararın öldürme suçlarına ait olduğu, öldürme suçlarının bu yıla ait toplam suç çeşitleri içerisinde % 2.8’lik bir orana karşılık geldiği, bu yılda bir önceki yıla kıyasla diğer suçlar açısından verilen kararlar hemen hemen aynı sayıda olmasına rağmen

öldürme suçlarına ait verilen karar sayılarında yaklaşık % 50 bir azalma olduğu görülür.

Yıl 2003'te verilen toplam 405 adet karardan 10 adet kararın öldürme suçlarına ait olduğu, öldürme suçlarının bu yıla ait toplam suç çeşitleri içerisinde % 2.5'luk bir orana karşılık geldiği Tablo 1'de görüldüğü gibi tespit edilmiştir. Bu yıl için de bir önceki yıla kıyasla diğer suçlar ve öldürme suçlarına ilişkin verilen karar sayıları açısından benzer bir oranın olduğu görülür.

Yıl 2004'te verilen toplam 427 adet değişik suçlara ait karardan 7 adet kararın öldürme suçlarına ait olduğu, öldürme suçlarının bu yıla ait toplam suç çeşitleri içerisinde % 1.7'lik bir orana karşılık geldiği görülmektedir.

Yıl 2005'te verilen toplam 452 adet değişik suçlara ait karardan 5 adet kararın öldürme suçlarına ait olduğu, öldürme suçlarının bu yıla ait toplam suç çeşitleri içerisinde % 1.1'lik bir orana karşılık geldiği görülmektedir. Ancak öldürme suçlarına ilişkin karar sayısının 2005 yılının ilk 6 ayında verilen karar sayısını kapsadığı gözden uzak tutulmamalıdır.

Buna göre, öldürme suçlarına ilişkin 97 adet dosyadan 87 adet dosyanın karara çıktığı ve kesinleştiği, bu kararlardan sadece 75 adetinin incelenebildiği dikkate alındığında, gerek yargılamada geçen sürenin hesabında gerekse bilirkişi raporlarının geliş sürelerinin hesabında gerçek verilere ulaşamadığı ortadadır. Özellikle inceleme kapsamındaki 1998-2005 yıllarına ait olup halen kesinleşmeyen ve incelenemeyen dosyalar açısından yargılama süreleri ile bu dosyalardan alınan bilirkişi raporlarının geliş süreleri de dikkate alındığında yargılamamda geçen sürelerle ilişkin oranlarda artış olacağı düşünülmektedir.

Kısaca, öldürme suçlarına ait 97 adet dosyadan 10 tanesinin henüz kesinleşmediğinden inceleme dışı bırakılması, 12 tanesinin Yargıtayda olması ve başka nedenlerle incelenememesi bu oranın düşmesinde etkili olmuştur. İnceleme dışı olmasına rağmen 2005 yılının ikinci 6 ayında açılan öldürme suçlarına ilişkin dosya sayısının tespiti için esas defteri incelenerek 2005 yılına ait toplam dosya sayısına bakıldığında 2003 ve 2004 yıllarına kıyasla çok farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Olaya İlişkin Bilgiler

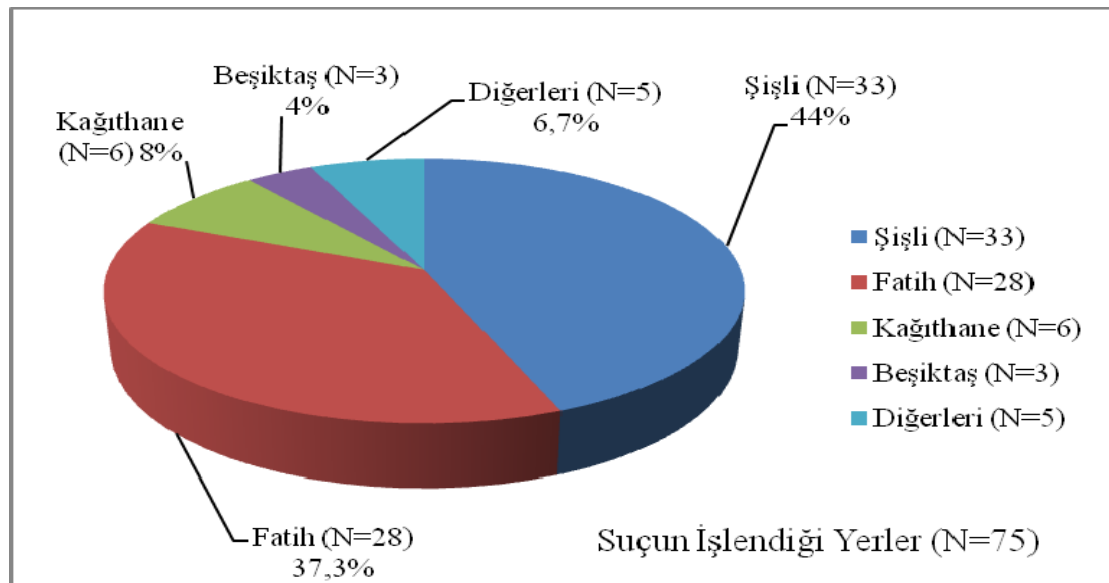
Olaya ilişkin bilgilerin elde edilmeye çalışıldığı araştırma neticesi İstanbul 6. Ağır Ceza Mahkemesinin toplam 8 yılda verdiği 3085 adet değişik suçlara ait kararlardan 97 adet kararın öldürme suçlarına ilişkin olduğu tespit edilmişti. Tablo 2 ve 3 ile Şekil 1 ve 2'de görüldüğü gibi öldürme suçlarına ilişkin kararlardan toplam 75 adet karara ait esas dosyasının incelenmesi sonucu elde edilen suçun işlendiği yerlere ve suçta kullanılan aletlere ilişkin bilgilere ulaşılmıştır.

Suçun İşlendiği Yerler

Yapılan inceleme sonucu Tablo 2 ve Şekil 1'de görüldüğü gibi suçun en çok işlendiği yerin % 44'lük bir oranla Şişli olduğu tespit edildi. Bunu % 37.3'lük bir oranla Fatih takip etmektedir. Kağıthane'nin % 8, Beşiktaş'ın % 4'lük bir oranda kaldığı görülür. Bunların haricinde % 6.7'lik bir orana karşılık gelen suçun işlendiği diğer yerlerin içerisine Eminönü, Büyük Ada, Laleli, Sultanahmet ve Aksaray semtleri girmektedir.

Tablo 2. Öldürme suçlarının işlendiği yerlerin ilçelere göre dağılımı (N=75).

Suçun İşlendiği yerler	N	%
Şişli	33	44
Fatih	28	37.3
Kağıthane	6	8
Beşiktaş	3	4
Diğerleri	5	6.7
Toplam	75	100

Şekil 1. Suçun işlendiği yerlerin ilçelere göre yüzde olarak dağılımı.

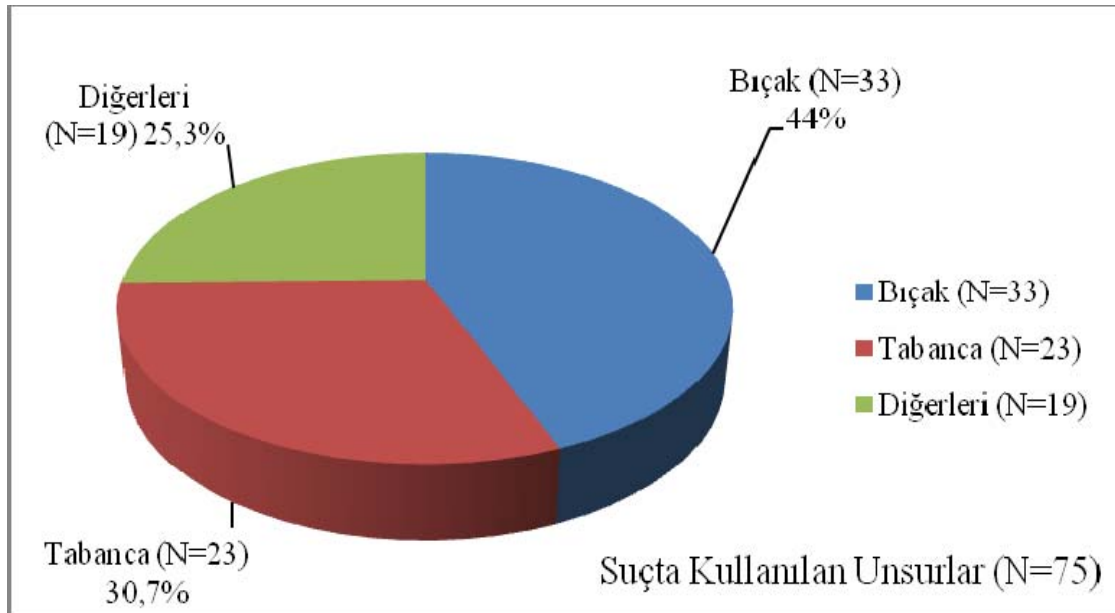
Suç Unsurları

Suç unsurlarına ilişkin verilerin yer aldığı Tablo 3 ve Şekil 2'de görüldüğü gibi suçta kullanılan unsurların büyük bir kısmını bıçak oluşturmaktadır. Tabanca bıçaktan sonra en çok kullanılan alettir. Öldürme suçlarında kullanılan unsurlardan

diğerlerinin içerisinde Keser, Boru, Av Tüfeği, Balta, Çakı, Falçata, İp ve Eroin gibi suç unsurları da girmektedir.

Tablo 3. Suçta kullanılan unsurlar (N=75).

Suç unsurları	N	%
Bıçak	33	44
Tabanca	23	30.7
Diğerleri	19	25.3
Toplam	75	100

Şekil 2. Suçta kullanılan unsurların çeşitlerine göre dağılımı.

Yargılama Sürelerine İlişkin Bilgiler

Yargılamada geçen sürelerle ilişkin inceleme sonucu elde edilen veriler Tablo 4, 5 ve 6'da örneği gibidir. Mahkemenin yargılama süresi hesaplanırken

iddianame tarihi ile karar tarihi esas alınmıştır. Yargıtay'da geçen sürenin hesabında temyiz tarihi ile Yargıtay dairesinin karar tarihi arasındaki süre göz önüne alınmıştır. Kararın kesinleşmesine kadarki geçen sürenin hesabında ise iddianame tarihi ile mahkemenin karar tarihi esas alınmıştır. Ancak mahkeme kararı temyiz edilmişse kararın kesinleşme süresi için ilgili Yargıtay dairesinin ilam tarihi (onama-düzelterek onama) esas alınmıştır.

Mahkemenin Yargılama Süresi

İnceleme sonucu mahkemenin yargılama süresine ilişkin veriler Tablo 4'de görüldüğü gibidir. Bu verilere esas dosyasından incelenen öldürme suçlarına ilişkin toplam 75 adet karardan elde edilen bilgilerle ulaşılmıştır. Buna göre mahkeme, kararların büyük çoğunluğunu bir ve iki yıla kadar olan sürelerde vermektedir.

Bir yıl içerisinde verilen kararlar % 40'lık bir orana karşılık gelirken, iki yıl içerisinde verilen kararların oranı % 38.6'dır. Buna karşılık, yargılaması üç yıl süren davaların oranı % 13.4'lerde iken üç yılı aşkın sürede verilen kararların oranı % 8'lerde kalmaktadır.

Tablo 4. Mahkemenin yargılama süresinin yıllara göre dağılımı (N=75).

Süre (Yıl olarak)	1998		1999		2000		2001		2002		2003		2004		2005		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
0-1 (1.yıl dahil)	7	(37)	4	(50)	2	(22.2)	8	(47)	2	(20)	4	(66.7)	2	(50)	1	(50)	30	(40)
1-2 (2.yıl dahil)	9	(47.3)	3	(37.5)	4	(44.5)	6	(35.3)	3	(30)	2	(33.3)	1	(25)	1	(50)	29	(38.6)
2-3 (3.yıl dahil)	2	(10.5)	1	(12.5)	1	(11.1)	3	(17.7)	2	(20)	-		1	(25)	-		10	(13.4)
3-4 yıl ve sonrası	1	(5.2)	-		2	(22.2)	-		3	(30)	-		-		-		6	(8)
Toplam	19	(100)	8	(100)	9	(100)	17	(100)	10	(100)	6	(100)	4	(100)	2	(100)	75	(100)

Yargıtay'da Geçen Süre

Yapılan inceleme sonucu Yargıtay aşamasında geçen sürelerle ilişkin veriler Tablo 5'te çıkartılmıştır. Esas dosyasından incelenen toplam 75 adet karardan 62 tanesi Yargıtay incelemesinden geçerek kesinleşen karar sayısını gösterir. Yargıtayın karar verme süresi incelendiğinde % 67.7 gibi bir oranla bir yıllık sürede kararları incelediği ve sonuçlandırdığı görülür.

İki yıl içerisinde sonuçlandırdığı dosyaların oranı %27.4'ler de kalmaktadır.

İki yıldan sonra sonuçlanan dosyaların oranı ise %4.9'lar da kalmaktadır.

Tablo 5. Öldürme suçlarında temyiz edilen kararların Yargıtaydan geliş sürelerinin yıllara göre dağılımı (N=62).

Süre (Yıl olarak)	1998		1999		2000		2001		2002		2003		2004		2005		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
0-1 (1.yıl dahil)	11	(73.3)	6	(85.7)	7	(100)	7	(46.6)	5	(55.5)	3	(75)	2	(66.6)	1	(50)	42	(67.7)
1-2 (2.yıl dahil)	3	(20)	1	(14.3)	-		6	(40)	4	(44.5)	1	(25)	1	(33.4)	1	(50)	17	(27.4)
2-3 (3.yıl dahil)	1	(6.7)	-		-		2	(13.4)	-		-		-		-		3	(4.9)
3-4 yıl ve sonrası	-		-		-		-		-		-		-		-		-	
Toplam	15	(100)	7	(100)	7	(100)	15	(100)	9	(100)	4	(100)	3	(100)	2	(100)	62	(100)

Karar Kesinleşinceye Kadar Geçen Toplam Süre

İnceleme sonucu kararın kesinleşmesine kadarki toplam süreye ilişkin elde edilen veriler Tablo 6'da görüldüğü gibidir. Davanın açıldığı tarihten kararın kesinleşmesine kadar geçen sürelerin % 41.3'ü birinci yıldan ikinci yılın bitimine kadar olan süreyi kapsar. Yani kararların hemen hemen yarısı iki yılda sonuçlanmıştır.

Öldürme suçlarına ilişkin üç yıl içinde sonuçlanan dava sayısı % 25.3 iken, bir yılda sonuçlanan dava sayısı % 12'lerde kalmaktadır.

Tablo 6. Mahkemenin öldürme suçlarına ilişkin verdiği kararının kesinleşmesine kadar geçen sürelerin yıllara göre dağılımı (N=75).

Süre (Yıl olarak)	1998		1999		2000		2001		2002		2003		2004		2005		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
0-1 (1.yıl dahil)	3	(15.8)	1	(12.5)	-		3	(17.6)	-		1	(16.7)	1	(25)	-		9	(12)
1-2 (2.yıl dahil)	9	(47.4)	4	(50)	4	(44.5)	6	(35.3)	1	(10)	5	(83.3)	2	(50)	-		31	(41.3)
2-3 (3.yıl dahil)	4	(21)	1	(12.5)	3	(33.3)	6	(35.3)	3	(30)	-		-		2	(100)	19	(25.3)
3-4 yıl ve sonrası	3	(15.8)	2	(25)	2	(22.2)	2	(11.8)	6	(60)	-		1	(25)	-		16	(21.4)
Toplam	19	(100)	8	(100)	9	(100)	17	(100)	10	(100)	6	(100)	4	(100)	2	(100)	75	(100)

Sanıklara İlişkin Bilgiler

Yapılan araştırma neticesinde sanıkların cinsiyetine, doğum yerlerine, yaşlarına, mesleklerine, sabıkalı olup olmadıklarına ve haklarında verilen kararların çeşidine göre elde edilen veriler Tablo 7, 8, 9 ve 10 ile Şekil 3, 4, 5, 6, 7, ve 8'de görüldüğü gibidir.

Bu çalışmada yıl içerisinde mahkemece verilen öldürme suçlarına ilişkin kararlara ait her bir dosya içinde suça iştirak etmiş toplam sanık sayısı, sanıkların kadın ve erkek olarak ayırımı, sanıklardan yargılama sonunda hüküm giyenlerin ve beraat edenlerin sayısı, yargılama aşamasında ölüm nedeniyle davanın ortadan kalkması, yine sanıkların suç işlemeyen önce sabıkalı olup olmadıkları gibi verilerin yer aldığı tablo ve şekillere ilişkin değerlendirmeler aşağıda her konu başlığı altında

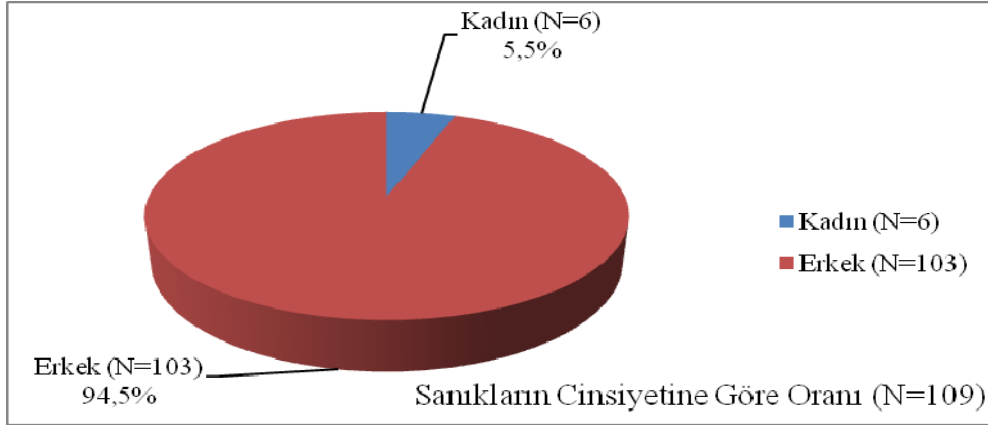
ayrıntılı olarak yer almaktadır.

Tablo 7. Sanıkların cinsiyetine, hükümlülük durumlarına, suç işlemeden önce sabıkalı olup olmadıklarına ilişkin bilgiler (N=109).

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Toplam
	N %	N %	N %	N %	N %	N %	N %	N %	N %
Sanık sayısı	26 (100)	11 (100)	10 (100)	23 (100)	24 (100)	8 (100)	4 (100)	3 (100)	109 (100)
Kadın	2 (7.7)	1 (9.1)	1 (10)	-	2 (8.3)	-	-	-	6 (5.5)
Erkek	24 (92.3)	10 (90.9)	9 (90)	23 (100)	22 (91.7)	8 (100)	4 (100)	3 (100)	103 (94.5)
Ceza alan sanık sayısı	15 (57.7)	7 (63.6)	8 (80)	17 (74)	16 (66.7)	6 (75)	3 (75)	3 (100)	75 (68.8)
Beraat eden sanık sayısı	10 (38.5)	3 (27.3)	2 (20)	5 (21.7)	8 (33.3)	2 (25)	1 (25)	-	31 (28.4)
Ölüm nedeniyle ortadan kalkma	1 (3.8)	1 (9.1)	-	1 (4.3)	-	-	-	-	3 (2.8)
Sabıkalı sanık sayısı	3 (11.5)	3 (27.3)	1 (10)	9 (39.1)	11 (45.8)	3 (37.5)	2 (50)	1 (33.3)	33 (30.3)
Sabıkasız sanık sayısı	23 (88.5)	8 (72.7)	9 (90)	14 (60.9)	13 (54.2)	5 (62.5)	2 (50)	2 (66.7)	76 (69.7)

Sanık Sayısının Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Öldürme suçlarını gerçekleştiren sanıklardan % 94.5'inin erkek, % 5.5'inin kadın olduğu Tablo 7 ve Şekil 3'te görülmektedir.

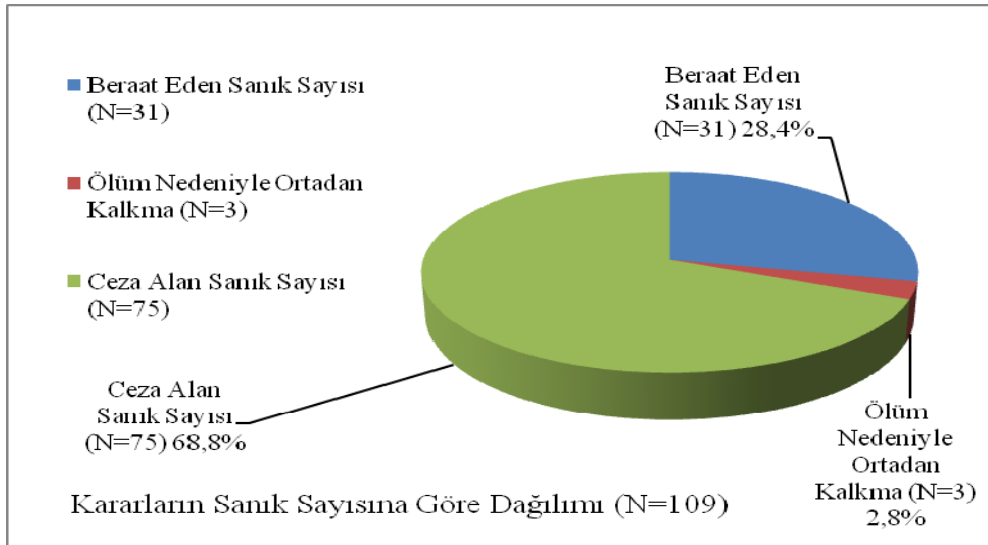

Şekil 3. Sanıkların cinsiyetine göre oranı

Mahkeme Kararlarının Sanık Sayısına Göre Dağılımı

Yargılama sonucu hüküm, beraat, ölüm nedeniyle ortadan kalkma gibi mahkeme kararlarının sanık sayısına göre dağılımına ilişkin bilgiler Tablo 7 ve Şekil 4'de görüldüğü gibidir.

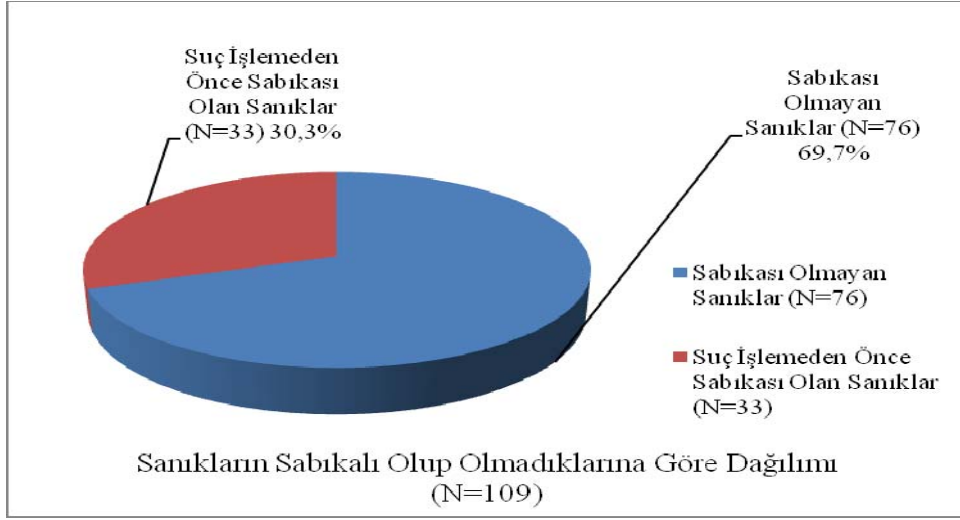
Yargılama sonunda toplam 109 adet sanıktan 75'inin ceza aldığı, 31 sanığın beraat ettiği ve 3 sanığa ilişkin davanın ölüm nedeniyle ortadan kalkması nedeniyle hüküm kurulamadığı tespit edilmiştir. Buna göre, hakkında dava açılan sanıklardan % 28,4'ünün yargılama sonunda beraat ettikleri görülür. Buna karşılık sanıklardan % 68,8'inin ceza aldığı görülmektedir.

Şekil 4. Mahkeme kararlarının sanık sayısına göre dağılımı.

Suç İşlemeden Önce Sabıkası Olan Sanıkların Dağılımı

Yapılan araştırma neticesinde, sanıkların suç işlemeden önce başka suçlardan dolayı sabıkalı olup olmadıklarına ilişkin veriler Tablo 7 ve Şekil 5’de görüldüğü gibidir. Buna göre, öldürme suçlarına karışan 109 adet sanıktan 33’ünün başka suçlardan sabıkasının olduğu ve bunun % 30.3’lik bir orana karşılık geldiği tespit edilmiştir.

Şekil 5. Sanıkların sabıkalı olup olmadıklarına göre dağılımı.

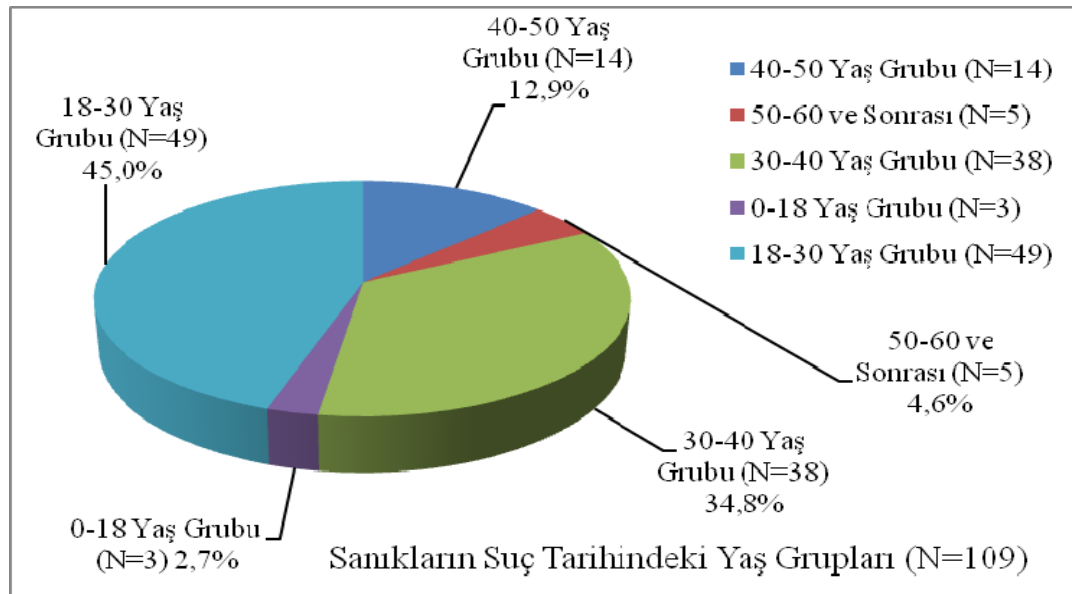
Sanıkların Suç Tarihindeki Yaşlarının Dağılımı

Yapılan araştırmada öldürme suçlarını işleyen sanıkların suç tarihindeki yaşlarına ilişkin bilgiler Tablo 8 ve Şekil 6’de görüldüğü gibidir.

Buna göre, sanıkların büyük bir kısmı suçun işlendiği tarihlerde 18-30 yaşları arasında oldukları tespit edilmiştir. Bu yaş grubunun oranı % 45 iken 30-40 yaş arası bu oran %34.8 olarak belirlenmiştir. Bu iki yaş grubu birlikte değerlendirildiğinde 18-40 yaş grubunda bu oran % 79.8’dir. Yani bu suçu işleyenlerin yaklaşık % 80’i 18 ile 40 yaşları arasında bulunmaktadır.

Tablo 8. Sanıkların suçu işledikleri tarihteki yaş grubuna ilişkin bilgiler (N=109).

Yaş grupları	1998		1999		2000		2001		2002		2003		2004		2005		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
0-18	2	(7.7)	-	-	-	-	-	-	1	(4.1)	-	-	-	-	-	-	3	(2.7)
18-30	14	(53.9)	4	(36.4)	3	(30)	10	(43.5)	9	(37.5)	4	(50)	3	(75)	2	(66.7)	49	(45)
30-40	9	(34.6)	4	(36.4)	3	(30)	9	(39.1)	8	(33.4)	3	(37.5)	1	(25)	1	(33.3)	38	(34.8)
40-50	1	(3.8)	2	(18.2)	3	(30)	3	(13.1)	4	(16.6)	1	(12.5)	-	-	-	-	14	(12.9)
50-60 ve sonrası	-	-	1	(9)	1	(10)	1	(4.3)	2	(8.4)	-	-	-	-	-	-	5	(4.6)
Toplam	26	(100)	11	(100)	10	(100)	23	(100)	24	(100)	8	(100)	4	(100)	3	(100)	109	(100)

Şekil 6. Sanıkların suç tarihindeki yaş grupları.

Sanıkların Doğum Yerleri

Bu araştırma neticesinde, sanıkların doğum yerlerine ilişkin bilgiler Tablo 9 ve Şekil 7’de görüldüğü gibi tespit edilmiştir. Sanıkların doğum yerleri öncelikle illere göre tespit edilmiş olup, ancak bölge bazında ele alınmıştır.

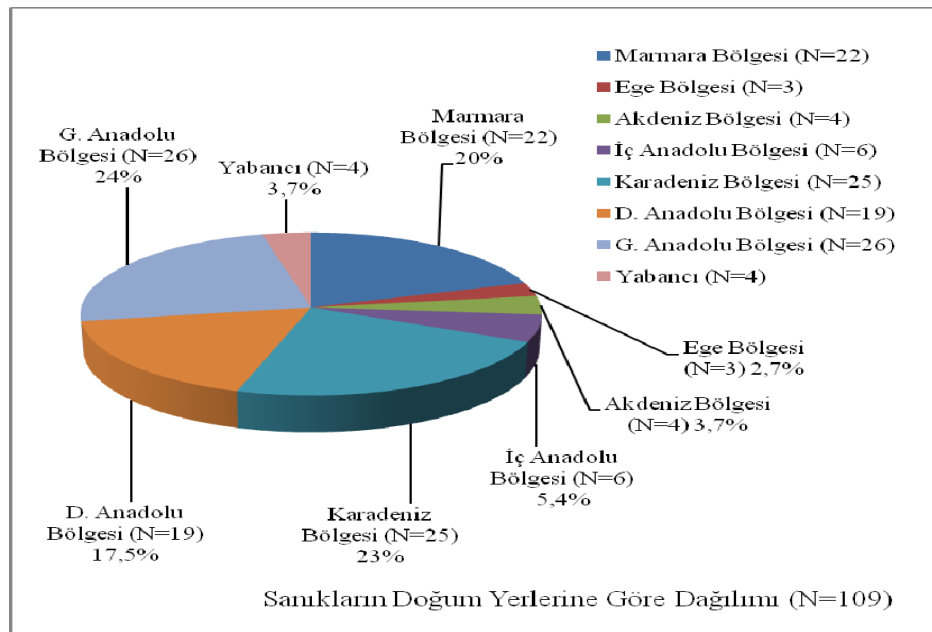
Buna göre, sanıkların doğum yerlerine bakıldığında, Güneydoğu Anadolu Bölgesi % 24 ile en çok suç işleyenlerin doğum yerlerinin bulunduğu bölgedir. Bunu % 23 ile Karadeniz Bölgesi, % 20 ile Marmara Bölgesi ve % 17.5 ile de Doğu

Anadolu Bölgesi takip etmektedir.

Yapılan tespitler sonucu duruma il bazında bakıldığında Trabzon, Samsun, Malatya, Şanlıurfa, Diyarbakır, Sinop, Giresun, Gaziantep, Sakarya ve Siirt illeri sanıkların doğum yerlerinin en çok görüldüğü iller olarak tespit edilmiştir.

Tablo 9. Sanıkların doğum yerlerine göre dağılımı (N=109).

Sanıkların doğum yerleri (Bölgelere göre)	N	%
Marmara Bölgesi	22	20
Ege Bölgesi	3	2.7
Akdeniz Bölgesi	4	3.7
İç Anadolu Bölgesi	6	5.4
Karadeniz Bölgesi	25	23
Doğu Anadolu Bölgesi	19	17.5
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	26	24
Yabancı	4	3.7
Toplam	109	100

Şekil 7. Sanıkların doğum yerlerine göre dağılımı

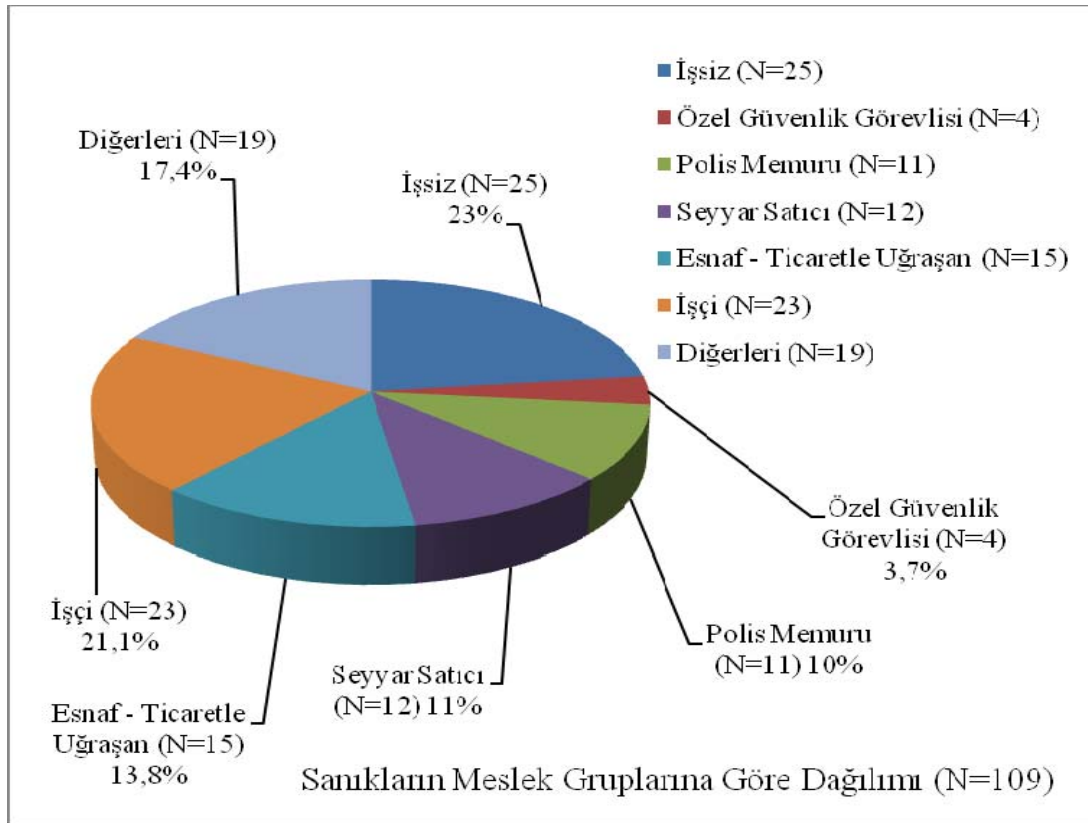
Sanıklara Ait Meslek Grupları

Sanıkların mesleklerine ilişkin veriler Tablo 10 ve Şekil 8’de görüldüğü gibidir. Sanıkların çoğunluğu çeşitli yerlerde işçi olarak çalışmışlardır. İşçi belirlenmesinde tutanaklara geçen beyanlar esas alınmıştır. Tutanaklarda sanıkların sadece işçi oldukları yazılmış olup, ne işle meşgul oldukları belirtilmemiştir.

Buna göre, sanıkların % 23 ‘ünün işsiz oldukları, polis memurlarının %10, özel güvenlik görevlilerinin ise % 3.7 gibi bir orana oldukları tespit edilmiştir. Diğerlerinin içerisinde ise, şoför, pazarcı, kurye, barmen, turist, mağaza müdürü, şirket yöneticisi ve ev hanımı gibi çeşitli meslek grupları girer.

Tablo 10. Sanıkların meslek gruplarına göre dağılımı (N=109).

Meslek grupları	N	%
İşçi	23	21.1
Esnaf-ticaretle uğraşan	15	13.8
Seyyar satıcı	12	11
Polis memuru	11	10
Özel güvenlik görevlisi	4	3.7
İşsiz	25	23
Diğerleri	19	17.4
Toplam	109	100

Şekil 8. Sanıkların meslek gruplarına göre oranı.

Adli Tıp Kurumu Raporları

Genel Olarak

Bu konuyla ilgili yapılan inceleme neticesinde, karar kartonlarından tespit edilen toplam 3085 adet çeşitli suçlara ait kararlardan 97 adet kararın öldürme suçlarına ilişkin olduğu, bu 97 adet karardan kesinleştiği tespit edilen ve incelemeye tabi tutulan 75 adet karara ilişkin dosyaların içerisinde bulunan bilirkişi raporlarına ulaşılmıştır.

Buna göre, incelemeye tabi tutulan öldürme suçlarına ilişkin 75 adet dosyadan 67'sinin A.T.K.'ya gönderildiği tespit edilmiştir. Bu dosyalardan 2 tanesinde sadece yangın raporu bulunduğu başka rapor olmadığı, 6 dosyada ise maktulün denizde kaybolması, bulunamaması ve sanıkların yargılama sırasında

ölümü gibi nedenlerle davanın ortadan kalkması sonucu rapor istenmemesi ya da raporun sonucunun beklenmeden davanın ortadan kaldırılması gibi sebeplerle toplam 8 adet dosyada incelemeye değer bilirkişi raporu bulunmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 11’de görüldüğü gibi yapılan inceleme sonucu, A.T.K.'ya gönderilen toplam 67 adet dosya içerisinde 87 adet rapor olduğu, bu rapordan 67'sinin A.T.K Başkanlığı Morg İhtisas Dairesine, 9'unun Gözlem İhtisas Dairesine, 6'sının 1. İhtisas Kuruluna ve 5'inin 4. İhtisas Kuruluna ait olduğu tespit edilmiştir. Yapılan değerlendirmede, toplam raporların % 77'sinin A.T.K. Morg İhtisas Dairesince, % 10.4'ünün A.T.K. Gözlem İhtisas Dairesince, % 6.9'unun A.T.K. 1. İhtisas Kurulunca ve % 5.7'sinin de A.T.K. 4. İhtisas Kurulunca düzenlendiği tespit edilmiştir.

Tablo 11. Bilirkişi raporlarının raporu düzenleyen birime göre dağılımı (N=87).

Raporların düzenleyen birime göre dağılımı	N	%
A.T.K. Morg İhtisas Dairesi Rapor Sayısı	67	77
A.T.K. Gözlem İhtisas Dairesi Rapor Sayısı	9	10.4
A.T.K. 1. İhtisas Kurulu Rapor Sayısı	6	6.9
A.T.K. 4. İhtisas Kurulu Rapor Sayısı	5	5.7
Toplam	87	100

Raporların Geliş Süreleri

Bu konudaki çalışma ile A.T.K. 'ya gönderilen dosyalarla ilgili bilirkişi raporlarının raporu düzenleyen birime göre ne kadar sürede hazırlandığının ve mahkeme dosyasına ulaştırıldığına tespitine çalışılmıştır. Buna göre, A.T.K. Morg

İhtisas Dairesi, Gözlem İhtisas Dairesi ile İhtisas Kurullarından raporların geliş sürelerine ilişkin bilgiler Tablo 12, 13, 14 ve 15'te verilmiştir.

Morg İhtisas Dairesinden Raporların Geliş Süresi

Tablo 12 görüldüğü gibi raporların geliş sürelerinde büyük bir orantısızlık vardır. Raporların büyük çoğunluğu üç ay içerisinde gelirken bir kısmı altı aydan sonrasına kalmaktadır.

Buna göre, A.T.K. Morg İhtisas Dairesince hazırlanan raporların % 31.3'ü 2-3 aylık zaman dilimi arasında, % 28.4'ü 1-2 ay arasına, % 12'side 1 ay içerisinde mahkemesine ulaştırılmıştır. Raporların altı aydan sonrasına kaldığı da görülmektedir.

Tablo 12. A.T.K. Morg İhtisas Dairesince düzenlenen raporlarının mahkemesine geliş süresi (N=87).

Süre (Ay olarak)	N	%
0-1 (1. ay dahil)	8	12
1-2 (2. ay dahil)	19	28.4
2-3 (3. ay dahil)	21	31.3
3-4 (4. ay dahil)	5	7.4
4-5 (5. ay dahil)	5	7.4
5-6 (6. ay dahil)	3	4.5
6-7 ve sonrası	6	9
Toplam	67	100

Gözlem İhtisas Dairesinden Raporların Geliş Süresi

A.T.K. Gözlem İhtisas Dairesince düzenlenen raporların sayısı toplam raporlar içerisinde çok az bir orana sahip olduğu için yani sadece dokuz adet rapora dayanarak bu süreyi tespit etmek pek sağlıklı olmayacaktır. Yine de Tablo 13'te görüldüğü gibi bu dairenin raporlarını diğerlerine nazaran kanunda gösterilen azami sürede yazdığı tespit edilmiştir.

Tablo 13. A.T.K. Gözlem İhtisas Dairesince düzenlenen raporlarının mahkemesine geliş

süresi (N=9).

Süre (Ay olarak)	N	%
0-1 (1. ay dahil)	5	55.6
1-2 (2. ay dahil)	2	22.2
2-3 (3. ay dahil)	1	11.1
3-4 (4. ay dahil)	1	11.1
4-5 ve sonrası	-	-
Toplam	9	100

Birinci İhtisas Kurulu'ndan Raporların Geliş Süresi

Tablo 14'te görüldüğü gibi 1.İhtisas Kurulundan alınan rapor sayısının çok az olmasına rağmen bu kurulun raporlarının % 50'sinin 6 aydan sonra geldiği görülür. Raporlardan 5-6 ay zaman aralığında gelenlerin oranı ise % 33.3'tür.

Tablo 14. A.T.K. 1. İhtisas Kurulunca düzenlenen raporların geliş süresi (N=6).

Süre (Ay olarak)	N	%
0-1 (1. ay dahil)	1	16.7
5-6 (6. ay dahil)	2	33.3
6-7 ve sonrası	3	50
Toplam	6	100

Dördüncü İhtisas Kurulu'ndan Raporların Geliş Süresi

Tablo 15'de görüldüğü gibi bu kurulun raporlarının da makul sürede gelmediği tespit edilmiştir. Burada tespit edilen husus raporların geliş sürelerinin her aya yayıldığı şeklindedir. Bu sonuçların ortaya çıkmasında bu kurulun rapor sayısının az olması gözden uzak tutulmamalıdır.

Tablo 15. A.T.K. 4. İhtisas Kurulunca düzenlenen raporlarının geliş süresi (N=5).

Süre (Ay olarak)	N	%
0-1 (1. ay dahil)	1	20
1-2 (2. ay dahil)	1	20
2-3 (3. ay dahil)	1	20
3-4 (4. ay dahil)	-	-
4-5 (5. ay dahil)	1	20
5-6 (6. ay dahil)	-	-
6-7 ve sonrası	1	20
Toplam	5	100

Mahkeme Kararı ile Adli Tıp Raporu İlişkisi

Öldürme suçlarına ilişkin dosyalara ait gerekçeli kararların incelenmesi neticesinde, içerisinde Adli Tıp Kurumu raporu bulunan mahkeme kararlarının hemen hemen tamamının raporla aynı doğrultuda olduğu tespit edilmiştir.

Mahkeme Kararı ile Yargıtay Kararı İlişkisi

Öldürme suçlarına ilişkin gerekçeli kararların temyizi neticesinde, Tablo 16'da görüldüğü gibi Yargıtay incelemesinden geçen 62 adet dosyada mahkemece verilen kararların % 82.2'si Yargıtay tarafından onanmıştır. Bu dosyaların % 11.3'ün de bozma ilamı mevcut olup, bunlardan bir kısmı da usulden bozmayı gerektirmiştir. Tespit edilen bir kararda ise ölüm sebebini içeren otopsi raporu gelmeden mahkemenin karar vermesi bozmayı gerektirmiştir. Yargıtay bu kararlara ilişkin dosyaların % 6.5'inde de düzelterek onama kararı vermiştir.

Tablo 16. Öldürme suçlarına ilişkin kararların temyiz edilmesinin mahkeme kararlarına etkisi (N=62).

Mahkeme kararı-Yargıtay kararı ilişki	N	%
Yargıtay Onama İlamı	51	82.2
Yargıtay Bozma İlamı	7	11.3
Düzelterek Onama İlamı	4	6.5
Toplam	62	100

Öldürme Suçlarında Mahkemelerin Adli Tıptan Sorduğu Hususlar

Araştırma konumuz olan öldürme suçlarına ait 1998-2005 yıllarında verilen ve kesinleşmiş kararlara ait dosyalar içerisinde bulunan Adli Tıp Kurumu raporlarının ve dosya içeriğinin tetkikinden mahkemelerin çözülmesini ve adli tıptan cevabını istediği hususlara ilişkin tespitler şu şekildedir.

Maktüle ilişkin olarak; kesin ölüm sebebi ile ölenin açık kimliği hususları mahkemece adli tıptan istenmektedir.

Sanığa ilişkin olarak; ceza ehliyetinin olup olmadığı ve ölüm olayı ile sanığın hareketi arasındaki illiyet bağının tespiti hususlarında sorular sorulmuştur.

Bunların haricinde sanığın suç tarihinde ceza ehliyetinin olup olmadığı, suç aleti, atış sayısı, atış mesafesi ve alkol gibi konularda sorularda sorulduğu görülmektedir.

Buna göre yapılan incelemeler neticesinde genel olarak ölüm sebebi sorulmakla birlikte bir iki olayda kesici delici alet yarasının iddia edildiği gibi bir bıçak darbesi sonucu mu? meydana geldiği yoksa müstekiler tarafından iddia edildiği gibi birkaç bıçak darbesi sonucu mu? meydana geldiğinin tespiti istenmiş olup, gelen cevaplarda maktülün ölmeden önce operasyon geçirmiş olması sebebiyle bunun tespitinin yapılamadığı raporda bildirilmiştir.

Yine bir olayda 765 sayılı TCK'nın 452. Maddesinin 1. Fıkrasına yer alan "kastı aşan adam öldürme" nin (2004 yılında yapılan değişiklik ile bu madde ilişkin husus 5237 sayılı TCK'nın 86 ve 87. Maddelerinde yeniden düzenlenmiştir) uygulanma imkanının olup olmadığı, ölenin şeker hastası olduğunun iddia edilmesi üzerine ölümün gerçekleşmesinde ortak neden olup olmadığı hususları sorulmuş, gelen cevapta ölümün kesici delici alet yaralanmasından ileri geldiği başka nedenin olmadığı tesbit edilmiş ve kastın tıbben tespit edilemeyeceği görüşü mütalaa

olunmuştur.

A.T.K. Raporlarına Yapılan İtirazlar

Tablo 11’de görüldüğü gibi Adli Tıp Kurumundan gelen raporların % 77’sini A.T.K. Başkanlığı Morg İhtisas Dairesi’nin düzenlemiş olduğu otopsi raporları oluşturur. Bunlardan % 10.4’ünün A.T.K. Başkanlığı Gözlem İhtisas Dairesi’nin hazırladığı raporlar, % 6.9’unun 1. İhtisas Kurulundan gelen raporlar ve % 5.7’sinin ise 4. İhtisas Kurulundan gelen raporlar olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan incelemeye göre, Morg İhtisas Dairesi tarafından hazırlanan raporların tamamı otopsi raporları olup ölenin kimliği ile ölüm nedeni araştırılmaktadır. Otopsi raporlarının yaklaşık % 25’inde "ateşli silah mermi çekirdeğinin elbiseli bölgeye isabet ettiğinden kesin atış mesafesinin tesbit edilemediği, bunun tespiti isteniyorsa elbiselerin incelenmek üzere Fiziksel İncelemeler İhtisas Dairesi’ne gönderilmesi gerekeceği" görüşü bildirilmiştir.

İncelemeler neticesinde, Gözlem İhtisas Dairesi ve 4. İhtisas Kurulu’ndan genel olarak sanıkların ceza ehliyetlerinin olup olmadığı ve bunu kaldıran ve hafifleten sebepler ile hukuki ehliyetin tespiti istenmekte olup, gelen raporların tamamında ceza ehliyetlerinin tam olduğu ve bunu kaldıracak herhangi bir kusurun olmadığı vurgulanmaktadır.

İncelemeye tabi tutulan dosyalarda tarafların ek rapor talepleri sadece iki dosyada olmuştur. Bir dosyada 4. İhtisas Kurulu’nun, ceza ehliyetinin tam olduğu, bunu kaldıracak ve daraltacak derecede kusurun mevcut olmadığı yönündeki raporu üzerine, sanık vekilinin itirazında sanığın suçu işlediği sırada sara hastası olduğunu ileri sürmesi üzerine alınan ek raporda, suç sırasında böyle bir durumun mevcut olmadığı, olsa bile bu hastalığın tek başına ceza ehliyetini kaldıramayacağı görüşü

beyan edilmiştir.

Başka bir dosyadaki ek rapor talebi 765 sayılı TCK'nın 452. Maddesi ile ilgilidir. Yani ölümün gerçekleşmesinde başka nedenlerin olup olmadığı ve bu nedenle kastın olmadığı araştırılması konusunda sanık vekillerinin itirazı üzerine 1. İhtisas Kurulu'ndan yeniden rapor talep edilmiştir. Sonuçta ölümlerde mevcut olduğu iddia edilen şeker hastalığının olmadığı ve bu nedenle olayda kastın olup olmadığı tayininin mahkemeye bırakıldığı görüşünü içeren bir ek rapor düzenlenmiştir.

Sonuç olarak, öldürme suçlarına ilişkin yapılan yargılamada A.T.K. Raporlarına yapılan itirazların çok olmadığı, bir iki taneyle sınırlı kaldığı, yargılama tutanaklarına geçen itiraz oranlarının ve bunun üzerine alınan ek raporların çok az sayıda kaldığı görülür.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma neticesinde, öldürme suçlarında bilirkişi raporlarının etkinliğinin ortaya çıkarılması amacıyla yapılan inceleme sonunda tespit edilen bilirkişilik ile ilgili sorunların uygulamadaki aksaklıklarda dikkate alınarak çözüm yollarını şu şekilde ortaya koymak mümkündür.

Öncelikle öldürme suçlarına ilişkin bilirkişilerce hazırlanan raporların bağlayıcılığı ve hükme dayanak oluşturabilmesi için, raporun içeriğinde hukuki konulara ilişkin nitelik bulunmaması yani hakimin genel ve hukuki bilgisi ile çözemeyeceği bir konu ile ilgili olması gerekmektedir. Bunun yanında davaya konu sorunun tespiti için bilirkişinin konusunda uzman, özel ve teknik bilgi ve tecrübeye sahip olması, uyuşmazlık konusunda sorulan tüm sorulara cevap vererek raporunu oluşturması, tespit edilen hususların şüpheye mahal vermeyecek şekilde kesin ve objektif olması gerekmektedir.

Açıklanan niteliklerde olmayan, çelişkili tespitler içeren bilirkişi raporlarının hüküm kurmaya elverişli olamayacağından bağlayıcıda olamayacağı, bu nedenle mahkemece yeniden bilirkişi incelemesi yaptırılması, alınan raporlarda çelişkinin varlığı halinde bu çelişkinin giderilmesi için gerekirse üçüncü bir bilirkişi incelemesi yoluna gidilmesi gerekmektedir.

Öldürme suçlarına ilişkin ceza dosyaları içerisinde bulunan bilirkişi raporları, sanığın şahsi, sosyal ve ekonomik durumuna ilişkin bilgiler incelemeye tabi tutulup değerlendirildiğinde, bu hususların suça etki edip etmediklerinin hiç tartışılmadığı ve bu hususlara ilişkin konularda bilirkişilerden faydalanılmadığı, oysa ceza kanunlarında yer alan düzenlemeler ile suç işleyen kişisel özelliklerinin, eğitim

durumlarının, psikolojik ve sosyal durumlarının cezanın belirlenmesinde rol alması amaçlanmıştır. Ancak inceleme konusu yapılan dosyaların 2005 yılının ilk altı ayına kadar olması ve ceza kanunlarındaki yeni düzenlemelerin 2004 yılının sonu itibariyle yürürlüğe girmiş olması hususları gözden uzak tutulmamalıdır. Buna rağmen evrensel hukuk kuralları ile genel hukuk kurallarının ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin bağlayıcılığı karşısında tüm bu hususların bizim mahkemelerimizde de değerlendirilerek uygulamada yer verilmesi gerekmektedir.

Bir diğer husus, özellikle uygulamada bilirkişi incelemesi yapıldığı esnada tarafların hazır olmadığı, hazır bulundurulmadığı görülmektedir. Ceza yargılamasında yeri olan ve taraf bilirkişiliği de denilen sistemin uygulanması ile tarafların kendi bilirkişilerini davet etmelerini ve hazır bulundurmalarının sağlanması gerektiği, kolektif bir yargılamanın ve gerçeğin ortaya çıkarılmasının bir gereği olduğu düşüncesindeyiz.

Yine uygulamada yer verilmeyen ve ceza kanunlarımız tarafından benimsenen bilirkişi raporlarına ilişkin tereddütlerin giderilmesi, anlaşılmayan bazı hususların açıklığa kavuşturulması, tespitlere ilişkin hususlarda gerek mahkemenin ve gerekse tarafların sorularına cevap verecek şekilde raporu düzenleyenlerinde hazır bulundurulması bilirkişi raporlarının tartışılması gerekmektedir.

Yapılan araştırmada küçümsenmeyecek oranda müessir fiillere maruz kalarak ölüm sonucunun gerçekleştiği, buna rağmen sadece otopsi raporlarıyla yetinildiği, gerek itiraz üzerine gerekse lüzum üzerine ikinci bir bilirkişi incelemesi yaptırılmadığı görülür.

Bilirkişilerden yaralanma konusundaki yetersizliği giderecek kurumların başında adli makamlar ve mensubu çalışanlar gelir. Bilirkişiye ilk elden başvuracaklar yargıçlar olacağı için çözümü bunlarda aramak gerekir. Bunun

temelinde de eğitim yatar. En başta fakültelerde bu sorunlar tartışılmalı ve çözümler üretilmelidir. Belirli aralıklarla, hizmet veren hakim ve savcılara, adli bilimler sahasındaki teknolojik ve bilimsel imkanlar iletilmeli, kendileri bu konuda eğitilmelidir. Hakimlik ve savcılık stajı da önemli bir fırsat olarak bu bağlamda değerlendirilmeli ve belirtilen hususlarda mesleğin henüz başındaki bu kimselere gerekli destek verilmelidir.

Gerek bu çalışmanın ortaya çıkardığı gerekse herkesin malumu olduğu üzere ceza yargılamasının önemli bir sorunu da yargılamada geçen süredir. Usul ekonomisi ve zaman açısında çok büyük kayıpların verildiği bir yargılamayla karşı karşıya bulunmaktayız.

Davaların makul sürelerde sonuçlanmamasına sebep olarak, mahkemelere düşen iş yükünün çok olmasının yanında yasaların yeterince uygulanmamasını da gösterebiliriz. Yapılan incelemelerde, bilirkişi raporlarının sunulması için yasada azami sürelerin olduğu ve bunun aşılması halinde yaptırım öngörüldüğü halde, bazı dosyalarda azami sürenin yaklaşık üç katı kadar bir süre geçmesine rağmen raporların gelmediği ve hiç bir yaptırıma da başvurulmadığı tespit edilmiştir. Buna göre, yargılamanın hızlandırılması için iş yükünün makul bir seviyeye getirilmesi, tekniğin kullanılması ve yasaların yeterince uygulanmasıyla mümkün olacağı düşünülmektedir.

Toplumda infial uyandıran, basın dahil herkesçe takip edilen birçok davada taraflardan en az birinin ekonomik ve sosyal durumu açısında bu davalara etki edebileceği hususları karşısında mahkemelerin ve hakimlerin tam bağımsız ve tarafsız bir yapıya kavuşturulması yanında özellikle bilirkişilik yapan kurumların bu hususlarda çok dikkatli olmaları, tarafsız bir incelemeye şüphe düşürecek her türlü etkiden uzak bir şekilde görevlerini yapmaları gerekmektedir. Ayrıca bu tür

davalarda gösterilen dikkat ve özenin, adaletin tam olarak sağlanması için gösterilen çabaların incelemeye tabi tutulan dosyalar dahil genel olarak uygulamada gösterilmediği herkesçe malumdur.

Diğer bir husus bilirkişilerden yeterince yararlanma hususunda birçok düzenleme yasalarımızda mevcut olmasına rağmen bunlardan istifade edilmemesi uygulamayla ilgili bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilirkişilerin sorunun çözümünde yeterli donanıma sahip ve konusunda uzman olup olmadığı hususlarda taraflarca yapılması gereken itirazların yapılması bir kenara, tarafların da bilirkişi tayininde kendilerine ait olan yetkiyi mahkemeye bırakarak kendilerini bağlamaktan kaçındıkları, bazen de kendilerine tanınan bu imkanları gerek bilgi ve tecrübe eksikliğinden gerekse uygulamadaki tekdüzelikten kaynaklanan sebeplerle kullanamadıkları görülmektedir.

Açıklanan tüm bu hususların yanında teknolojik bakımdan bilimsel konuların ve bilim dallarının çeşitlilik arz etmesi, konusunda uzman bilirkişilere başvurmayı zorunlu hale getirmiştir. Günümüzde birçok konuda bilimsel yöntemlerle elde edilen delillerin yargılama faaliyetinde kullanılması kaçınılmaz olmuştur. Moleküler biyoloji alanında meydana gelen gelişmeler sayesinde, sigara izmaritleri, mermi çekirdeği, tırnak altı doku, kıl ve kemik gibi delillerden elde edilen DNA profili ile artık suçluya ulaşılabilir.

Buna göre, “şüpheli veya sanığın beden muayenesi ve vücudundan örnek alınması” başlıklı 5271 sayılı CMK’nın 75. Maddesindeki düzenleme ile “bir suçla ilişkin delil elde etmek için şüpheli veya sanık üzerinde iç beden muayenesi yapılabilmesine ya da vücuttan kan veya benzeri biyolojik örneklerle saç, tükürük, tırnak gibi örnekler alınabilmesine” imkan tanınmıştır.

Yine “diğer kişilerin beden muayenesi ve vücuttan örnek alınması” başlıklı 5271 sayılı CMK’nın 76. Maddesi ile “bir suçta ilişkin delil elde etmek amacıyla, mağdurun vücudu üzerinde dış veya iç beden muayenesi yapılabilmesine veya vücudundan kan veya benzeri biyolojik örneklerle saç, tükürük, tırnak gibi örnekler alınabilmesine; sağlığını tehlikeye düşürmemek ve cerrahî bir müdahalede bulunmamak koşuluyla” olarak sağlanmıştır.

Bunların dışında yasalarımızda yer alan önemli bir hususta “moleküler genetik incelemeler” alanındadır. 5271 sayılı CMK’nın 78. Maddesindeki düzenlemeye göre, soybağının veya elde edilen bulgunun şüpheli veya sanığa ya da mağdura ait olup olmadığının tespiti için zorunlu olması halinde moleküler genetik incelemeler yapılabilmektedir.

Sayılan bu hususlar 2004 yılında yürürlüğe giren 5271 sayılı CMK ile getirilen yeni düzenlemeler olup, bundan sonra bilimsel delillerden bu konular ile ilgili akredite edilmiş laboratuvarlarda mesleki sertifika sahibi uzman, bilgi ve tecrübe sahibi bilirkişilerce hazırlanacak raporlardan istifade edilmesi gerekmektedir.

Kısaca, bu çalışma ile öldürme suçlarına ilişkin uygulamadaki tüm sorunların tespiti ile bu sorunlara çözüm önerileri sunmak amaçlanmıştır. Buna göre, bilimsel alandaki gelişmeler suçluların bulunması ve yargılamanın en iyi şekilde ve makul sürelerde sonuçlanmasında önemli bir yere sahip olduğundan alanında uzman, bilgi ve tecrübe sahibi bilirkişilerden tam istifade edilmesi, ceza kanunlarının tam uygulanması ile yargılamanın her safhasında yeniliklere ayak uydurulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

KAYNAKLAR

1. Yurtcan, Erdener, Ceza Yargılaması Hukuku, 9. Baskı, s.456, İstanbul 2002.
2. Yalvaç, Gürsel, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu, 5. Baskı, s.57, m.275
Ankara 2008.
3. Başkan, Tanıl, Türk Ceza Hukukunda Bilirkişilik ve Uygulamadan Doğan
Sorunlar, Ankara Barosu Hukuk Kurultay Kayıtları, 12-16 Ocak 2000, Cilt 2,
s.430.
4. Köroğlu, Hasan, Türk Mahkemelerinde Bilirkişilik ve Bilirkişi Kurumları,
s.52, Ankara 2001.
5. Gürelli, Nevzat, Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Bilirkişilik, s.9-10,
İstanbul 1967.
6. Başkan, Tanıl, Türk Ceza Hukukunda Bilirkişilik ve Uygulamadan Doğan
Sorunlar, Ankara Barosu Hukuk Kurultay Kayıtları, 12-16 Ocak 2000, Cilt 2,
s.432.
7. Başkan, Tanıl, Türk Ceza Hukukunda Bilirkişilik ve Uygulamadan Doğan
Sorunlar, Ankara Barosu Hukuk Kurultay Kayıtları, 12-16 Ocak 2000, Cilt 2,
s.433.
8. Centel, Nur, Ceza Muhakemesi Hukuku, s.191, İstanbul 2003.
9. Yalvaç, Gürsel, Karşılaştırmalı-Gerekçeli Ceza Kanunları, TCK, CMK,
CGTIK, 2. Baskı, s.654-657, Ankara 2005.
10. Köroğlu, Hasan, Türk Mahkemelerinde Bilirkişilik ve Bilirkişi Kurumları,
s.56, Ankara 2001.
11. Deryal, Yahya, Türk Hukukunda Bilirkişilik ve Bilirkişi Raporu Örnekleri,
s.5, İstanbul 2001.

12. Başkan, Tanıl, Türk Ceza Hukukunda Bilirkişilik ve Uygulamadan Doğan Sorunlar, Ankara Barosu Hukuk Kurultay Kayıtları, 12-16 Ocak 2000, Cilt 2, s.431.
13. Köroğlu, Hasan, Türk Mahkemelerinde Bilirkişilik ve Bilirkişi Kurumları, s.57, Ankara 2001.
14. Gürelli, Nevzat, Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Bilirkişilik, s.56, İstanbul 1967.
15. Evliyagil, Şevket, Türk Yargı Sisteminde Bilirkişi Uygulamasının Olumsuz Yönleri, s.4, Ankara 1992.
16. Bakıcı, Sedat, Olaydan Kesin Hükme Kadar Ceza Yargılaması ve Ceza Kanunu Genel Hükümler, s.276, Ankara 2000.
17. Başkan, Tanıl, Türk Ceza Hukukunda Bilirkişilik ve Uygulamadan Doğan Sorunlar, Ankara Barosu Hukuk Kurultay Kayıtları, 12-16 Ocak 2000, Cilt 2, s.440.
18. Gürelli, Nevzat, Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Bilirkişilik, s.3, İstanbul 1967.
19. Yurtcan, Erdener, Ceza Yargılaması Hukuku, 9. Baskı, s.140, İstanbul 2002.
20. Dönmezer, Sulhi, Kişilere ve Mallara Karşı Cürümler, s.10, İstanbul 1995.
21. Yalvaç, Gürsel, Karşılaştırmalı-Gerekçeli Ceza Kanunları, TCK, CMK, CGTIK, 2. Baskı, s.192, Ankara 2005.
22. Yalvaç, Gürsel, Karşılaştırmalı-Gerekçeli Ceza Kanunları, TCK, CMK, CGTIK, 2. Baskı, s.194, Ankara 2005.
23. Hakeri, Yıldırım/Erpolat, Zeytin, Sosyolojik ve Hukuksal Boyutlarıyla Töre ve Namus Cinayetleri Uluslararası Sempozyumu, Diyarbakır 2003.
24. Yalvaç, Gürsel, Karşılaştırmalı-Gerekçeli Ceza Kanunları, TCK, CMK,

- CGTIK, 2. Baskı, s.102, Ankara 2005.
25. Özkan, Hasan, Ceza Davalarında Keşif ve Tatbikatı, s.139, Ankara 1995.
26. Köroğlu, Hasan, Türk Mahkemelerinde Bilirkişilik ve Bilirkişi Kurumları, Ankara 2001.
27. Başkan, Tanıl, Türk Ceza Hukukunda Bilirkişilik ve Uygulamadan Doğan Sorunlar, Ankara Barosu Hukuk Kurultay Kayıtları, 12-16 Ocak 2000, Cilt 2, s.460-461
28. Yalvaç, Gürsel, Karşılaştırmalı-Gerekçeli Ceza Kanunları, TCK, CMK, CGTIK, 2. Baskı, s.809, m.177 Ankara 2008.
29. Öztürk, Bahri/Erdem, Mustafa/Özbek, Veli Özer, Ceza Muhakemesi Hukuku Temel Bilgiler, s.178, Ankara 2001.
30. Gürelli, Nevzat, Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Bilirkişilik, İstanbul 1967.
31. Köroğlu, Hasan, Türk Mahkemelerinde Bilirkişilik ve Bilirkişi Kurumları, s.67, Ankara 2001.
32. Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 04.02.1997 tarih, E. 1997/8-15, K.1997/10 sayılı kararı.
33. Yargıtay 9.CD'nin 16.01.1975 tarih ve 75/5 sayılı kararı, Yargıtay Kararları Dergisi 75/5, s.163
34. Yurtcan, Erdener, Ceza Yargılaması Hukuku, 9. Baskı, s.462, İstanbul 2002.
35. Köroğlu, Hasan, Türk Mahkemelerinde Bilirkişilik ve Bilirkişi Kurumları, s.89, Ankara 2001.
36. Yurtcan, Erdener, Ceza Yargılaması Hukuku, 9. Baskı, s.464, İstanbul 2002.
37. Başkan, Tanıl, Türk Ceza Hukukunda Bilirkişilik ve Uygulamadan Doğan Sorunlar, Ankara Barosu Hukuk Kurultay Kayıtları, 12-16 Ocak 2000, Cilt 2,

- s.437-438.
38. Köroğlu, Hasan, Türk Mahkemelerinde Bilirkişilik ve Bilirkişi Kurumları, s.99, Ankara 2001.
39. Yurtcan, Erdener, Ceza Yargılaması Hukuku, 9. Baskı, s.465, İstanbul 2002.
40. Köroğlu, Hasan, Türk Mahkemelerinde Bilirkişilik ve Bilirkişi Kurumları, s.70, Ankara 2001.
41. Öztürk, Bahri, Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, s.482-483, Ankara 2001.
42. Köroğlu, Hasan, Türk Mahkemelerinde Bilirkişilik ve Bilirkişi Kurumları, s.71, Ankara 2001.
43. Yargıtay 8. Dairesinin 25.06.1975 tarih, E. 1975/3048, K. 1975/4488 sayılı kararı.
44. Köroğlu, Hasan, Türk Mahkemelerinde Bilirkişilik ve Bilirkişi Kurumları, s.63, Ankara 2001.
45. Centel, Nur, Ceza Muhakemesi Hukuku, s.196, İstanbul 2003.
46. Yurtcan, Erdener, Ceza Yargılaması Hukuku, 9. Baskı, s.473, İstanbul 2002.
47. Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nin 24.11.1978 tarih, E. 1978/7141, K. 1978/8679 sayılı kararı.
48. Centel, Nur, Ceza Muhakemesi Hukuku, s.197, İstanbul 2003.
49. Köroğlu, Hasan, Türk Mahkemelerinde Bilirkişilik ve Bilirkişi Kurumları, s.61, Ankara 2001.
50. Köroğlu, Hasan, Türk Mahkemelerinde Bilirkişilik ve Bilirkişi Kurumları, s.73, Ankara 2001.
51. Gürelli, Nevzat, Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Bilirkişilik, s.80, İstanbul 1967.

52. Başkan, Tanıl, Türk Ceza Hukukunda Bilirkişilik ve Uygulamadan Doğan Sorunlar, Ankara Barosu Hukuk Kurultay Kayıtları, 12-16 Ocak 2000, Cilt 2, s.454- 455, 457-458.
53. Gürelli, Nevzat, Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Bilirkişilik, s.76, İstanbul 1967.
54. Gürelli, Nevzat, Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Bilirkişilik, s.72, İstanbul 1967.
55. Centel, Nur, Ceza Muhakemesi Hukuku, s.190, İstanbul 2003.
56. Yargıtay 1. Ceza Dairesi'nin 26.02.1985 tarih, E. 1984/474, K. 1985/767 sayılı kararı.
57. Köroğlu, Hasan, Türk Mahkemelerinde Bilirkişilik ve Bilirkişi Kurumları, s.74-77, Ankara 2001.
58. Gürelli, Nevzat, Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Bilirkişilik, s.89, İstanbul 1967.
59. Yurtcan, Erdener, Ceza Yargılaması Hukuku, 9. Baskı, s.465-467, İstanbul 2002.
60. Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 08.02.1995 tarih, E. 1994/3327, K. 1995/342 sayılı kararı, YKD, Ağustos 1996, s.1319 ve son.
61. Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 28.09.1981 tarih, E. 1981/226, K.1981/308 sayılı, Yargıtay 1. Ceza Dairesi'nin 25.09.1985 tarih, E.1985/2692, K.1985/3273 sayılı kararları.
62. Yargıtay 1. Ceza Dairesi'nin 30.10.1985 tarih, E. 1985/3266, K. 1985/3702 sayılı kararı.
63. Köroğlu, Hasan, Türk Mahkemelerinde Bilirkişilik ve Bilirkişi Kurumları, s.83, Ankara 2001.

64. Bakıcı, Sedat, Olaydan Kesin Hükme Kadar Ceza Yargılaması ve Ceza Kanunları Genel Hükümleri, 2. Baskı, s. 235, Ankara 1997.
65. Gök, Şemsi, Adli Tıbbın Tarihçesi İle Teşkilatlanması, s.1, İstanbul 1982.
66. Tunalı, İbrahim, Adli Tıp, s.1, Ankara 1991,
67. Çetin, Gürsel, Türkiye’de Adli Tıbbın Yapılanması ve Sorunlar, İstanbul Barosu Hizmet İçi Eğitim Semineri, İstanbul 2003.
68. Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun 12.11.1990 tarih, E. 1990/1-15, K.1990/276 sayılı kararı.
69. Köroğlu, Hasan, Türk Mahkemelerinde Bilirkişilik ve Bilirkişi Kurumları, s.188-192, Ankara 2001.
70. Kalfoğlu, E.A / Yükseloğlu, E.H., İnsan Genomu, Suç ve Suçun Önlenmesi, D.E.Ü. İnsan Genomu Projesi, s.71-80, İzmir 2002.

EKLER

EK 1 ÖN İNCELEME FORMU ÖRNEĞİ

MAHKEMEYE İLİŞKİN BİLGİLER

-İSTANBUL 6. AĞIR CEZA MAHKEMESİ

-ESAS NO :

-KARAR NO :

-SUÇ :

EK 2 ESAS DOSYASINI İNCELEME FORM ÖRNEĞİ

OLAYA İLİŞKİN BİLGİLER

-SUÇUN İŞLENDİĞİ YER :

-SUÇ TARİHİ :

-SUÇ ALETİ :

SANIĞA İLİŞKİN BİLGİLER

-SANIK(LAR) : KADIN: ERKEK:

-DOĞUM YERİ VE TARİHİ:

-MESLEĞİ :

-SABİKA DURUMU : VAR: YOK:

MAHKUMİYETE İLİŞKİN BİLGİLER

-İDDİANAME TARİHİ :

-MAHKEME KARARI :

-KARAR TARİHİ :

-KESİNLEŞME TARİHİ :

RAPORA İLİŞKİN BİLGİLER

-KULLANILAN BİLİRKİŞİ :

-RAPORU HAZIRLAYAN BİRİM :

-RAPORUN SONUCU :

-RAPORA YAPILAN İTİRAZLAR:

-EK RAPOR TALEPLERİ :

-MÜZEKKERE TARİHİ :

-RAPOR TARİHİ :

-RAPORUN İÇERİĞİ :

YARGITAYA İLİŞKİN BİLGİLER

-YARGITAYA GİDEN DOSYA : ESAS: KARAR:

-TEMYİZ TARİHİ :

-YARGITAY KARAR TARİHİ : ONAMA: BOZMA: DİĞERLERİ:

-KARARIN İÇERİĞİ :

ÖZGEÇMİŞ

Çiftçi bir ailenin yedinci çocukları olarak 24 Mart 1974'de Tokat'ın Reşadiye ilçesinde doğdum. İlkokulu Çakmak Köyü'nde tamamladıktan sonra Reşadiye Ortaokulu ve Reşadiye Lisesi'ni bitirdim. Lise eğitiminden sonra 1993 yılında üniversite sınavını kazanarak kayıt yaptırdığım İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden 1998 yılında mezun oldum. Bir yıl sonra İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalında Yüksek Lisans eğitimine başladım. Halen 1999 yılında başladığım ve 2000 yılında tamamladığım avukatlık stajından sonra avukatlık mesleğine Boğaziçi Elektrik Dağıtım A.Ş. Genel Müdürlüğü Hukuk Müşavirliği'nde devam etmekteyim.